

PODKARPACKIE
żyj i oddychaj

NARODOWY FUNDUSZ
OCHRONY ŚRODOWISKA
i GOSPODARKI WODNEJ

Projekt: Skuteczne wdrożenie programu ochrony powietrza dla województwa podkarpackiego z uwzględnieniem problemu ubóstwa energetycznego: "Podkarpackie – żyj i oddychaj"
realizowany jest przy dofinansowaniu z programu LIFE Unii Europejskiej oraz ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie
LIFE22-IPE-PL-LIFE Podkarpackie/101103531

Raport z przeprowadzonych badań ilościowych dotyczących określenia świadomości mieszkańców województwa podkarpackiego na temat problemu zanieczyszczenia powietrza oraz jego wpływu na życie i zdrowie mieszkańców przeprowadzonych w ramach projektu:

***Skuteczne wdrożenie programu ochrony powietrza dla województwa podkarpackiego z uwzględnieniem problemu ubóstwa energetycznego:
Podkarpackie – żyj i oddychaj.***

Rzeszów, 2025

PODKARPACKIE
żyj i oddychaj

NARODOWY FUNDUSZ
OCHRONY ŚRODOWISKA
i GOSPODARKI WODNEJ

Projekt: Skuteczne wdrożenie programu ochrony powietrza dla województwa podkarpackiego z uwzględnieniem problemu ubóstwa energetycznego: "Podkarpackie – żyj i oddychaj"
realizowany jest przy dofinansowaniu z programu LIFE Unii Europejskiej oraz ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie
LIFE22-IPE-PL-LIFE Podkarpackie/101103531

Zamawiający:

PODKARPACKIE
żyj i oddychaj

NARODOWY FUNDUSZ
OCHRONY ŚRODOWISKA
i GOSPODARKI WODNEJ

Województwo Podkarpackie

35-010 Rzeszów,
Al. Łukasza Cieplińskiego 4

Wykonawca badania:

INDEKS Ośrodek Badań Społecznych

ul. Jana Pawła II 14/137, 61-139 Poznań
tel. 502 625 176
e-mail: biuro@indeks-badania.pl
www.indeks-badania.pl

Finansowane przez Unię Europejską i Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Wyrażone poglądy i opinie są jednak wyłącznie poglądami autora (autorów) i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy Unii Europejskiej, Europejskiej Agencji Wykonawczej ds. Klimatu, Infrastruktury i Środowiska (CINEA) lub NFOŚiGW. Ani Unia Europejska, ani organ udzielający dotacji nie mogą być za nie pociągnięte do odpowiedzialności.

Spis treści:

I. Wprowadzenie	5
I.1. Metodologia badań	6
II. Wyniki badania dorosłych mieszkańców województwa podkarpackiego.	8
II.1. Stopień wiedzy na temat jakości powietrza.....	12
II.2. Ocena jakości powietrza.....	15
II.3. Źródła zanieczyszczeń powietrza.	18
II.4. Znajomość przepisów prawnych dotyczących ochrony powietrza.....	21
II.5. Świadomość zdrowotnych skutków złej jakości powietrza.	24
II.6. Źródła informacji o jakości powietrza.	27
II.7. Znajomość programów wsparcia finansowego.	29
II.8. Zainteresowanie wymianą źródeł ogrzewania w mieszkaniu / domu.....	32
II.9. Postawy i motywacje wobec inwestycji proekologicznych.....	36
II.10. Ocena działań władz lokalnych w zakresie poprawy jakości powietrza.	39
II.11. Zainteresowanie jakością powietrza.....	43
II.12. Zachowania proekologiczne.	46
III. Wyniki badania dzieci i młodzieży.....	57
III.1. Wiedza dzieci i młodzieży na temat jakości powietrza	58
III.2. Edukacja i wiedza o regulacjach dotyczących jakości powietrza.....	67
III.3. Świadomość zdrowotnych skutków zanieczyszczeń powietrza.....	70
III.4. Źródła wiedzy o jakości powietrza.....	73
III.5. Programy wsparcia i świadomość działań proekologicznych	75
III.6. Odpowiedzialność za czyste powietrze i działania w najbliższym otoczeniu	80
III.7. Zachowania proekologiczne.	85

PODKARPACKE
żyj i oddychaj

NARODOWY FUNDUSZ
OCHRONY ŚRODOWISKA
i GOSPODARKI WODNEJ

Projekt: Skuteczne wdrożenie programu ochrony powietrza dla województwa podkarpackiego z uwzględnieniem problemu ubóstwa energetycznego: "Podkarpackie – żyj i oddychaj"
realizowany jest przy dofinansowaniu z programu LIFE Unii Europejskiej oraz ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie
LIFE22-IPE-PL-LIFE Podkarpackie/101103531

IV. Podsumowanie badań i wnioski.....	93
IV.1. Rekomendacje	100
Spis rysunków:	103
Kwestionariusz ankiety dorośli mieszkańcy województwa podkarpackiego	112
Kwestionariusz ankiety dzieci i młodzież z województwa podkarpackiego.....	122

I. Wprowadzenie

Jakość powietrza jest jednym z kluczowych wyzwań środowiskowych i zdrowotnych stojących przed mieszkańcami województwa podkarpackiego. Zanieczyszczenia atmosferyczne wpływają nie tylko na stan środowiska naturalnego, lecz także na codzienne życie, zdrowie i samopoczucie mieszkańców regionu. Dlatego tak ważne jest poznanie poziomu świadomości społecznej dotyczącej tego problemu oraz postaw wobec działań służących poprawie jakości powietrza.

Niniejszy raport przedstawia wyniki badań ilościowych zrealizowanych w ramach projektu *Skuteczne wdrożenie programu ochrony powietrza dla województwa podkarpackiego z uwzględnieniem problemu ubóstwa energetycznego: Podkarpackie – żyj i oddychaj*. Projekt jest współfinansowany ze środków programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (nr LIFE22-IPE-PL-LIFE Podkarpackie/101103531).

Celem badania było określenie poziomu świadomości mieszkańców województwa podkarpackiego w zakresie jakości powietrza, skutków zdrowotnych i ekonomicznych jego zanieczyszczenia oraz znajomości dostępnych rozwiązań służących poprawie stanu środowiska. Uzyskane dane stanowią punkt odniesienia (tzw. poziomy referencyjne), który pozwoli na ocenę skuteczności przyszłych kampanii informacyjno-edukacyjnych oraz umożliwi porównanie wyników z kolejnymi pomiarami w trakcie realizacji projektu.

Badanie zostało przeprowadzone w okresie od sierpnia do września 2025 roku przez Ośrodek Badań Społecznych INDEKS z Poznania na zlecenie Województwa Podkarpackiego realizującego projekt LIFE Podkarpackie. Obejmowało dwie grupy: dorosłych mieszkańców regionu (w wieku powyżej 18 lat) oraz dzieci i młodzież w wieku od 7 do 18 lat. Taki podział pozwolił na porównanie wiedzy i postaw w różnych grupach wiekowych oraz dostosowanie działań edukacyjnych do ich potrzeb.

Zakres badania obejmował uzyskanie informacji dotyczących m.in.:

- świadomości mieszkańców na temat przyczyn i źródeł złej jakości powietrza,
- wiedzy dotyczących skutków zdrowotnych, społecznych i finansowych zanieczyszczeń powietrza,

- znajomości uchwały antysmogowej i jej wymogów,
- postaw wobec działań proekologicznych (indywidualnych i zbiorowych),
- wiedzy na temat efektywności energetycznej oraz odnawialnych źródeł energii.

Raport prezentuje zarówno wyniki ogólne, jak i szczegółowe analizy z podziałem na cechy demograficzne i społeczne badanych. Wnioski mogą służyć jako podstawa do planowania i prowadzenia skutecznych kampanii informacyjno-edukacyjnych w regionie.

I.1. Metodologia badań

Badanie zostało zrealizowane w dwóch odrębnych grupach respondentów, co umożliwiło porównanie poziomu świadomości ekologicznej i postaw proekologicznych w różnych kategoriach wiekowych:

- ✓ dorośli mieszkańcy województwa podkarpackiego w wieku powyżej 18 lat
- ✓ dzieci i młodzież w wieku 7–18 lat – uczniowie szkół podstawowych i średnich w województwie podkarpackim

Badanie zostało zrealizowane na łącznej próbie N=1000 mieszkańców województwa podkarpackiego. Zgodnie z założeniami, uwzględniono dwie grupy wiekowe: osoby dorosłe (18 lat i więcej) oraz dzieci i młodzież (7–18 lat). W każdej z grup przebadano po N=500 respondentów, co pozwala na prowadzenie analiz zarówno w obrębie całej populacji, jak i w podziale na obie kategorie wiekowe. Takie rozwiązanie zapewnia porównywalność wyników oraz pozwala na ocenę różnic w poziomie świadomości i postaw pomiędzy dorosłymi a młodszymi mieszkańcami regionu.

Dla każdej z grup opracowano osobny kwestionariusz ankiety, dostosowany do wieku, doświadczeń życiowych oraz możliwości percepcyjnych respondentów. Z tego względu raport składa się z dwóch podrozdziałów, prezentujących wyniki badań osobno dla dorosłych oraz dla dzieci i młodzieży.

Metody realizacji badania

Zastosowano metody mieszane, co pozwoliło dotrzeć do zróżnicowanych grup mieszkańców:

- ✓ CAPI – wywiady bezpośrednie realizowane przy użyciu urządzeń elektronicznych,
- ✓ PAPI – wywiady bezpośrednie z papierowym kwestionariuszem,
- ✓ CAWI – wywiady online,

Dobór próby

Próba została dobrana metodą losowo-kwotową, przy czym kwoty ustalono na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w odniesieniu do wieku i miejsca zamieszkania (miasto/wieś).

Ze względu na odmienny charakter badanych grup przygotowano oddzielny dobór próby dla:

- ✓ dorosłych mieszkańców województwa podkarpackiego (18 lat i więcej),
- ✓ dzieci i młodzieży w wieku 7–18 lat.

Takie rozwiązanie pozwoliło na zapewnienie reprezentatywności w obu populacjach i umożliwia prowadzenie analiz porównawczych pomiędzy grupami wiekowymi.

II. Wyniki badania dorosłych mieszkańców województwa podkarpackiego.

Badanie zostało przeprowadzone na próbie N=500 dorosłych mieszkańców województwa podkarpackiego. Zgodnie z założeniami próba została dobrana metodą losowo-kwotową, z kontrolą dwóch podstawowych zmiennych: wieku respondentów oraz miejsca ich zamieszkania (miasto/wieś). Kwoty zostały ustalone w oparciu o dane Głównego Urzędu Statystycznego, co pozwoliło na uzyskanie próby reprezentatywnej względem populacji regionu. W praktyce także struktura płci w badaniu odpowiada rozkładowi populacji – w badanej próbie znalazło się 51,2% kobiet i 48,8% mężczyzn, co wiernie odwzorowuje dane GUS dla województwa podkarpackiego.

Struktura wiekowa próby odpowiadała założeniom kwotowym – w badaniu uczestniczyli przedstawiciele wszystkich grup wiekowych. Najliczniejszą grupę stanowili respondenci w wieku 65 lat i więcej (22,2%). Znaczną część próby tworzyły również osoby w wieku 35–44 lata (18,0%) oraz młodzi dorośli w przedziale 18–24 lata (16,2%). Zbliżony udział miały kategorie 45–54 lata (16,2%) oraz 55–64 lata (13,8%), natomiast najmniej liczną grupę stanowili respondenci w wieku 25–34 lata (13,6%). Taka struktura próby umożliwia analizę świadomości ekologicznej w całym przekroju dorosłej populacji – od najmłodszych dorosłych po seniorów.

Miejsce zamieszkania jako druga zmienna kontrolna w doborze próby, zostało odwzorowane zgodnie z proporcjami populacji. W badaniu uczestniczyło 59,6% mieszkańców wsi oraz 40,4% mieszkańców miast, co odpowiada rzeczywistemu podziałowi demograficznemu województwa podkarpackiego.

Pod względem poziomu wykształcenia badani mieszkańcy charakteryzują się wysokim kapitałem edukacyjnym. Ponad połowa próby (51,4%) posiada wykształcenie wyższe, a 39,4% – średnie. Wykształcenie zasadnicze zawodowe zadeklarowało 6,6% respondentów, a podstawowe/gimnazjalne – jedynie 2,6%. Struktura ta świadczy o nadreprezentacji osób z wykształceniem średnim i wyższym, co może mieć istotny wpływ na wyniki badań, szczególnie w obszarze świadomości proekologicznej i znajomości programów wsparcia. Należy jednak zwrócić uwagę, iż wykształcenie nie stanowiło podstawy doboru próby, dlatego nie stanowi ono odwzorowania poziomu wykształcenia populacji generalnej.

Pod względem miejsca zamieszkania w danym powiecie próba nie jest w pełni reprezentatywna dla populacji województwa, jednak jej struktura jest zbliżona do danych GUS i przede wszystkim zapewnia heterogeniczność zrealizowanego badania. Największy odsetek badanych pochodził z miasta Rzeszów (11,0%), powiatu rzeszowskiego (8,4%), dębickiego (6,6%), mieleckiego (6,4%) oraz jarosławskiego i krośnieńskiego (po 5,6%). Mniejszy udział miały m.in. powiaty stalowowolski (4,6%), sanocki (4,0%) czy strzyżowski (3,6%). Warto podkreślić, że choć rozkład przestrzenny (według powiatów) nie był elementem kontroli kwotowej, to uzyskane wyniki różnią się od faktycznej struktury populacji jedynie nieznacznie. Dzięki temu próba zachowuje dużą spójność z rzeczywistym rozmieszczeniem mieszkańców regionu, a jednocześnie pozwala na prowadzenie analiz z uwzględnieniem terytorialnego zróżnicowania województwa.

Analiza badanej próby pokazuje także zróżnicowanie respondentów pod względem sytuacji zawodowej, wykonywanego zawodu oraz warunków bytowych, w tym źródeł ogrzewania gospodarstw domowych.

Największą grupę stanowili respondenci aktywni zawodowo – 65,2% badanych deklaruowało, że pracuje, a kolejne 13,4% to emeryci i renciści. Udział osób uczących się lub studiujących wyniósł 13,0%, co wynika z obecności w próbie osób w wieku 18–24 lata, natomiast 8,4% badanych określiło swoją sytuację jako niepracujących. Taka struktura odzwierciedla przekrój społeczny regionu, łączący osoby czynne zawodowo z seniorami, studentami / uczniami oraz osobami czasowo pozostającymi bez zatrudnienia.

Pod względem wykonywanego zawodu respondenci reprezentowali szerokie spektrum aktywności zawodowej. Najliczniej reprezentowani byli pracownicy administracyjno–biurowi (28,6%) oraz pracownicy przemysłowi (16,6%), a także osoby zatrudnione w branży handlowej (10,4%). W próbie obecni byli również pracownicy sektora usługowego (7,4%) i edukacyjnego (6,6%), a także przedstawiciele ochrony zdrowia (4,4%) oraz przedsiębiorcy prowadzący własną działalność (4,4%). Mniejsze grupy stanowili pracownicy gastronomii (2,6%), służb mundurowych (2,2%), rolnictwa i leśnictwa (1,6%) czy branży beauty (1,2%). Zawód związany z nieruchomościami deklaruowało 0,6% respondentów. Niewielki odsetek wskazał na inne zajęcia (2,0%). Brak zawodu wskazało 15,2% badanych. Tak szerokie spektrum profesji

pozwała na analizę świadomości ekologicznej w kontekście odmiennych środowisk pracy i stylów życia.

Ważnym elementem metryczki – z punktu widzenia problematyki jakości powietrza – był rodzaj stosowanego ogrzewania. Najczęściej wskazywanym źródłem ciepła było ogrzewanie gazowe (35,4%) oraz korzystanie z miejskiej sieci ciepłowniczej (27,4%). Znacząca część badanych deklaruowała również używanie kotłów na paliwo stałe (21,4%), co w kontekście jakości powietrza jest szczególnie istotne, ponieważ to właśnie takie źródła ogrzewania są jednymi z głównych źródeł emisji zanieczyszczeń w regionie. Nowoczesne technologie, takie jak ogrzewanie elektryczne czy pompy ciepła, były stosowane przez 8,4% respondentów. Kominki stanowiły dodatkowe źródło ogrzewania u 5,0% mieszkańców, a 2,4% badanych wskazało na inne, niesklasyfikowane rozwiązania.

Podsumowując, próba badawcza dorosłych mieszkańców województwa podkarpackiego została ukształtowana zgodnie z wymogami i stanowi reprezentatywne odzwierciedlenie populacji ze względu na wiek i miejsce zamieszkania, a dodatkowo wiernie odwzoruje strukturę płci regionu. Pozostałe zmienne metryczkowe, choć nie kontrolowane w procesie doboru, pozwalają na szczegółową charakterystykę próby i stanowią ważny kontekst dla analizy uzyskanych wyników.

Tabela 1. Struktura próby badawczej dorosłych mieszkańców województwa podkarpackiego (N=500, w%)

Płeć	N	%
Kobieta	256	51,2%
Mężczyzna	244	48,8%
Wiek	N	%
18–24	81	16,2%
25–34	68	13,6%
35–44	90	18,0%
45–54	81	16,2%
55–64	69	13,8%
65 lat i więcej	111	22,2%
Wykształcenie	N	%
Podstawowe/gimnazjalne	13	2,6%
Zasadnicze zawodowe	33	6,6%
Średnie	197	39,4%
Wyższe	257	51,4%
Miejsce zamieszkania	N	%
Miasto	202	40,4%
Wieś	298	59,6%
Zamieszany powiat	N	%
Miasto Rzeszów	55	11,0%
rzeszowski	42	8,4%
dębicki	33	6,6%
mielecki	32	6,4%

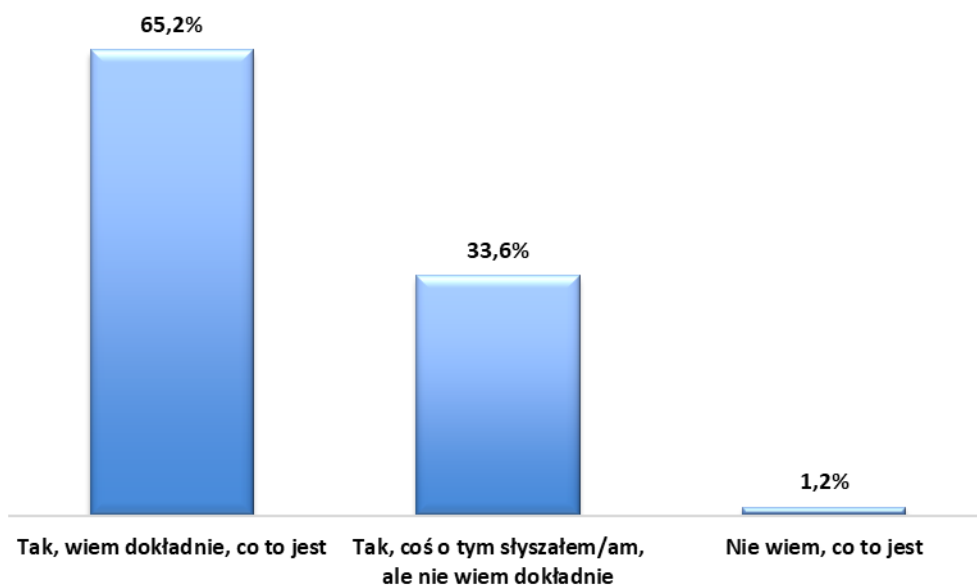
jarosławski	28	5,6%
krośnieński	28	5,6%
jasielski	26	5,2%
stalowowolski	23	4,6%
sanocki	20	4,0%
strzyżowski	18	3,6%
ropczycko-sędziszowski	17	3,4%
łańcucki	16	3,2%
przemyski	16	3,2%
brzozowski	15	3,0%
Miasto Przemyśl	15	3,0%
leżajski	14	2,8%
Miasto Krosno	14	2,8%
przeworski	14	2,8%
tarnobrzeski	14	2,8%
kolbuszowski	13	2,6%
lubaczowski	13	2,6%
niżański	13	2,6%
Miasto Tarnobrzeg	11	2,2%
bieszczadzki	5	1,0%
leski	5	1,0%
Rodzaj głównego ogrzewania w miejscu zamieszkania	N	%
Miejska Sieć Ciepłownicza (MSC)/Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej (MPEC)/Ciepłownia	137	27,4%
Kocioł na paliwo stałe	107	21,4%
Ogrzewanie gazowe	177	35,4%
Ogrzewanie elektryczne/pompa ciepła	42	8,4%
Kominek	25	5,0%
Inne	12	2,4%
Sytuacja zawodowa	N	%
Pracujący	326	65,2%
Emeryt, rencista	67	13,4%
Uczeń, student	65	13,0%
Niepracujący	42	8,4%
Wykonywany zawód obecnie/ostatnio	N	%
Pracownik administracyjno-biurowy (w tym administracja publiczna, kadry, księgowość, obsługa biurowa)	143	28,6%
Pracownik dydaktyczny (przedszkole, szkoła podstawowa, średnia, wyższa, edukacja specjalistyczna)	33	6,6%
Specjalista branży beauty (fryzjerstwo, kosmetyka, wizaż, manicure, pedicure)	6	1,2%
Pracownik branży rolniczej i leśnej (rolnik, ogrodnik, leśnik, rybak, hodowca zwierząt)	8	1,6%
Pracownik gastronomii (kelner, kucharz, barman, obsługa restauracji, catering)	13	2,6%
Pracownik ochrony zdrowia (lekarz, pielęgniarka, rehabilitant, farmaceuta, technik medyczny)	22	4,4%
Pracownik służb mundurowych (policjant, strażak, wojskowy, strażnik miejski)	11	2,2%
Pracownik przemysłowy (produkcja, montaż, operator maszyn, inżynier produkcji)	83	16,6%
Pracownik branży nieruchomości (agent nieruchomości, pośrednik, zarządca, deweloper)	3	0,6%
Pracownik branży usługowej (usługi finansowe, turystyka, usługi edukacyjne, doradztwo, przewoźnik)	37	7,4%

Pracownik branży handlowej (handlowiec, kasjer, przedstawiciel handlowy, specjalista ds. sprzedaży)	52	10,4%
Przedsiębiorca (właściciel firmy, freelancer, startupowiec, właściciel sklepu internetowego)	22	4,4%
Inny	10	2,0%
Brak	76	15,2%

II.1. Stopień wiedzy na temat jakości powietrza.

Pierwsze pytanie zadane respondentom dotyczyło ogólnej świadomości respondentów w zakresie pojęcia złej jakości powietrza. Zdecydowana większość badanych – 65,2% – zadeklarowała, iż dokładnie wie, czym jest zła jakość powietrza. Kolejna znacząca grupa, obejmująca 33,6% respondentów, przyznała, że słyszała o tym zjawisku, lecz nie posiada szczegółowej wiedzy na ten temat. Zaledwie 1,2% uczestników badania przyznało, że nie wie, czym jest zła jakość powietrza. Dane wskazują, że świadomość istnienia problemu jest w społeczeństwie wysoka – niemal wszyscy badani zetknęli się z pojęciem złej jakości powietrza i w zdecydowanej większości rozumieją jego znaczenie. Niemniej jednak zauważalny odsetek osób, które dysponują jedynie powierzchowną wiedzą, sugeruje, że znajomość problematyki wciąż wymaga pogłębiania i systematycznego poszerzania. Brak pełnej wiedzy może bowiem przekładać się na ograniczone zrozumienie źródeł i konsekwencji złej jakości powietrza oraz mniejszą gotowość do podejmowania działań proekologicznych.

Rysunek 1. Stopień wiedzy na temat złej jakości powietrza. Czy wie Pan/Pani, czym jest zła jakość powietrza? (N=500, w%)

Tabela 2. Stopień wiedzy na temat złej jakości powietrza. Czy wie Pan/Pani, czym jest zła jakość powietrza? (N=500, w%)

	N	%
Tak, wiem dokładnie, co to jest	326	65,2%
Tak, coś o tym słyszałem/am, ale nie wiem dokładnie	168	33,6%
Nie wiem, co to jest	6	1,2%
Suma	500	100,0%

Znajomość pojęcia złej jakości powietrza była wysoka zarówno wśród mieszkańców miast (66,8%), jak i wsi (64,1%), choć nieco częściej pełną wiedzę deklarowali mieszkańcy miast. Częściowa znajomość problemu częściej występowała na wsi (35,2%) niż w mieście (31,2%). W ujęciu wiekowym najwyższy poziom wiedzy prezentowały osoby w wieku 35–44 lata (71,1%) i 45–54 lata (69,1%), a najniższy – grupy 55–64 lata (60,9%) i 65+ (61,3%). Brak wiedzy pojawiał się prawie wyłącznie wśród najstarszych respondentów (4,5%).

Tabela 3. Stopień wiedzy na temat złej jakości powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	18-24	25–34	35–44	45–54	55–64	65 lat i więcej
Tak, wiem dokładnie, co to jest	66,8%	64,1%	65,4%	63,2%	71,1%	69,1%	60,9%	61,3%
Tak, coś o tym słyszałem/am, ale nie wiem dokładnie	31,2%	35,2%	34,6%	36,8%	28,9%	30,9%	37,7%	34,2%
Nie wiem, co to jest	2,0%	0,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,4%	4,5%

Jednym z kluczowych elementów świadomości ekologicznej jest znajomość podstawowych pojęć związanych z problematyką zanieczyszczeń powietrza. W tym kontekście zapytano respondentów o rozumienie terminu *smog*. Zdecydowana większość dorosłych mieszkańców województwa podkarpackiego (98,0%) wskazała prawidłowo, że smog to *zanieczyszczenie powietrza spowodowane przez dym, spaliny i pyły*. Marginalne grupy utożsamiały smog ze zjawiskiem pogodowym powodującym deszcz (1,2%), naturalną mgłą pojawiającą się zimą (0,4%) lub rodzajem chmury (0,2%). Zaledwie 0,2% badanych przyznało, że nie wie, czym jest smog. Tak wysoki poziom trafnych odpowiedzi wskazuje, że w świadomości mieszkańców województwa podkarpackiego smog funkcjonuje jako zjawisko realne i jednoznacznie kojarzone z emisją zanieczyszczeń, a nie z procesami naturalnymi. Jest to szczególnie istotne w kontekście projektu „Podkarpackie – żyj i oddychaj”, którego celem jest podnoszenie wiedzy mieszkańców i wspieranie ich w podejmowaniu decyzji proekologicznych.

Rysunek 2. Rozumienie pojęcia smog. Czym Pana/Pani zdaniem jest smog? (N=500, w%)

Tabela 4. Rozumienie pojęcia smog. Czym Pana/Pani zdaniem jest smog? (N=500, w%)

	N	%
Zanieczyszczeniem powietrza spowodowanym przez dym, spaliny i pyły	490	98,0%
Zjawiskiem pogodowym, które powoduje deszcz	6	1,2%
Naturalną mgłą, która pojawia się zimą	2	0,4%
Rodzajem chmury	1	0,2%
Nie wiem, co to jest	1	0,2%
Suma	500	100,0%

Pojęcie smogu jest bardzo dobrze rozumiane zarówno wśród mieszkańców miast (98,5%), jak i wsi (97,7%), gdzie zdecydowana większość respondentów wskazała prawidłową odpowiedź – że jest to zanieczyszczenie powietrza spowodowane przez dym, spaliny i pyły. W ujęciu wieku pełną poprawność odpowiedzi osiągnęły zwłaszcza osoby w wieku 45–54 lata (100%) oraz 65+ (99,1%). Nieco niższe wyniki odnotowano w grupach najmłodszych (18–24 lata – 96,3%, 25–34 lata – 95,6%). Błędne odpowiedzi (np. traktowanie smogu jako zjawiska pogodowego, chmury czy mgły) pojawiały się sporadycznie, głównie wśród osób młodszych. Brak wiedzy zadeklarował jedynie marginalny odsetek badanych – 0,5% mieszkańców miast oraz 1,2% osób w wieku 18–24 lata.

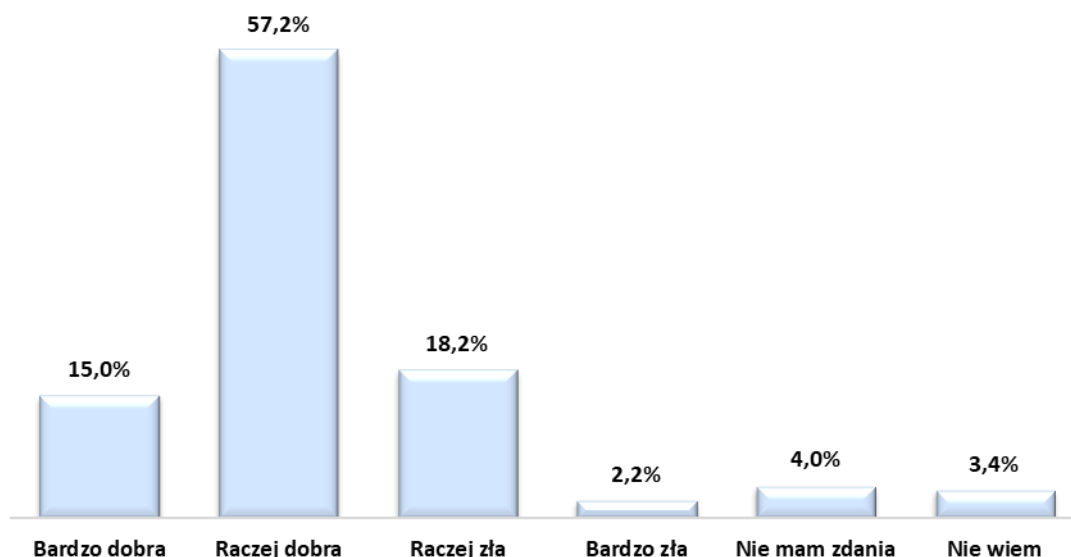
Tabela 5. Rozumienie pojęcia smog. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 lat i więcej
Zanieczyszczeniem powietrza spowodowanym przez dym, spaliny i pyły	98,5%	97,7%	96,3%	95,6%	97,8%	100,0%	98,6%	99,1%
Zjawiskiem pogodowym, które powoduje deszcz	1,0%	1,3%	1,2%	2,9%	1,1%	0,0%	1,4%	0,9%
Nie wiem, co to jest	0,5%	0,0%	1,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Rodzajem chmury	0,0%	0,3%	1,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Naturalną mgłą, która pojawia się zimą	0,0%	0,7%	0,0%	1,5%	1,1%	0,0%	0,0%	0,0%

II.2. Ocena jakości powietrza.

Ocena jakości powietrza w miejscu zamieszkania stanowi ważny element diagnozy świadomości ekologicznej mieszkańców województwa podkarpackiego. W badaniu dorosłych mieszkańców województwa podkarpackiego dominują pozytywne opinie – 57,2% respondentów uznało, że powietrze w ich okolicy jest *raczej dobre*, a kolejne 15,0% oceniło je jako *bardzo dobre*. Łącznie daje to ponad siedemdziesiąt procent badanych (72,2%), którzy subiektywnie postrzegają jakość powietrza w swoim otoczeniu jako zadowalającą. Jednocześnie niemal co piąty ankietowany (18,2%) stwierdził, że powietrze w jego miejscu zamieszkania jest *raczej złe*, a dodatkowe 2,2% oceniło je jako *bardzo złe*. Wskazuje to, że blisko jedna piąta mieszkańców dostrzega realne problemy związane z zanieczyszczeniem powietrza w swoim środowisku życia. Niewielkie grupy badanych nie miały jednoznacznej opinii – 4,0% wybrało odpowiedź „nie mam zdania”, a 3,4% zadeklarowało brak wiedzy w tym zakresie. Uzyskane wyniki pokazują, że choć przeważają pozytywne oceny, to jednocześnie istnieje znacząca część populacji świadoma negatywnego stanu powietrza. Może to odzwierciedlać zarówno lokalne zróżnicowanie warunków środowiskowych w regionie, jak i różnice w wrażliwości mieszkańców na zanieczyszczenia.

Rysunek 3. Ocena jakości powietrza w miejscu zamieszkania. Jaka jest jakość powietrza w miejscu, w którym Pan/Pani mieszka? (N=500, w%)

Tabela 6. Ocena jakości powietrza w miejscu zamieszkania. Jaka jest jakość powietrza w miejscu, w którym Pan/Pani mieszka? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Bardzo dobra	75	15,0%
Raczej dobra	286	57,2%
Raczej zła	91	18,2%
Bardzo zła	11	2,2%
Nie mam zdania	20	4,0%
Nie wiem	17	3,4%
Suma	500	100,0%

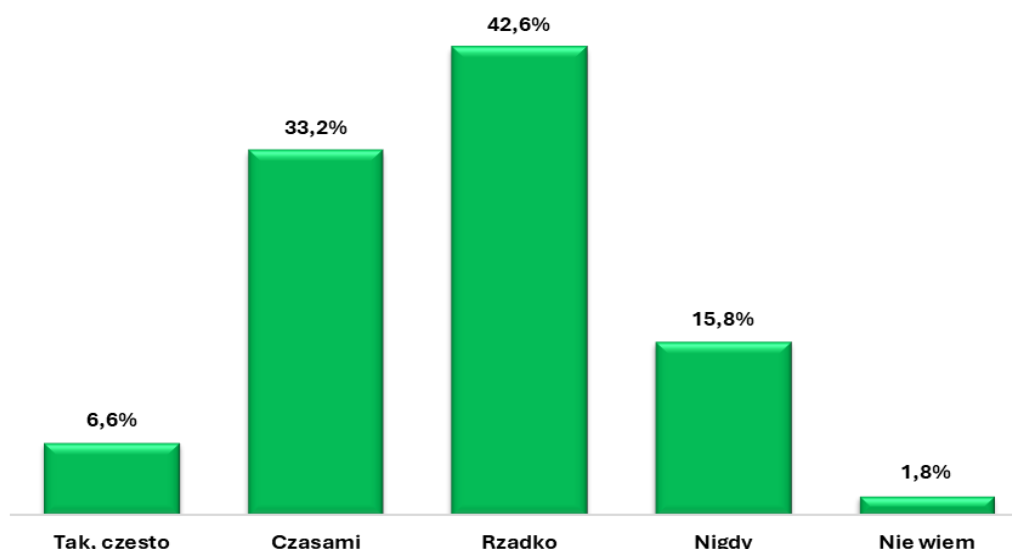
Ocena jakości powietrza w miejscu zamieszkania różni się wyraźnie w zależności od miejsca zamieszkania. Wśród mieszkańców wsi dominowały pozytywne oceny – 64,1% wskazało na powietrze raczej dobre, a 19,5% na bardzo dobre. W miastach odsetki te były znacząco niższe (47,0% raczej dobra, 8,4% bardzo dobra), a jednocześnie częściej pojawiały się oceny krytyczne – 31,2% uznało powietrze za raczej złe, a 4,5% za bardzo złe (na wsi odpowiednio 9,4% i 0,7%). W ujęciu wiekowym wyraźnie pozytywne oceny jakości powietrza deklarowały osoby najmłodsze (18–24 lata: 23,5% bardzo dobra, 54,3% raczej dobra) oraz grupa 25–34 lata (11,8% bardzo dobra, 60,3% raczej dobra). Bardziej krytyczne były osoby w wieku 45–54 lata, gdzie odsetek ocen „raczej złych” sięgał 28,4%, a w grupie 35–44 lata było to 21,1%. Najstarsi respondenci (65+) częściej niż średnia badanych wskazywali odpowiedź „nie wiem” (6,3%), ale równocześnie ponad połowa (56,8%) oceniała powietrze jako raczej dobre.

Tabela 7. Ocena jakości powietrza w miejscu zamieszkania. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	18-24	25–34	35–44	45–54	55–64	65 lat i więcej
Bardzo dobra	8,4%	19,5%	23,5%	11,8%	14,4%	8,6%	14,5%	16,2%
Raczej dobra	47,0%	64,1%	54,3%	60,3%	54,4%	58,0%	60,9%	56,8%
Nie wiem	5,4%	2,0%	4,9%	4,4%	1,1%	2,5%	0,0%	6,3%
Raczej zła	31,2%	9,4%	12,3%	13,2%	21,1%	28,4%	17,4%	15,3%
Bardzo zła	4,5%	0,7%	2,5%	2,9%	3,3%	0,0%	2,9%	1,8%
Nie mam zdania	3,5%	4,4%	2,5%	7,4%	5,6%	2,5%	2,9%	3,6%

Postrzeżenie jakości powietrza przez pryzmat codziennych doświadczeń mieszkańców stanowi ważne uzupełnienie danych pomiarowych. Wyniki badania pokazują, że zjawisko złej jakości powietrza – objawiające się m.in. gryzącym zapachem, podrażnieniem oczu i gardła, widocznym dymem czy osadami na powierzchniach – jest rozpoznawalne przez znaczną część respondentów. Największa grupa, obejmująca 42,6% badanych, wskazała, że takie sytuacje zdarzają się, w miejscu ich zamieszkania *rzadko*. Kolejne 33,2% deklaruje, że zła jakość powietrza jest odczuwalna *czasami*, a 6,6% – że *często*. Jednocześnie 15,8% mieszkańców zadeklarowało, że w ich otoczeniu nigdy nie występują objawy złej jakości powietrza, a 1,8% nie potrafiło udzielić odpowiedzi. Można zauważyć wyraźną tendencję – choć większość respondentów nie doświadcza złej jakości powietrza w sposób częsty, to jednak blisko połowa (łącznie 39,8%) wskazuje, że takie sytuacje zdarzają się co najmniej od czasu do czasu. Oznacza to, że zanieczyszczenia powietrza są realnym i zauważalnym problemem w regionie, a nie jedynie abstrakcyjnym zagrożeniem przedstawianym w kampaniach edukacyjnych.

Rysunek 4. Doświadczenie złej jakości powietrza w okolicy. Czy w Pana/Pani okolicy zdarza się, że zła jakość powietrza jest widoczna lub odczuwalna? (N=500, w%)

Tabela 8. Doświadczenie złej jakości powietrza w okolicy. Czy w Pana/Pani okolicy zdarza się, że zła jakość powietrza jest widoczna lub odczuwalna? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Tak, często	33	6,6%
Czasami	166	33,2%
Rzadko	213	42,6%
Nigdy	79	15,8%
Nie wiem	9	1,8%
Suma	500	100,0%

Doświadczenie złej jakości powietrza w okolicy różnicuje się przede wszystkim ze względu na miejsce zamieszkania. Mieszkańcy miast częściej niż mieszkańcy wsi deklarowali, że odczuwają ją czasami (39,6%) lub często (7,9%), podczas gdy na wsi odsetki te były niższe (28,9% i 5,7%). Z kolei mieszkańcy wsi częściej wskazywali, że nigdy nie mają do czynienia ze złą jakością powietrza (18,8% wobec 11,4% w miastach) lub że zdarza się to rzadko (44,3% wobec 40,1%). Z perspektywy wieku zauważalne są wyraźne różnice: najczęściej odczuwanie złej jakości powietrza zadeklarowały osoby w wieku 35–44 lata (11,1% często, 37,8% czasami) oraz 45–54 lata (4,9% często, aż 48,1% czasami). Najrzadziej złe powietrze dostrzegały osoby najmłodsze (18–24 lata – 23,5% nigdy, 45,7% rzadko) oraz seniorzy (65+ – 18,9% nigdy, 42,3% rzadko). Wskazuje to, że najsilniej złą jakość powietrza zauważają osoby w wieku średnim, natomiast młodszy i starsi respondenci częściej bagatelizują lub nie dostrzegają tego problemu.

Tabela 9. Doświadczenie złej jakości powietrza w okolicy. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

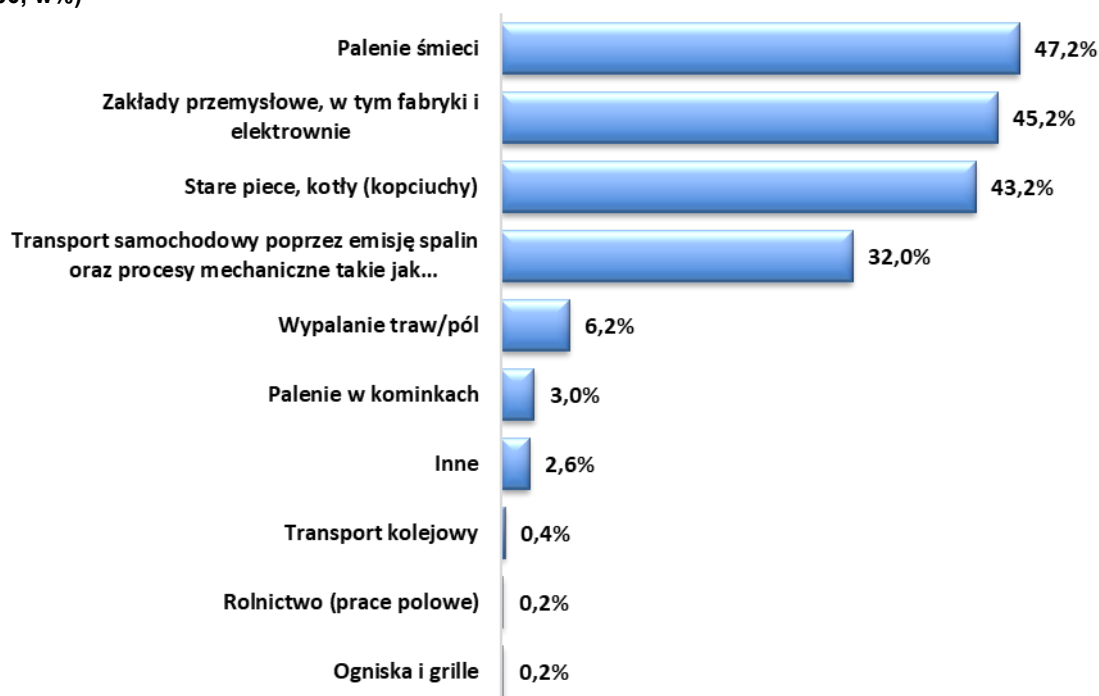
Odpowiedź	Miasto	Wieś	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 lat i więcej
Tak, często	7,9%	5,7%	3,7%	8,8%	11,1%	4,9%	4,3%	6,3%
Czasami	39,6%	28,9%	24,7%	29,4%	37,8%	48,1%	29,0%	29,7%
Rzadko	40,1%	44,3%	45,7%	45,6%	41,1%	34,6%	47,8%	42,3%
Nigdy	11,4%	18,8%	23,5%	14,7%	8,9%	11,1%	17,4%	18,9%
Nie wiem	1,0%	2,3%	2,5%	1,5%	1,1%	1,2%	1,4%	2,7%

II.3. Źródła zanieczyszczeń powietrza.

Postrzeżenie źródeł zanieczyszczeń powietrza odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu świadomości ekologicznej oraz w gotowości do popierania działań naprawczych. Badani mieszkańcy województwa podkarpackiego w największym stopniu wiążą problem złej jakości powietrza z paleniem śmieci – odpowiedź tę wskazało 47,2% badanych. Niewiele mniej osób zwróciło uwagę na zakłady przemysłowe, w tym fabryki i elektrownie (45,2%) oraz na stare piece i kotły tzw. „kopciuchy” (43,2%). Wynika z tego, że respondenci w głównej mierze kojarzą zanieczyszczenia z najbardziej widocznymi i medialnie nagłaśnianymi źródłami, które

faktycznie mają istotny udział w emisji pyłów i szkodliwych substancji. Znacząca część ankietowanych – 32,0% – wskazała również na transport samochodowy, obejmujący zarówno emisję spalin, jak i procesy mechaniczne (ścieranie opon, hamowanie, degradacja nawierzchni). Natomiast źródła takie jak wypalanie traw i pól (6,2%), palenie w kominkach (3,0%) czy inne wskazania (2,6%) pojawiały się stosunkowo rzadko. Jeszcze mniejszy odsetek respondentów uznał za istotne źródło zanieczyszczeń transport kolejowy (0,4%), ogniska i grille (0,2%) czy rolnictwo (0,2%). Takie rozkłady odpowiedzi sugerują, że świadomość społeczna koncentruje się wokół największych, najbardziej oczywistych i nagłaśnianych źródeł smogu, a mniejsze i często rozproszone przyczyny (np. emisje rolnicze, spalanie w kominkach czy wypalanie traw) są marginalizowane w percepcji mieszkańców. Świadomość mieszkańców jest stosunkowo dobrze ukierunkowana na kluczowe źródła zanieczyszczeń, które faktycznie odgrywają dominującą rolę w emisji szkodliwych substancji. Jednocześnie mniej oczywiste lub lokalne przyczyny, choć również istotne dla jakości powietrza, pozostają w tle społecznych wyobrażeń. Warto zaznaczyć, że udzielone odpowiedzi nie sumują się do 100%, ponieważ ankietowani mogli wskazać maksymalnie dwa źródła zanieczyszczeń.

Rysunek 5. Źródła zanieczyszczeń powietrza. Jak Pan/Pani myśli, co najbardziej zanieczyszcza powietrze? (N=500, w%)

Tabela 10. Źródła zanieczyszczeń powietrza. Jak Pan/Pani myśli, co najbardziej zanieczyszcza powietrze? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Palenie śmieci	236	47,2%
Zakłady przemysłowe, w tym fabryki i elektrownie	226	45,2%
Stare piece, kotły (kopciuchy)	216	43,2%
Transport samochodowy poprzez emisję spalin oraz procesy mechaniczne takie jak hamowanie, ścieranie opon i nawierzchni	160	32,0%
Wypalanie traw/pól	31	6,2%
Palenie w kominkach	15	3,0%
Inne	13	2,6%
Transport kolejowy	2	0,4%
Ogniska i grille	1	0,2%
Rolnictwo (prace polowe)	1	0,2%

Mieszkańcy wsi częściej wskazywali na palenie śmieci (51,3%) jako główne źródło zanieczyszczeń, podczas gdy w miastach odsetek ten był niższy (41,1%). Z kolei mieszkańcy miast częściej akcentowali problem starych pieców i kotłów (49,0%), natomiast w przypadku mieszkańców wsi wynik ten był niższy (39,3%). W przypadku zakładów przemysłowych oba środowiska były zgodne, choć częściej problem ten wskazywali mieszkańcy wsi (47,0% wobec 42,6% w miastach). Transport samochodowy częściej pojawiał się w odpowiedziach mieszkańców miast (35,6%) niż wsi (29,5%). Młodszy respondenci (18–24 oraz 25–34 lata) najczęściej wskazywali na palenie śmieci (51,9% i 54,4%) oraz zakłady przemysłowe (50,6% i 51,5%), a rzadziej na stare piece (29,6% i 33,8%). W grupie 45–54 lata dominowały wskazania na stare piece (50,6%) oraz zakłady przemysłowe (53,1%). Wśród osób najstarszych (65+) szczególnie wyraźne były wskazania na stare piece (54,1%), a nieco rzadziej na przemysł (35,1%). Pozostałe źródła – takie jak wypalanie traw, palenie w kominkach czy transport kolejowy – były wymieniane sporadycznie, bez wyraźnych różnic międzypokoleniowych. Wyniki pokazują, że mieszkańcy wsi częściej wiążą zanieczyszczenia z paleniem śmieci, podczas gdy mieszkańcy miast – z emisją z pieców i transportem. W podziale wiekowym młodzi koncentrują się na przemyśle i śmieciach, a starsi – na piecach i domowych źródłach ogrzewania

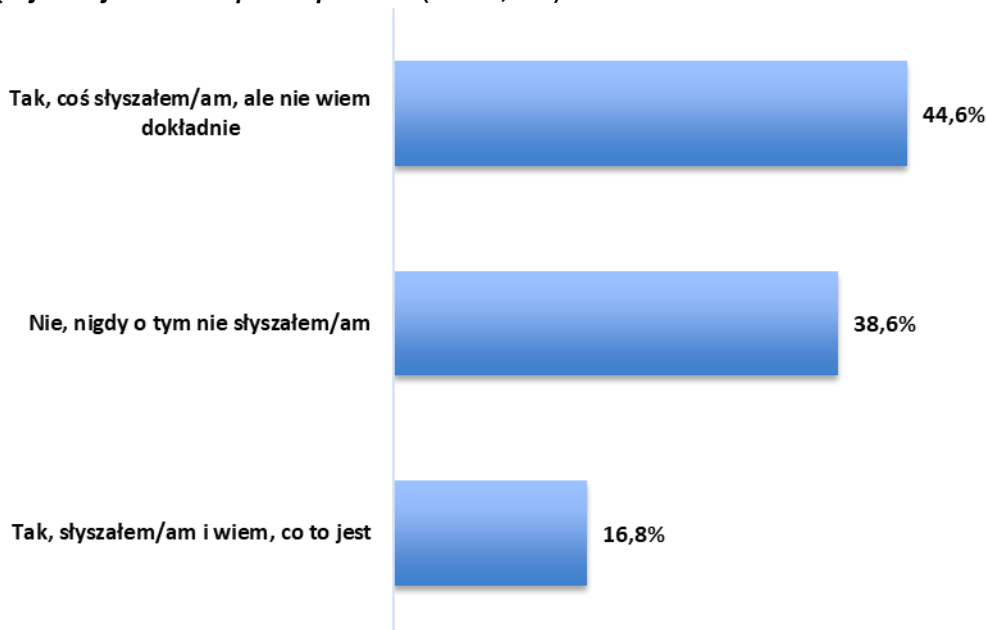
Tabela 11. Źródła zanieczyszczeń powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 lat i więcej
Palenie śmieci	41,1%	51,3%	51,9%	54,4%	44,4%	49,4%	43,5%	42,3%
Stare piece, kotły (kopciuchy)	49,0%	39,3%	29,6%	33,8%	43,3%	50,6%	42,0%	54,1%
Zakłady przemysłowe, w tym fabryki i elektrownie	42,6%	47,0%	50,6%	51,5%	42,2%	53,1%	43,5%	35,1%
Transport samochodowy poprzez emisję spalin oraz procesy mechaniczne takie jak hamowanie, ścieranie opon i nawierzchni	35,6%	29,5%	33,3%	29,4%	34,4%	28,4%	34,8%	31,5%
Wypalanie traw/pól	5,9%	6,4%	6,2%	13,2%	4,4%	3,7%	4,3%	6,3%
Palenie w kominkach	3,0%	3,0%	3,7%	1,5%	3,3%	1,2%	4,3%	3,6%
Transport kolejowy	0,0%	0,7%	2,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Ogniska i grille	0,5%	0,0%	0,0%	0,0%	1,1%	0,0%	0,0%	0,0%
Rolnictwo (prace polowe)	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,4%	0,0%
Inne	2,5%	2,7%	1,2%	1,5%	2,2%	0,0%	2,9%	6,3%

II.4. Znajomość przepisów prawnych dotyczących ochrony powietrza.

Znajomość przepisów prawnych dotyczących ochrony powietrza jest jednym z kluczowych elementów budowania świadomego społeczeństwa. Wyniki badania pokazują, że w przypadku uchwały antysmogowej obowiązującej w województwie podkarpackim poziom wiedzy mieszkańców jest ograniczony. Jedynie 16,8% respondentów zadeklarowało, że słyszało o uchwale i dokładnie wie, czego ona dotyczy. Największa grupa – 44,6% badanych – wskazała, że coś o niej słyszała, lecz nie posiada dokładnych informacji. Oznacza to, że blisko połowa mieszkańców dysponuje wyłącznie ogólnikową wiedzą, która może być niewystarczająca do zrozumienia obowiązków wynikających z przepisów. Co istotne, aż 38,6% ankietowanych nigdy nie zetknęło się z tym pojęciem, co świadczy o znacznym deficycie informacyjnym. Struktura odpowiedzi wyraźnie pokazuje, że uchwała antysmogowa – mimo swojej wagi dla poprawy jakości powietrza – nie jest szeroko rozpoznawana w społeczeństwie. Brak wiedzy lub jej powierzchowny charakter mogą stanowić barierę dla skutecznej realizacji działań związanych z jej egzekwowaniem i przestrzeganiem.

Rysunek 6. Znajomość uchwały antyśmogowej. Czy słyszał(a) Pan/Pani o uchwale antyśmogowej obowiązującej w województwie podkarpackim? (N=500, w%)

Tabela 12. Znajomość uchwały antyśmogowej. Czy słyszał(a) Pan/Pani o uchwale antyśmogowej obowiązującej w województwie podkarpackim? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Tak, słyszałem/am i wiem, co to jest	84	16,8%
Tak, coś słyszałem/am, ale nie wiem dokładnie	223	44,6%
Nie, nigdy o tym nie słyszałem/am	193	38,6%
Suma	500	100,0%

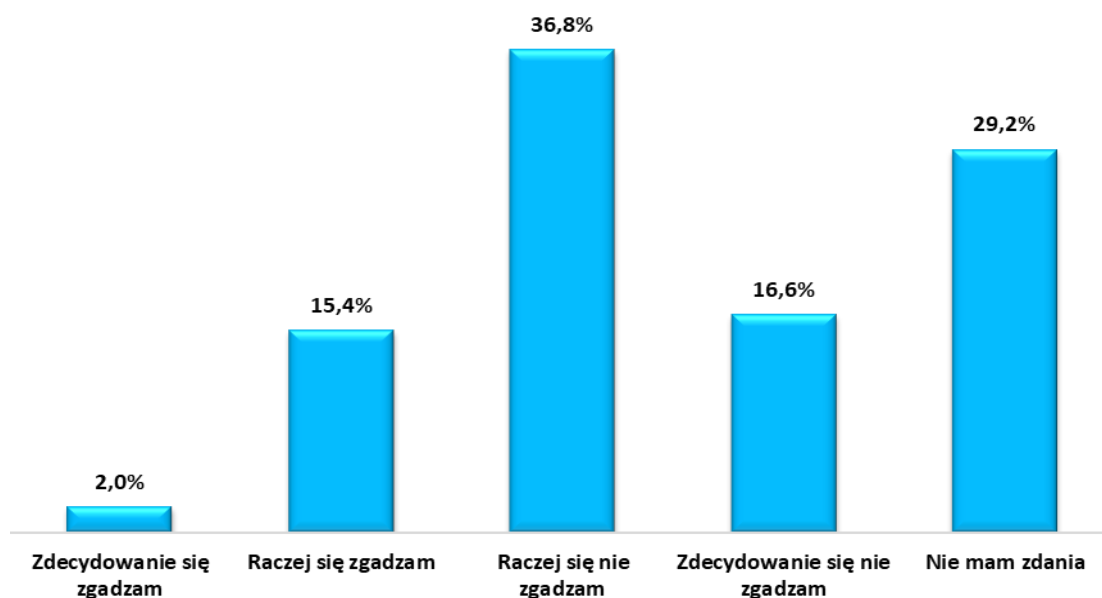
Znajomość uchwały antyśmogowej w województwie podkarpackim jest ograniczona i różnicuje się zarówno ze względu na miejsce zamieszkania, jak i wiek respondentów. Wyniki w obu środowiskach są bardzo zbliżone – w miastach 16,3% badanych deklaruje pełną wiedzę o uchwale, a na wsi odsetek ten wynosi 17,1%. Również w przypadku częściowej znajomości temat jest rozpoznawany na podobnym poziomie (45,0% w miastach, 44,3% na wsi). Brak jakiegokolwiek wiedzy zadeklarowało po 38,6% mieszkańców obu typów miejscowości, co wskazuje na równomierny problem braku świadomości w całym regionie. Analiza wieku ujawnia wyraźniejsze różnice. Najniższy poziom znajomości uchwały występuje wśród najmłodszych respondentów (18–24 lata), gdzie tylko 7,4% wskazało pełną wiedzę, a aż 50,6% nigdy o niej nie słyszało. Wraz z wiekiem poziom świadomości rośnie – w grupie 45–54 lata pełną wiedzę deklaruje już 25,9% respondentów, a brak znajomości spada do 29,6%. W grupie 55–64 lata podobne tendencje się utrzymują (18,8% pełna znajomość, 29,0% brak znajomości). Z kolei wśród seniorów (65+) pełną wiedzę wskazało 13,5%, a brak znajomości uchwały – aż 44,1%, co sugeruje, że osoby starsze są równie często niedoinformowane jak młodsze, choć z innych powodów (mniej dostępnych kanałów informacji).

Tabela 13. Znajomość uchwały antysmogowej. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 lat i więcej
Tak, słyszałem/am i wiem, co to jest	16,3%	17,1%	7,4%	17,6%	18,9%	25,9%	18,8%	13,5%
Tak, coś słyszałem/am, ale nie wiem dokładnie	45,0%	44,3%	42,0%	39,7%	47,8%	44,4%	52,2%	42,3%
Nie, nigdy o tym nie słyszałem/am	38,6%	38,6%	50,6%	42,6%	33,3%	29,6%	29,0%	44,1%

Ocena jakości komunikowania informacji w zakresie uchwały antysmogowej wskazuje na wyraźne poczucie deficytu informacyjnego wśród mieszkańców województwa podkarpackiego. Ponad połowa badanych (53,4%) nie zgadza się z twierdzeniem, że mieszkańcy są dobrze informowani o przepisach i obowiązkach wynikających z uchwały (w tym 36,8% raczej się nie zgadza, a 16,6% zdecydowanie się nie zgadza). Jednocześnie prawie co trzeci respondent (29,2%) pozostał niezdecydowany, wybierając odpowiedź „nie mam zdania”. Taki rozkład może świadczyć zarówno o niskim poziomie wiedzy, jak i o braku kontaktu z działaniami informacyjnymi, co utrudnia mieszkańcom jednoznaczną ocenę skuteczności komunikacji. Tylko niewielki odsetek badanych wyraził przekonanie, że mieszkańcy są dobrze informowani o uchwale antysmogowej: 15,4% raczej się zgadza, a zaledwie 2,0% zdecydowanie się zgadza. Wskazuje to na bardzo niski poziom zaufania do efektywności kampanii informacyjnych związanych z uchwałą antysmogową.

Rysunek 7. Ocena poziomu informacji o uchwale antysmogowej. W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: „Mieszkańcy są dobrze informowani o uchwale antysmogowej i obowiązkach z niej wynikających”? (N=500, w%)

Tabela 14. Ocena poziomu informacji o uchwale antysmogowej. W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: „Mieszkańcy są dobrze informowani o uchwale antysmogowej i obowiązkach z niej wynikających”? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Zdecydowanie się nie zgadzam	83	16,6%
Raczej się nie zgadzam	184	36,8%
Nie mam zdania	146	29,2%
Raczej się zgadzam	77	15,4%
Zdecydowanie się zgadzam	10	2,0%
Suma	500	100,0%

Uwzględniając miejsce zamieszkania, zarówno mieszkańcy miast, jak i wsi w większości krytycznie oceniali poziom dostępności informacji o uchwale antysmogowej. W obu środowiskach dominowały odpowiedzi „raczej się nie zgadzam” (36,1% w miastach i 37,2% na wsi) oraz „zdecydowanie się nie zgadzam” (16,8% i 16,4%). Stosunkowo niewielki odsetek badanych wyraził zdanie pozytywne (15,4% w miastach i 18,7% na wsi), a istotna część respondentów pozostawała bez wyraźnej opinii (31,7% i 27,5%). Uwzględniając wiek, największy krytycyzm wyrażali najmłodszy badani. W grupie 18–24 lata aż 42,0% odpowiedziało „raczej się nie zgadzam”, a kolejne 22,2% „zdecydowanie się nie zgadzam”. Podobny trend odnotowano wśród osób 25–34-letnich (52,9% raczej się nie zgadzam). Wraz z wiekiem opinie stawały się nieco łagodniejsze – np. w grupie 45–54 lata częściej pojawiały się odpowiedzi pozytywne (21,0% raczej się zgadzam). Seniorzy (65+) relatywnie często wybierali opcję „nie mam zdania” (32,4%), co może wskazywać na ograniczony dostęp do źródeł informacji lub mniejsze zainteresowanie tym zagadnieniem.

Tabela 15. Ocena poziomu informacji o uchwale antysmogowej. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

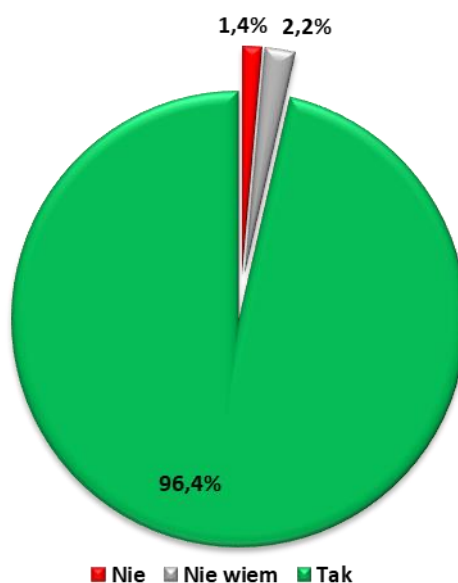
Odpowiedź	Miasto	Wieś	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 lat i więcej
Zdecydowanie się zgadzam	1,5%	2,3%	1,2%	0,0%	2,2%	3,7%	2,9%	1,8%
Raczej się zgadzam	13,9%	16,4%	9,9%	5,9%	18,9%	21,0%	17,4%	17,1%
Raczej się nie zgadzam	36,1%	37,2%	42,0%	52,9%	35,6%	32,1%	26,1%	34,2%
Zdecydowanie się nie zgadzam	16,8%	16,4%	22,2%	10,3%	13,3%	14,8%	26,1%	14,4%
Nie mam zdania	31,7%	27,5%	24,7%	30,9%	30,0%	28,4%	27,5%	32,4%

II.5. Świadomość zdrowotnych skutków złej jakości powietrza.

Świadomość związku między jakością powietrza a zdrowiem mieszkańców województwa podkarpackiego jest bardzo wysoka. Zdecydowana większość respondentów (96,4%) zadeklarowała, że wie, iż zła jakość powietrza może szkodzić zdrowiu ludzi. Jedynie 1,4% badanych stwierdziło, że nie dostrzega takiego zagrożenia, natomiast 2,2% nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi. Tak jednoznaczna dominacja odpowiedzi twierdzących

wskazuje, że w świadomości społecznej problem zanieczyszczenia powietrza jest mocno powiązany z konsekwencjami zdrowotnymi. Wynik ten świadczy również o tym, że przekaz dotyczący szkodliwości smogu i emisji zanieczyszczeń jest dobrze utrwalony, zarówno poprzez kampanie edukacyjne, jak i przekaz medialny.

Rysunek 8. Świadomość zdrowotnych skutków złej jakości powietrza. Czy wie Pan/Pani, że zła jakość powietrza może szkodzić zdrowiu ludzi? (N=500, w%)

Tabela 16. Świadomość zdrowotnych skutków złej jakości powietrza. Czy wie Pan/Pani, że zła jakość powietrza może szkodzić zdrowiu ludzi? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Tak	482	96,4%
Nie	7	1,4%
Nie wiem	11	2,2%
Suma	500	100,0%

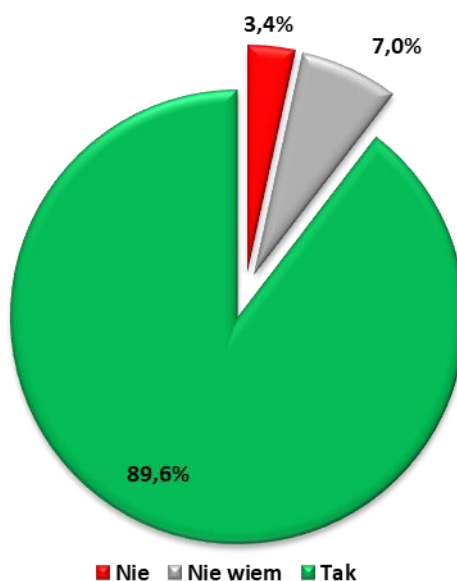
Uwzględniając miejsce zamieszkania, niemal wszyscy badani mają świadomość, że zła jakość powietrza szkodzi zdrowiu. W miastach takiej odpowiedzi udzieliło 98,0%, a na wsi 95,3% respondentów. Brak świadomości odnotowano marginalnie (0,5% w miastach i 2,0% na wsi), podobnie jak brak jednoznacznej opinii (1,5% i 2,7%). Uwzględniając wiek, świadomość szkodliwości zanieczyszczonego powietrza utrzymuje się na bardzo wysokim poziomie we wszystkich grupach. Najwyższe wartości odnotowano wśród osób w wieku 25–34 lata (98,5%) oraz 55–64 lata (98,6%), a najniższe wśród seniorów (92,8%). Odpowiedzi negujące pojawiły się jedynie sporadycznie – najczęściej w grupie powyżej 65 lat (4,5%).

Tabela 17. Świadomość zdrowotnych skutków złej jakości powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 lat i więcej
Tak	98,0%	95,3%	96,3%	98,5%	97,8%	96,3%	98,6%	92,8%
Nie	0,5%	2,0%	0,0%	0,0%	2,2%	0,0%	0,0%	4,5%
Nie wiem	1,5%	2,7%	3,7%	1,5%	0,0%	3,7%	1,4%	2,7%

Świadomość wielowymiarowego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie jest również wysoka wśród mieszkańców województwa podkarpackiego. Aż 89,6% respondentów uznało, że zła jakość powietrza może oddziaływać nie tylko na układ oddechowy, ale również na inne układy organizmu, takie jak układ krążenia, układ nerwowy czy układ rozrodczy. Jedynie 3,4% badanych nie dostrzega takich zależności, natomiast 7,0% wybrało odpowiedź „nie wiem”, co może wskazywać na brak szczegółowej wiedzy medycznej lub ograniczony dostęp do rzetelnych źródeł informacji. W świadomości społecznej smog i zanieczyszczenia nie są już postrzegane wyłącznie jako problem oddechowy, lecz jako czynnik ryzyka wpływający na ogólny stan zdrowia człowieka. Oznacza to poszerzanie się zakresu wiedzy mieszkańców o konsekwencjach złej jakości powietrza, co może mieć znaczenie dla ich motywacji do podejmowania działań proekologicznych.

Rysunek 9. Wiedza o wpływie złej jakości powietrza na różne układy organizmu. Czy uważa Pan/Pani, że zła jakość powietrza może wpływać nie tylko na układ oddechowy, ale również na inne układy, np. krążenia, nerwowy czy rozrodczy? (N=500, w%)

Tabela 18. Wiedza o wpływie złej jakości powietrza na różne układy organizmu. Czy uważa Pan/Pani, że zła jakość powietrza może wpływać nie tylko na układ oddechowy, ale również na inne układy, np. krążenia, nerwowy czy rozrodczy? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Tak	448	89,6%
Nie	17	3,4%
Nie wiem	35	7,0%
Suma	500	100,0%

Uwzględniając miejsce zamieszkania, wiedza o tym, że zanieczyszczone powietrze może szkodzić nie tylko układowi oddechowemu, ale także krążeniowemu, nerwowemu czy rozrodczemu, utrzymuje się na bardzo wysokim poziomie. W miastach takiej odpowiedzi udzieliło 90,1% respondentów, a na wsi 89,3%. Brak świadomości występował sporadycznie (3,0% i 3,7%), a niewielki odsetek badanych wybrał odpowiedź „nie wiem” (6,9% i 7,0%). Uwzględniając wiek, najwyższy poziom świadomości odnotowano wśród osób w wieku 25–34 lata (94,1%) oraz 35–44 lata (92,2%). Nieco niższe wyniki uzyskano wśród najmłodszych badanych (18–24 lata – 85,2%) oraz w grupie seniorów (65+ – 88,3%). W tych kategoriach częściej pojawiały się odpowiedzi „nie wiem” (11,1% i 6,3%) oraz w przypadku najstarszych, także odpowiedzi negujące (5,4%).

Tabela 19. Wiedza o wpływie złej jakości powietrza na różne układy organizmu. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

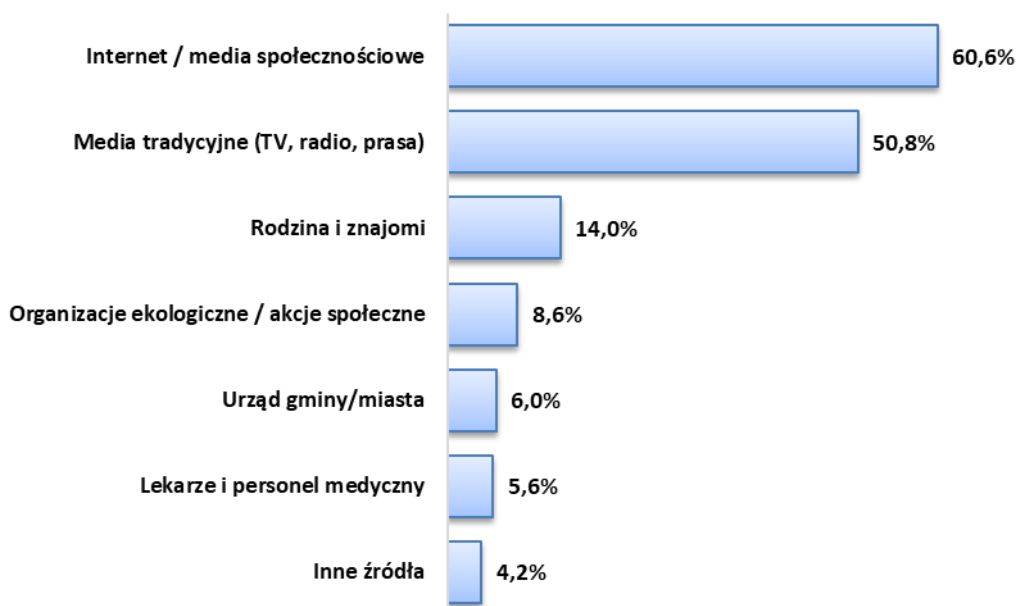
Odpowiedź	Miasto	Wieś	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 lat i więcej
Tak	90,1%	89,3%	85,2%	94,1%	92,2%	88,9%	89,9%	88,3%
Nie	3,0%	3,7%	3,7%	1,5%	4,4%	3,7%	0,0%	5,4%
Nie wiem	6,9%	7,0%	11,1%	4,4%	3,3%	7,4%	10,1%	6,3%

II.6. Źródła informacji o jakości powietrza.

Kwestia źródeł informacji o jakości powietrza i jego wpływie na zdrowie jest kluczowa z perspektywy skuteczności działań edukacyjnych i informacyjnych. To, do jakich kanałów komunikacji sięgają mieszkańcy, w dużym stopniu decyduje o tym, jak szybko i w jakiej formie docierają do nich treści związane z ochroną środowiska. Wyniki badania pokazują, że głównym nośnikiem wiedzy w tym zakresie jest Internet i media społecznościowe, z których korzysta 60,6% respondentów. Na drugim miejscu uplasowały się media tradycyjne (telewizja, radio, prasa) wskazane przez 50,8% badanych. Znacznie rzadziej respondenci zdobywają informacje poprzez rodzinę i znajomych (14,0%) czy organizacje ekologiczne i akcje społeczne (8,6%). Niewielki odsetek wskazał na urzędy gmin/miast (6,0%) oraz lekarzy i personel medyczny (5,6%). Najmniejszą rolę odgrywają inne źródła (4,2%). Wyniki potwierdzają dominację nowych mediów w zakresie komunikacji środowiskowej, przy zachowaniu

znaczącej roli mediów tradycyjnych. Należy podkreślić, że ze względu na możliwość wskazania maksymalnie dwóch odpowiedzi suma procentów przekracza 100%.

Rysunek 10. Źródła informacji o jakości powietrza. Skąd najczęściej dowiaduje się Pan/Pani o jakości powietrza i jego wpływie na zdrowie? (N=500, w%)

Tabela 20. Źródła informacji o jakości powietrza. Skąd najczęściej dowiaduje się Pan/Pani o jakości powietrza i jego wpływie na zdrowie? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Internet / media społecznościowe	303	60,6%
Media tradycyjne (TV, radio, prasa)	254	50,8%
Rodzina i znajomi	70	14,0%
Organizacje ekologiczne / akcje społeczne	43	8,6%
Urząd gminy/miasta	30	6,0%
Lekarze i personel medyczny	28	5,6%
Inne źródła	21	4,2%

Mieszkańcy wsi częściej niż mieszkańcy miast wskazywali Internet i media społecznościowe jako główne źródło informacji o jakości powietrza (62,4% wobec 56,9%). Media tradycyjne, takie jak telewizja, radio czy prasa, były ważnym kanałem komunikacji dla obu grup (52,5% w miastach i 49,0% na wsi). Wśród dodatkowych źródeł najczęściej pojawiali się znajomi i rodzina, nieco częściej na wsi (15,1%) niż w miastach (12,4%). Różnice pokoleniowe są szczególnie wyraźne. Najmłodszy respondenci (18–24 lata) w ogromnej większości korzystają z Internetu i mediów społecznościowych (80,2%), podobnie jak osoby w wieku 25–34 lata (69,1%). W starszych grupach dominują natomiast media tradycyjne, zwłaszcza wśród osób po 65. roku życia (56,8%), podczas gdy Internet w tej kategorii miał marginalne znaczenie

(24,3%). Starsze pokolenia częściej niż młodsze wskazywały także instytucje publiczne, lekarzy czy inne źródła jako miejsca zdobywania wiedzy o jakości powietrza.

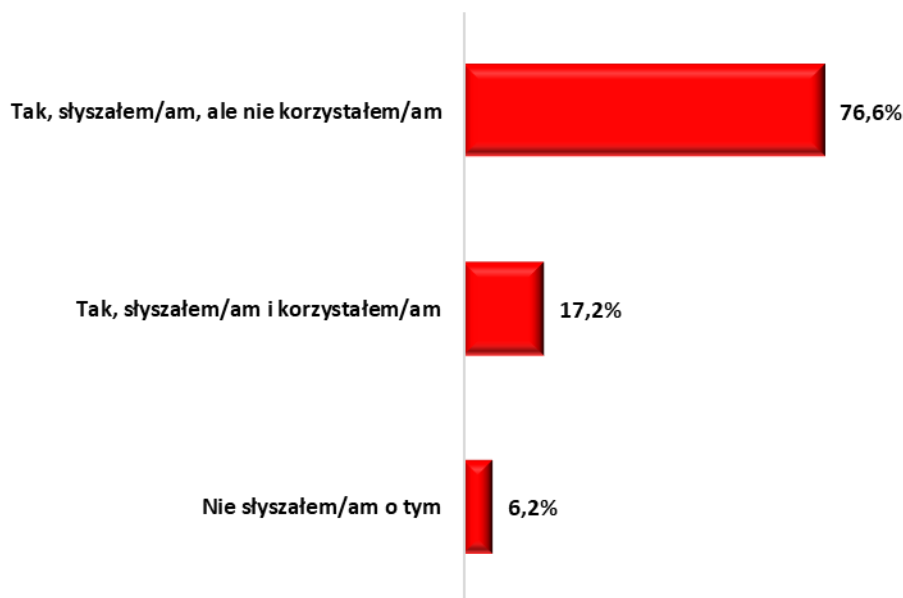
Tabela 21. Źródła informacji o jakości powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 lat i więcej
Internet / media społecznościowe	56,9%	62,4%	80,2%	69,1%	72,2%	75,3%	52,2%	24,3%
Media tradycyjne (TV, radio, prasa)	52,5%	49,0%	53,1%	45,6%	51,1%	40,7%	52,2%	56,8%
Rodzina i znajomi	12,4%	15,1%	16,0%	20,6%	8,9%	12,3%	18,8%	10,8%
Organizacje ekologiczne / akcje społeczne	7,9%	9,1%	8,6%	4,4%	5,6%	11,1%	4,3%	14,4%
Urząd gminy/miasta	6,9%	5,4%	2,5%	2,9%	4,4%	7,4%	5,8%	10,8%
Lekarze i personel medyczny	5,0%	6,0%	2,5%	7,4%	6,7%	4,9%	4,3%	7,2%
Inne źródła	5,9%	3,0%	1,2%	1,5%	5,6%	1,2%	1,4%	10,8%

II.7. Znajomość programów wsparcia finansowego.

Znajomość programów wsparcia finansowego, takich jak „Czyste Powietrze”, stanowi ważny element w procesie wdrażania działań proekologicznych. Dane wskazują, że zdecydowana większość mieszkańców województwa podkarpackiego ma świadomość istnienia tego typu inicjatyw. 76,6% respondentów deklaruje, że o nich słyszało, ale nie skorzystało z dostępnych form pomocy, natomiast 17,2% badanych nie tylko zna programy, ale również z nich korzystało. Tylko 6,2% mieszkańców nigdy nie zetknęło się z informacją o tego rodzaju wsparciu. Otrzymane wyniki pokazują, że działania informacyjne na temat programów dofinansowania docierają do znacznej części populacji, jednak przełożenie tej wiedzy na rzeczywiste uczestnictwo pozostaje ograniczone. Relatywnie niewielki odsetek osób, które faktycznie skorzystały z pomocy, wskazuje, że istnieją pewne przeszkody takie jak brak możliwości decydowania o źródle stosowanego ogrzewania oraz bariery – administracyjne, finansowe lub świadomościowe – utrudniające pełniejsze wykorzystanie potencjału programów wspierających transformację energetyczną i poprawę jakości powietrza.

Rysunek 11. Znajomość programów wsparcia. Czy słyszał(a) Pan/Pani o programach dofinansowania wymiany kotłów, termomodernizacji domów lub inwestycji w OZE? (N=500, w%)

Tabela 22. Znajomość programów wsparcia. Czy słyszał(a) Pan/Pani o programach dofinansowania wymiany kotłów, termomodernizacji domów lub inwestycji w OZE? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Tak, słyszałem/am, ale nie korzystałem/am	383	76,6%
Tak, słyszałem/am i korzystałem/am	86	17,2%
Nie słyszałem/am o tym	31	6,2%
Suma	500	100,0%

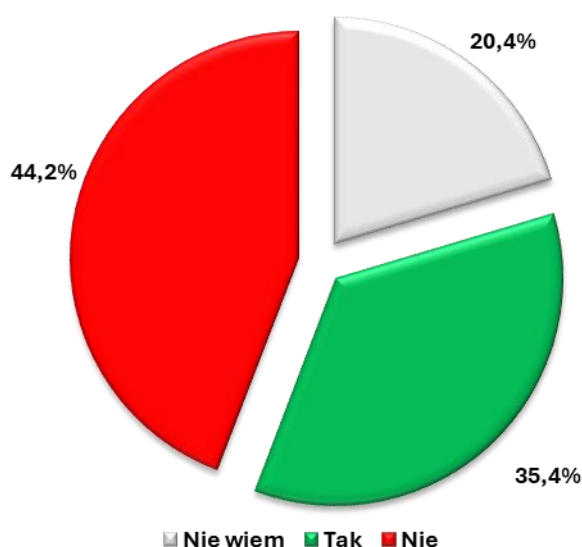
Znajomość programów dofinansowania, takich jak „Czyste Powietrze”, jest stosunkowo wysoka zarówno w miastach, jak i na wsi. Najczęściej respondenci deklarowali, że słyszeli o programach, ale z nich nie korzystali (79,7% w miastach i 74,5% na wsi). Odsetek osób, które faktycznie skorzystały z dostępnych form wsparcia, był wyraźnie wyższy na wsi (20,1%) niż w miastach (12,9%). Brak znajomości takich działań dotyczył niewielkiego odsetka badanych, częściej w miastach (7,4%) niż na wsi (5,4%). W ujęciu pokoleniowym najniższą znajomość programów odnotowano wśród najmłodszych dorosłych. Aż 13,6% osób w wieku 18–24 lata nigdy o nich nie słyszało, podczas gdy w starszych grupach odsetek ten spadał do wartości marginalnych (np. 2,9% w grupie 25–34 lata, 3,3% w grupie 35–44 lata). Jednocześnie w średnich rocznikach (35–54 lata) częściej występowały deklaracje faktycznego korzystania z programów (22,2%), natomiast wśród osób w wieku 55–64 lata dominowała znajomość teoretyczna (79,7%) przy mniejszym udziale użytkowników wsparcia (11,6%).

Tabela 23. Znajomość programów wsparcia. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 lat i więcej
Tak, słyszałem/am, ale nie korzystałem/am	79,7%	74,5%	70,4%	82,4%	74,4%	74,1%	79,7%	79,3%
Tak, słyszałem/am i korzystałem/am	12,9%	20,1%	16,0%	14,7%	22,2%	22,2%	11,6%	15,3%
Nie słyszałem/am o tym	7,4%	5,4%	13,6%	2,9%	3,3%	3,7%	8,7%	5,4%

Z danych wynika, że ponad jedna trzecia badanych (35,4%) zadeklarowała, iż oni sami lub członkowie ich rodzin skorzystali z dostępnych form pomocy. To stosunkowo wysoki wynik, który potwierdza, że instrumenty wsparcia nie pozostają jedynie na poziomie deklaracyjnym, lecz realnie przekładają się na konkretne inwestycje. Największa część respondentów – 44,2% – wskazała jednak, że ani oni, ani ich bliscy nie korzystali z takich programów. Wynik ten może odzwierciedlać bariery związane z dostępem do informacji, złożonością procedur czy ograniczeniami finansowymi, które pomimo dostępnych dotacji mogą zniechęcać część mieszkańców do podjęcia decyzji inwestycyjnych. Warto zwrócić uwagę na stosunkowo duży odsetek osób nieposiadających wiedzy w tym zakresie (20,4%). Odpowiedzi „nie wiem” mogą oznaczać, że część mieszkańców nie interesuje się bezpośrednio kwestiami technicznymi i finansowymi związanymi z ogrzewaniem domu lub że takie informacje nie są przekazywane w rodzinie. W praktyce oznacza to, że faktyczny zasięg korzystania z programów wsparcia może być wyższy, niż wynika to z zadeklarowanych odpowiedzi.

Rysunek 12. Korzystanie z programów wsparcia. Czy Pan/Pani lub ktoś z rodziny korzystał z takiej pomocy (np. wymienił kocioł, termomodernizował dom)? (N=500, w%)

Tabela 24. Korzystanie z programów wsparcia. Czy Pan/Pani lub ktoś z rodziny korzystał z takiej pomocy (np. wymienił kocioł, termomodernizował dom)? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Tak	177	35,4%
Nie	221	44,2%
Nie wiem	102	20,4%
Suma	500	100,0%

Korzystanie z programów wsparcia – takich jak wymiana kotłów czy termomodernizacja – częściej deklarowali mieszkańcy wsi (38,3%) niż miast (31,2%). Brak doświadczeń z tego rodzaju pomocą był nieco częstszy wśród mieszkańców miast (47,0% wobec 42,3% na wsi). Zróżnicowanie według wieku pokazuje, że największy odsetek osób deklarujących korzystanie z programów wsparcia znajduje się w grupach 25–34 lata (45,6%) oraz 45–54 lata (46,9%). Najmniejsze doświadczenia z tego rodzaju pomocą odnotowano natomiast wśród osób w wieku 55–64 lata (23,2%) oraz w grupie seniorów 65+ (25,2%). Warto też zwrócić uwagę, że niepewność co do korzystania z programów była szczególnie wysoka wśród najmłodszych dorosłych (25,9% w grupie 18–24 lata) oraz osób starszych (30,4% w wieku 55–64 lata i 25,2% w 65+), co może być efektem mniejszego zaangażowania w kwestie zarządzania gospodarstwem domowym.

Tabela 25. Korzystanie z programów wsparcia. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

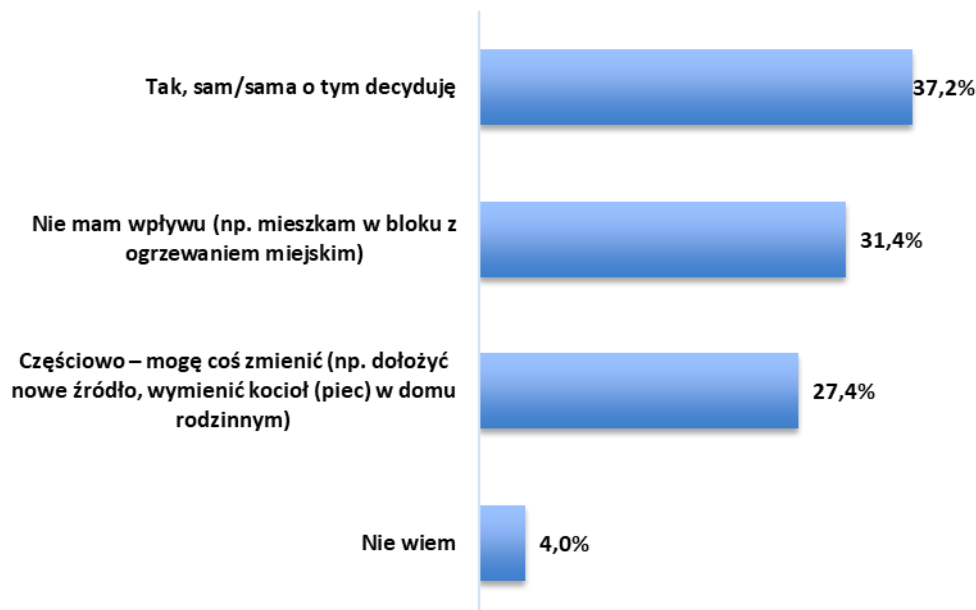
Odpowiedź	Miasto	Wieś	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 lat i więcej
Tak	31,2%	38,3%	34,6%	45,6%	40,0%	46,9%	23,2%	25,2%
Nie	47,0%	42,3%	39,5%	39,7%	42,2%	45,7%	46,4%	49,5%
Nie wiem	21,8%	19,5%	25,9%	14,7%	17,8%	7,4%	30,4%	25,2%

II.8. Zainteresowanie wymianą źródeł ogrzewania w mieszkaniu / domu.

Kwestia wpływu mieszkańców na sposób ogrzewania swoich domów i mieszkań ma kluczowe znaczenie w kontekście możliwości wdrażania zmian proekologicznych. Wyniki badania pokazują, że największa grupa respondentów (37,2%) zadeklarowała, iż samodzielnie decyduje o źródle ogrzewania w miejscu zamieszkania. Istotny odsetek – 31,4% – wskazał, że nie ma żadnego wpływu na ten obszar, co najczęściej dotyczy osób mieszkających w budynkach wielorodzinnych z centralnym systemem ciepłowniczym. Kolejne 27,4% badanych przyznało, że ma jedynie częściowy wpływ, np. poprzez możliwość wymiany pieca w domu rodzinnym czy dołożenia dodatkowego źródła ogrzewania. Najmniejszą grupę stanowią osoby, które nie potrafiły jednoznacznie określić swojej sytuacji – odpowiedź „nie wiem” zaznaczyło 4,0% respondentów. Takie rozłożenie odpowiedzi wskazuje, że większość

badanych mieszkańców województwa podkarpackiego ma przynajmniej częściową możliwość podejmowania decyzji w tym obszarze, co stanowi istotny potencjał do wprowadzania zmian sprzyjających poprawie jakości powietrza.

Rysunek 13. Wpływ na sposób ogrzewania. Czy w Pana/Pani miejscu zamieszkania ma Pan/Pani wpływ na to, czym jest ogrzewane mieszkanie/dom? (N=500, w%)

Tabela 26. Wpływ na sposób ogrzewania. Czy w Pana/Pani miejscu zamieszkania ma Pan/Pani wpływ na to, czym jest ogrzewane mieszkanie/dom? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Tak, sam/sama o tym decyduję	186	37,2%
Nie mam wpływu (np. mieszkam w bloku z ogrzewaniem miejskim)	157	31,4%
Częściowo – mogę coś zmienić (np. dołożyć nowe źródło, wymienić kocioł (piec) w domu rodzinnym)	137	27,4%
Nie wiem	20	4,0%
Suma	500	100,0%

Kwestia wpływu na sposób ogrzewania mieszkania lub domu silnie różnicuje się ze względu na miejsce zamieszkania. W miastach dominowała odpowiedź „nie mam wpływu” (51,5%), co wiąże się z przewagą mieszkań w zabudowie zurbanizowanej i korzystania z systemów ciepłowniczych. Na wsi sytuacja była odwrotna – 44,3% respondentów deklarowało pełną decyzyjność w tym zakresie, a kolejne 34,9% częściową możliwość wpływu, np. przez wymianę źródła ciepła w domu rodzinnym. Analiza wieku pokazuje, że pełną decyzyjność najczęściej deklarowały osoby w wieku 35–44 lata (50,0%) oraz 55–64 lata (43,5%), czyli grupy aktywne zawodowo, często będące właścicielami domów. Z kolei częściowy wpływ najczęściej wskazywali najmłodszy dorośli (39,5% w wieku 18–24 lata), co może odzwierciedlać ich sytuację mieszkaniową – współdzielenie domów z rodziną. Brak wpływu był najbardziej

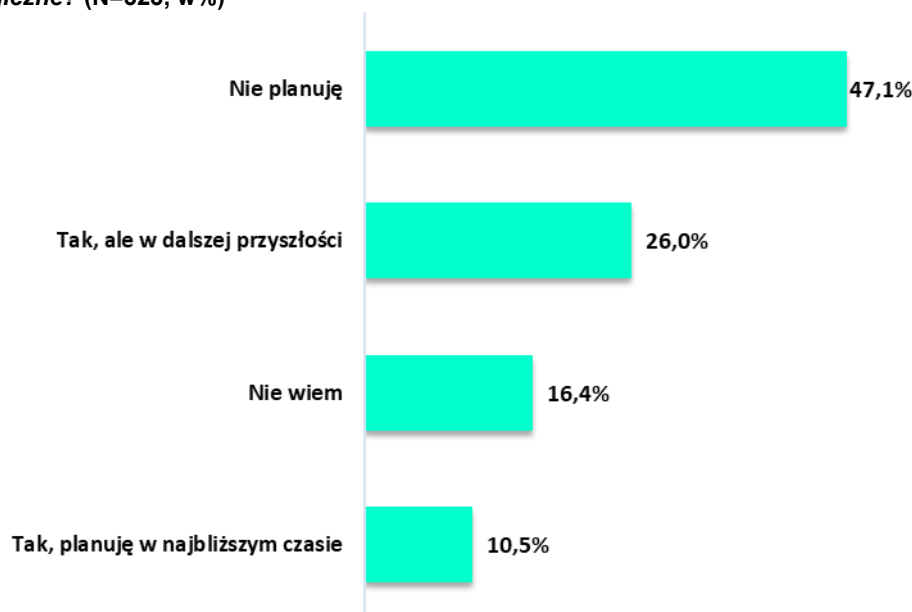
charakterystyczny dla osób starszych (38,7% w wieku 65+) oraz w grupie 25–34 lata (33,8%), co sugeruje większe uzależnienie od zastanych warunków mieszkaniowych. Największa niepewność („nie wiem”) pojawiła się wśród najmłodszych dorosłych (11,1% w wieku 18–24 lata), co może być efektem mniejszej świadomości w kwestii technicznych aspektów ogrzewania.

Tabela 27. Wpływ na sposób ogrzewania. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	18-24	25–34	35–44	45–54	55–64	65 lat i więcej
Tak, sam/sama o tym decyduję	26,7%	44,3%	19,8%	32,4%	50,0%	40,7%	43,5%	36,0%
Częściowo – mogę coś zmienić (np. dołożyć nowe źródło, wymienić kocioł (piec) w domu rodzinnym)	16,3%	34,9%	39,5%	32,4%	25,6%	23,5%	26,1%	20,7%
Nie mam wpływu (np. mieszkam w bloku z ogrzewaniem miejskim)	51,5%	17,8%	29,6%	33,8%	23,3%	34,6%	26,1%	38,7%
Nie wiem	5,4%	3,0%	11,1%	1,5%	1,1%	1,2%	4,3%	4,5%

Respondentów, którzy mają wpływ na sposób ogrzewania swojego mieszkania / domu (N=323 osoby) zapytano o plany wymiany źródła ogrzewania na bardziej ekologiczne. Deklaracje badanych wskazują na ostrożne podejście do tego rodzaju inwestycji. Najwięcej respondentów – 47,1% – zadeklarowało, że nie planuje żadnych zmian. Wynik ten może oznaczać, że znacząca część mieszkańców nie rozważa wprowadzania nowych działań proekologicznych w tym zakresie, co może być związane z czynnikami finansowymi, przyzwyczajeniem do dotychczasowych rozwiązań, ale także faktem, że część badanych mogła już wcześniej wymienić swoje źródło ciepła na bardziej ekologiczne i obecnie nie odczuwa potrzeby kolejnych inwestycji. Kolejna grupa – 26,0% – wskazała, że rozważa wymianę w dalszej przyszłości, co świadczy o gotowości do zmiany, ale odkładanej na bardziej odległy moment. Odpowiedź „nie wiem” wybrało 16,4% respondentów, co może odzwierciedlać brak wiedzy lub trudności w zajęciu jednoznacznego stanowiska. Najmniejszy odsetek – 10,5% – zadeklarował, że planuje wymianę źródła ogrzewania w najbliższym czasie, a więc jest najbardziej zdecydowany na szybkie działania sprzyjające poprawie jakości powietrza. Struktura wyników pokazuje, że chociaż część mieszkańców dopuszcza możliwość inwestycji proekologicznych, to dominującą postawą jest brak planów bądź odkładanie decyzji w czasie.

Rysunek 14. Plany wymiany źródła ciepła. Czy rozważa Pan/Pani wymianę obecnego źródła ogrzewania na bardziej ekologiczne? (N=323, w%)

Tabela 28. Plany wymiany źródła ciepła. Czy rozważa Pan/Pani wymianę obecnego źródła ogrzewania na bardziej ekologiczne? (N=323, w%)

Odpowiedź	N	%
Nie planuję	152	47,1%
Tak, ale w dalszej przyszłości	84	26,0%
Nie wiem	53	16,4%
Tak, planuję w najbliższym czasie	34	10,5%
Suma	323	100,0%

Różnice w planach wymiany źródła ogrzewania są niewielkie między mieszkańcami miast i wsi. W obu grupach dominuje brak zamiaru wprowadzania zmian, przy czym w miastach dotyczy to 46,0% osób, a na wsi 47,5%. Gotowość do wymiany w najbliższym czasie deklaruje niewielki odsetek badanych – 9,2% w miastach i 11,0% na wsi. W analizie według wieku widać wyraźną tendencję: osoby starsze, zwłaszcza w wieku 65+, znacznie częściej nie planują wymiany (60,3%). Z kolei młodszy badani – szczególnie w wieku 18–24 lata (14,6%) oraz 25–34 lata (13,6%) – częściej deklarują gotowość do szybkiej zmiany. W średnich grupach wiekowych (35–44 i 45–54 lata) częściej pojawia się natomiast postawa odkładania decyzji w czasie, co wskazuje na bardziej odroczone podejście do tego rodzaju inwestycji.

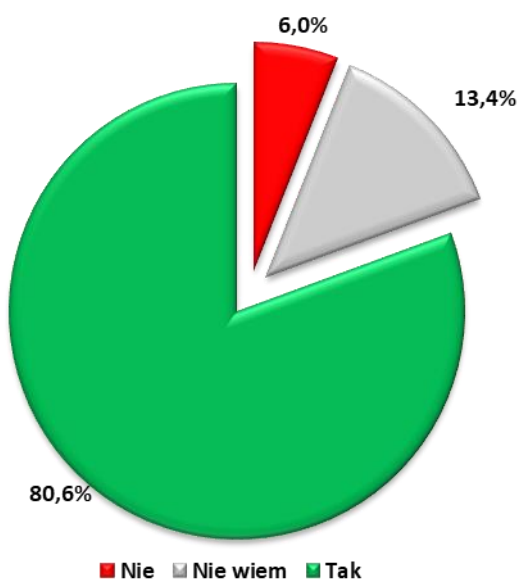
Tabela 29. Plany wymiany źródła ciepła. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 lat i więcej
Nie planuję	46,0%	47,5%	43,8%	43,2%	42,6%	50,0%	39,6%	60,3%
Nie wiem	17,2%	16,1%	14,6%	20,5%	16,2%	9,6%	20,8%	17,5%
Tak, ale w dalszej przyszłości	27,6%	25,4%	27,1%	22,7%	29,4%	32,7%	29,2%	15,9%
Tak, planuję w najbliższym czasie	9,2%	11,0%	14,6%	13,6%	11,8%	7,7%	10,4%	6,3%

II.9. Postawy i motywacje wobec inwestycji proekologicznych.

Większość badanych dorosłych mieszkańców województwa podkarpackiego – 80,6% – jest świadoma, że wymiana źródła ciepła, termomodernizacja budynków czy inwestycje w odnawialne źródła energii mają bezpośredni wpływ na jakość powietrza. Wynik ten wskazuje na wysoki poziom wiedzy dotyczącej zależności pomiędzy indywidualnymi działaniami gospodarstw domowych a stanem środowiska. Mniejsza grupa respondentów – 13,4% – wybrała odpowiedź „nie wiem”, co może oznaczać brak dostatecznej wiedzy technicznej bądź trudności z oceną efektów takich inwestycji. Najmniej osób – 6,0% – stwierdziło, że nie jest świadomych wpływu wymiany źródła ogrzewania i modernizacji domów na jakość powietrza, co wskazuje, że tylko niewielka grupa badanych nie dostrzega związku pomiędzy tymi działaniami a środowiskiem. Rezultaty pokazują, że ogólny poziom świadomości ekologicznej w tym zakresie jest wysoki, jednak wciąż istnieje pewien odsetek osób wymagających dodatkowych działań edukacyjnych i informacyjnych.

Rysunek 15. Świadomość wpływu inwestycji na jakość powietrza. Czy Pan/Pani jest świadomy, że wymiana źródła ciepła, termomodernizacja domu lub inwestycja w OZE wpływa na jakość powietrza? (N=500, w%)

Tabela 30. Świadomość wpływu inwestycji na jakość powietrza. Czy Pan/Pani jest świadomy, że wymiana źródła ciepła, termomodernizacja domu lub inwestycja w OZE wpływa na jakość powietrza? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Tak	403	80,6%
Nie	30	6,0%
Nie wiem	67	13,4%
Suma	500	100,0%

Świadomość wpływu inwestycji na jakość powietrza utrzymuje się na podobnym poziomie wśród mieszkańców miast i wsi. W obu środowiskach około 80% badanych zdaje sobie sprawę, że wymiana źródła ciepła, termomodernizacja budynków czy inwestycje w odnawialne źródła energii mają bezpośrednie przełożenie na poprawę jakości powietrza (miasto – 80,2%, wieś – 80,9%). Na wsi nieco częściej pojawiają się jednak odpowiedzi negujące ten wpływ (7,7% wobec 3,5% w miastach). Analiza wieku wskazuje na wyraźne różnice w poziomie świadomości. Najwyższy odsetek osób świadomych związku inwestycji proekologicznych z jakością powietrza można zaobserwować w grupie 25–34 lata (89,7%), a także wśród badanych w wieku 45–54 lata (81,5%) oraz 55–64 lata (81,2%). Najniższy poziom deklarowanej świadomości występuje natomiast w grupie najmłodszej (18–24 lata – 75,3%) oraz wśród osób najstarszych (65+ – 78,4%). W tych grupach częściej pojawia się również brak wiedzy na ten temat, co może świadczyć o ograniczonym dostępie do informacji bądź mniejszym zainteresowaniu tematyką inwestycji ekologicznych.

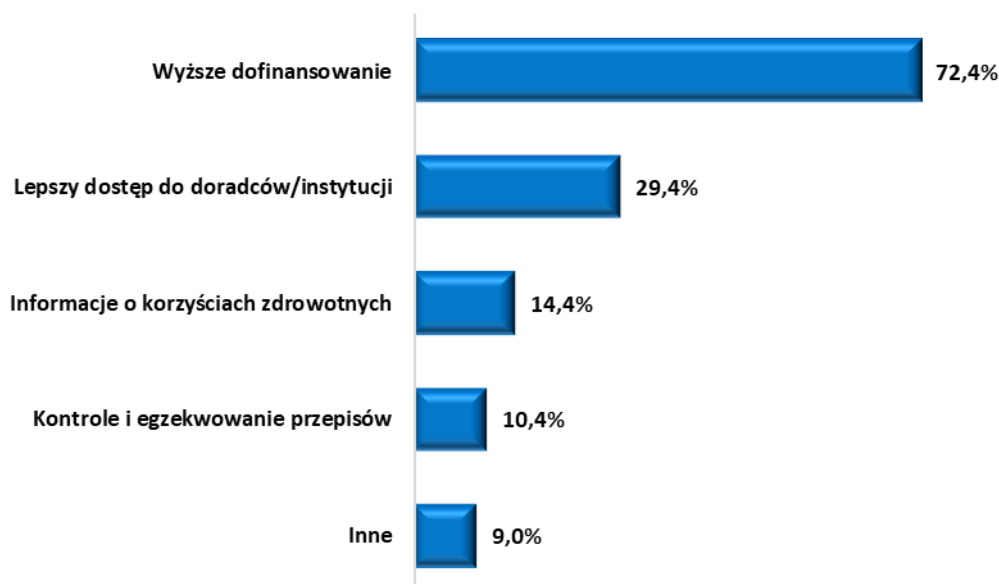
Tabela 31. Świadomość wpływu inwestycji na jakość powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 lat i więcej
Tak	80,2%	80,9%	75,3%	89,7%	80,0%	81,5%	81,2%	78,4%
Nie	3,5%	7,7%	7,4%	2,9%	5,6%	2,5%	7,2%	9,0%
Nie wiem	16,3%	11,4%	17,3%	7,4%	14,4%	16,0%	11,6%	12,6%

Na pytanie o czynniki, które mogłyby skłonić respondentów do wymiany kotła lub podjęcia innych inwestycji proekologicznych, zdecydowana większość badanych – 72,4% – wskazała na wyższe dofinansowanie. Kwestie finansowe pozostają najważniejszym warunkiem mogącym skłonić mieszkańców do podjęcia działań na rzecz poprawy jakości powietrza. Na drugim miejscu znalazł się lepszy dostęp do doradców i instytucji – odpowiedź tę zaznaczyło 29,4% ankietowanych. Świadczy to o tym, że oprócz wsparcia finansowego, duże znaczenie ma również łatwość uzyskania rzetelnej informacji i pomocy w procesie inwestycyjnym. Informacje o korzyściach zdrowotnych mogłyby przekonać do działań proekologicznych 14,4% badanych mieszkańców, a kontrole i egzekwowanie przepisów – 10,4%. Mniejszy odsetek

badanych – 9,0% – wskazał odpowiedź „inne”. W tej grupie dominowały osoby, które już wymieniły źródło ogrzewania lub mieszkają w blokach i nie mają takiej potrzeby, a także wskazania dotyczące kosztów, braku możliwości czy sceptycyzmu wobec działań proekologicznych. Ponieważ respondenci mogli zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź, suma wskazań przekracza 100%.

Rysunek 16. Motywacje do inwestycji proekologicznych. Co mogłoby Pana/Panią skłonić do wymiany kotła lub innych inwestycji proekologicznych? (N=500, w%)

Tabela 32. Motywacje do inwestycji proekologicznych. Co mogłoby Pana/Panią skłonić do wymiany kotła lub innych inwestycji proekologicznych? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Wyższe dofinansowanie	362	72,4%
Lepszy dostęp do doradców/institucji	147	29,4%
Informacje o korzyściach zdrowotnych	72	14,4%
Kontrole i egzekwowanie przepisów	52	10,4%
Inne	45	9,0%

Najsilniejszą motywacją do podejmowania inwestycji proekologicznych, zarówno wśród mieszkańców miast jak i wsi, jest możliwość uzyskania wyższego dofinansowania (69,3% i 74,5%). Czynniki ekonomiczne mają kluczowe znaczenie niezależnie od miejsca zamieszkania. Warto jednak zauważyć, że mieszkańcy wsi częściej podkreślali ten aspekt. Jeśli chodzi o inne motywacje, w miastach częściej niż na wsi wskazywano na kontrole i egzekwowanie przepisów (15,3% wobec 7,0%). Podobne znaczenie miał lepszy dostęp do doradców i instytucji (28,9% na wsi wobec 30,2% w miastach). Także informacje o korzyściach

zdrowotnych były wskazywane na zbliżonym poziomie w obu środowiskach (ok. 15%). We wszystkich grupach kluczowym czynnikiem pozostaje wyższe dofinansowanie, przy czym szczególnie silnie akcentowały go osoby w wieku 55–64 lata (81,2%) oraz 45–54 lata (76,5%). Młodszy dorośli, w wieku 18–24 lata, częściej podkreślali znaczenie dostępu do doradców i instytucji (37,0%), co może świadczyć o większej potrzebie wsparcia merytorycznego przy podejmowaniu decyzji. Z kolei osoby starsze, w wieku 65+, wyróżniały się większym odsetkiem wskazań kategorii inne (19,8%), co sugeruje, że w tej grupie decydujące mogą być bardziej indywidualne czynniki, np. posiadanie takich rozwiązań, sytuacja rodzinna czy zdrowotna.

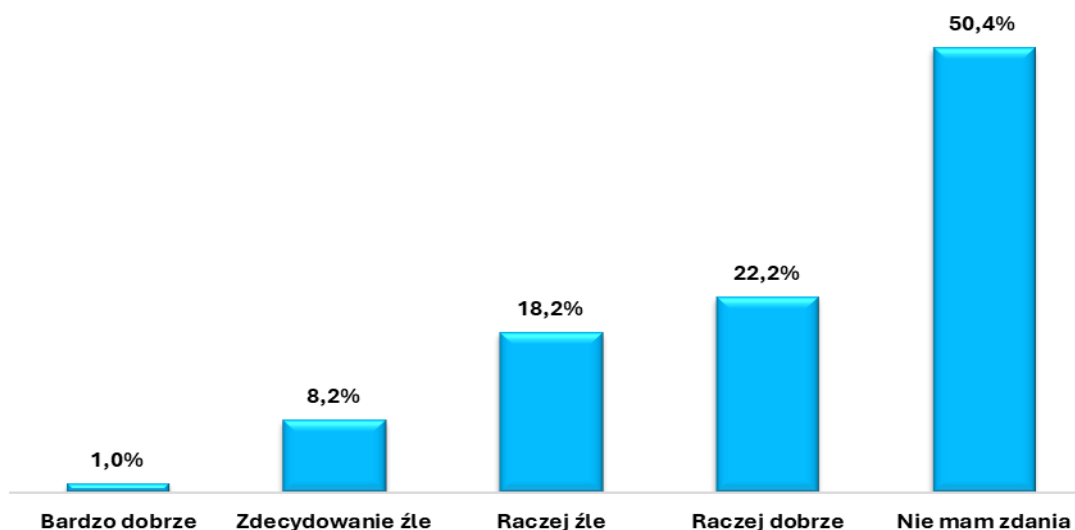
Tabela 33. Motywacje do inwestycji proekologicznych. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 lat i więcej
Wyższe dofinansowanie	69,3%	74,5%	71,6%	77,9%	72,2%	76,5%	81,2%	61,3%
Lepszy dostęp do doradców/instytucji	30,2%	28,9%	37,0%	33,8%	32,2%	33,3%	30,4%	15,3%
Informacje o korzyściach zdrowotnych	14,9%	14,1%	16,0%	11,8%	18,9%	13,6%	8,7%	15,3%
Kontrole i egzekwowanie przepisów	15,3%	7,0%	9,9%	13,2%	10,0%	9,9%	4,3%	13,5%
Inne	9,4%	8,7%	4,9%	10,3%	4,4%	3,7%	7,2%	19,8%

II.10. Ocena działań władz lokalnych w zakresie poprawy jakości powietrza.

Ocena działań władz lokalnych w zakresie poprawy jakości powietrza pokazuje, że mieszkańcy województwa podkarpackiego często nie mają wyrobionej opinii w tym obszarze. Największa grupa respondentów – 50,4% – wybrała odpowiedź „nie mam zdania”. Taki wynik może oznaczać brak wiedzy na temat podejmowanych działań, niewystarczającą komunikację władz z mieszkańcami albo postrzeganie tematu jako mało istotnego w codziennym życiu respondentów. Pozytywne oceny pojawiały się rzadziej – 22,2% respondentów wskazało odpowiedź „raczej dobrze”, a jedynie 1,0% oceniło działania jako „bardzo dobre”. Z drugiej strony 18,2% badanych uznało, że działania władz można ocenić „raczej źle”, a 8,2% – „zdecydowanie źle”. Wyniki te dobrze pokazują, że świadomość badanych mieszkańców w zakresie polityki antysmogowej i działań na rzecz czystego powietrza jest wciąż ograniczona i wymaga wzmocnienia poprzez skuteczniejsze działania edukacyjne oraz informacyjne.

Rysunek 17. Ocena działań władz lokalnych. Jak ocenia Pan/Pani działania władz lokalnych na rzecz poprawy jakości powietrza? (N=500, w%)

Tabela 34. Ocena działań władz lokalnych. Jak ocenia Pan/Pani działania władz lokalnych na rzecz poprawy jakości powietrza? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Zdecydowanie źle	41	8,2%
Raczej źle	91	18,2%
Nie mam zdania	252	50,4%
Raczej dobrze	111	22,2%
Bardzo dobrze	5	1,0%
Suma	500	100,0%

Oceny działań władz lokalnych na rzecz poprawy jakości powietrza pokazują, że wśród mieszkańców zarówno miast, jak i wsi dominują osoby, które nie potrafią jednoznacznie ocenić podejmowanych działań. W obu środowiskach dominują osoby, które nie mają wyrobionej opinii – w miastach jest to 51,5%, a na wsi 49,7%. Oceny pozytywne są częstsze na wsi (23,5% raczej dobrze, 1,7% bardzo dobrze) niż w miastach (20,3% i 0,0%). Z kolei w miastach częściej wskazywano oceny zdecydowanie krytyczne (11,4% wobec 6,0% na wsi). Pod względem wieku wyróżniają się najmłodszy badani (18–24 lata), którzy w największym stopniu rezygnowali z wyrażenia jednoznacznej opinii (58,8% „nie mam zdania”). W grupie 35–44 lata odnotowano stosunkowo wysoki odsetek ocen krytycznych (23,3% raczej źle), a wśród osób 55–64 lata częściej niż w innych grupach pojawiały się odpowiedzi „zdecydowanie źle” (15,9%). Najstarsza grupa (65+) częściej wskazywała brak opinii (53,2%), co może wynikać z mniejszego zainteresowania bieżącymi działaniami władz lokalnych.

Tabela 35. Ocena działań władz lokalnych. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 lat i więcej
Zdecydowanie źle	11,4%	6,0%	6,2%	2,9%	5,6%	9,9%	15,9%	9,0%
Raczej źle	16,8%	19,1%	21,0%	16,2%	23,3%	16,0%	15,9%	16,2%
Nie mam zdania	51,5%	49,7%	48,1%	58,8%	47,8%	49,4%	44,9%	53,2%
Raczej dobrze	20,3%	23,5%	24,7%	22,1%	23,3%	22,2%	21,7%	19,8%
Bardzo dobrze	0,0%	1,7%	0,0%	0,0%	0,0%	2,5%	1,4%	1,8%

Respondenci zapytani o to, kto ich zdaniem dba o czystsze powietrze w okolicy, badani mieszkańcy województwa podkarpackiego najczęściej wskazywali na władze gminy i miasta – odpowiedź tę wybrało 39,4% respondentów. Na drugim miejscu znalazły się organizacje ekologiczne, które wskazało 28,8% ankietowanych. Oba wyniki pokazują, że badani dostrzegają rolę instytucji publicznych i organizacji społecznych w działaniach na rzecz ochrony powietrza. Stosunkowo często pojawiała się również odpowiedź „nie wiem” (25,2%), co sugeruje, że znaczna część mieszkańców ma trudności ze wskazaniem podmiotów aktywnie działających w tym obszarze. Sąsiedzi i mieszkańcy zostali wskazani przez 21,0% respondentów, co świadczy o dostrzeganiu także indywidualnej odpowiedzialności społeczności lokalnej. Znacznie rzadziej wskazywano na przedsiębiorstwa i zakłady przemysłowe (8,8%), szkoły i przedszkola (7,4%) czy służby mundurowe takie jak policja, straż miejska i straż pożarna (4,6%). Najmniej, bo tylko 2,2%, uznało, że dbają o to inne osoby lub podmioty. Warto podkreślić, że respondenci mogli zaznaczyć maksymalnie dwie odpowiedzi, dlatego suma procentów przekracza 100%.

Rysunek 18. Podmioty dbające o czyste powietrze. Kto według Pana/Pani zdaniem dba o czystsze powietrze w okolicy? (N=500, w%)

Tabela 36. Podmioty dbające o czyste powietrze. Kto według Pana/Pani zdaniem dba o czystsze powietrze w okolicy? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Władze gminy/miasta	197	39,4%
Organizacje ekologiczne	144	28,8%
Nie wiem	126	25,2%
Sąsiedzi / mieszkańcy	105	21,0%
Przedsiębiorstwa / zakłady przemysłowe	44	8,8%
Szkoły, przedszkola	37	7,4%
Policja / straż miejska / straż pożarna	23	4,6%
Inni	11	2,2%

W opinii mieszkańców największą odpowiedzialność za działania na rzecz czystego powietrza ponoszą władze gmin i miast – tak wskazało 38,1% respondentów w miastach i 40,3% na wsi. Wskazuje to na dość zgodne postrzeganie roli władz samorządowych, niezależnie od miejsca zamieszkania. Znaczące różnice pojawiają się natomiast w ocenie roli organizacji ekologicznych. W miastach przypisywano im większe znaczenie (39,1%) niż na wsi (21,8%), co może być związane z większą aktywnością takich podmiotów w przestrzeni miejskiej. Z kolei na wsi częściej podkreślano rolę sąsiadów i mieszkańców (23,8% wobec 16,8% w miastach) oraz częściej wybierano odpowiedź „nie wiem” (27,9% wobec 21,3% w miastach). W analizie wiekowej wyróżniają się osoby młodsze. Badani w wieku 25–34 lata najczęściej wskazywali zarówno na władze samorządowe (48,5%), jak i organizacje ekologiczne (42,6%), co pokazuje ich większe zaufanie do instytucji i inicjatyw społecznych. W grupach średnich i starszych częściej pojawiała się odpowiedź „nie wiem” – szczególnie w wieku 45–54 lata (30,9%), co może sugerować niższy poziom orientacji w działaniach podejmowanych lokalnie. Najstarsze osoby (65+) częściej niż młodszy zwracały uwagę na rolę sąsiadów (23,4%) i przedsiębiorstw (10,8%), co może wynikać z codziennej obserwacji swojego otoczenia.

Tabela 37. Podmioty dbające o czyste powietrze. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 lat i więcej
Władze gminy/miasta	38,1%	40,3%	39,5%	48,5%	38,9%	33,3%	42,0%	36,9%
Organizacje ekologiczne	39,1%	21,8%	32,1%	42,6%	30,0%	32,1%	21,7%	18,9%
Nie wiem	21,3%	27,9%	25,9%	17,6%	25,6%	30,9%	26,1%	24,3%
Sąsiedzi / mieszkańcy	16,8%	23,8%	18,5%	17,6%	21,1%	19,8%	24,6%	23,4%
Przedsiębiorstwa / zakłady przemysłowe	7,9%	9,4%	9,9%	5,9%	7,8%	8,6%	8,7%	10,8%
Szkoły, przedszkola	8,4%	6,7%	9,9%	7,4%	7,8%	6,2%	7,2%	6,3%
Policja / straż miejska / straż pożarna	6,4%	3,4%	3,7%	5,9%	2,2%	4,9%	2,9%	7,2%
Inni	3,0%	1,7%	2,5%	0,0%	2,2%	0,0%	2,9%	4,5%

II.11. Zainteresowanie jakością powietrza.

Mieszkańcy województwa podkarpackiego w różny sposób podchodzą do kwestii jakości powietrza. Najwięcej badanych – 56,2% – zadeklarowało, że interesuje się tym zagadnieniem, ale sprawdza jakość powietrza jedynie sporadycznie. Wskazuje to na istnienie świadomości problemu, która jednak nie zawsze przekłada się na regularne działania informacyjne. Na drugim miejscu znalazła się odpowiedź „interesuje mnie, ale nie wiem, gdzie sprawdzić jakość powietrza”, którą wybrało 19,8% respondentów. Taki wynik ujawnia istotną lukę w dostępie do wiedzy i narzędzi, które umożliwiają bieżące monitorowanie stanu środowiska. Mniejsza część badanych – 14,6% – stwierdziła, że regularnie sprawdza jakość powietrza, co świadczy o aktywnym i konsekwentnym podejściu do troski o zdrowie i środowisko. Najrzadziej wybieraną odpowiedzią było stwierdzenie, że jakość powietrza nie interesuje – taką postawę przyjęło jedynie 9,4% uczestników badania. Wyniki pokazują, że większość mieszkańców jest świadoma problemu jakości powietrza, choć tylko część podejmuje w tym zakresie systematyczne działania.

Rysunek 19. Zainteresowanie jakością powietrza. Czy interesuje Pana/Panią jakość powietrza? (N=500, w%)

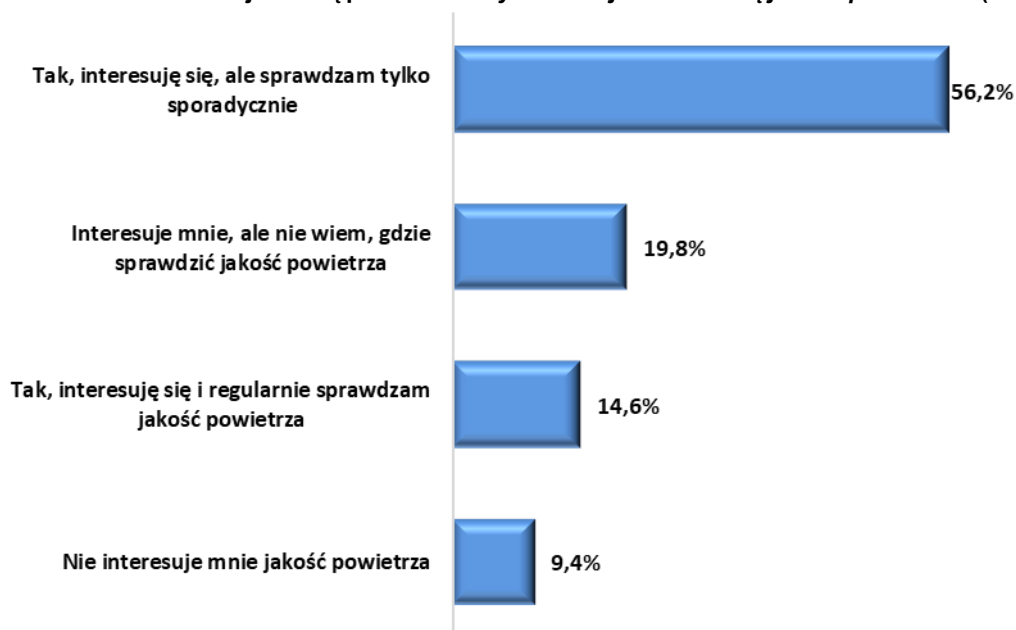

Tabela 38. Zainteresowanie jakością powietrza. Czy interesuje Pana/Panią jakość powietrza? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Tak, interesuję się, ale sprawdzam tylko sporadycznie	281	56,2%
Interesuje mnie, ale nie wiem, gdzie sprawdzić jakość powietrza	99	19,8%
Tak, interesuję się i regularnie sprawdzam jakość powietrza	73	14,6%
Nie interesuje mnie jakość powietrza	47	9,4%
Suma	500	100,0%

Zainteresowanie jakością powietrza utrzymuje się na podobnym poziomie wśród mieszkańców miast i wsi – w obu środowiskach przeważa postawa umiarkowanego zainteresowania, polegająca na sporadycznym sprawdzaniu informacji (miasto – 56,4%, wieś – 56,0%). Regularne monitorowanie jakości powietrza deklaruje 17,3% osób w miastach i 12,8% na wsi, co pokazuje, że mieszkańcy miast częściej podejmują takie działania. Z kolei brak wiedzy, gdzie sprawdzać stan powietrza, częściej pojawia się na wsi (21,8% wobec 16,8% w miastach). Analiza wieku ukazuje wyraźne różnice. Największe zainteresowanie w formie regularnego sprawdzania jakości powietrza wykazują osoby w wieku 45–54 lata (17,3%), a także w grupie 35–44 lata (16,7%), podczas gdy najmłodszy (18–24 lata) zdecydowanie rzadziej podejmują takie działania (8,6%). Najwyższy poziom deklarowanego, lecz nie w pełni zrealizowanego zainteresowania („interesuje mnie, ale nie wiem, gdzie sprawdzić”) występuje w grupie 18–24 lata (24,7%) oraz wśród osób 35–44 lata (22,2%). Brak zainteresowania jakością powietrza najczęściej pojawia się w grupie 65+ (20,7%), co odróżnia ją od pozostałych kategorii wiekowych, gdzie takie odpowiedzi występowały sporadycznie.

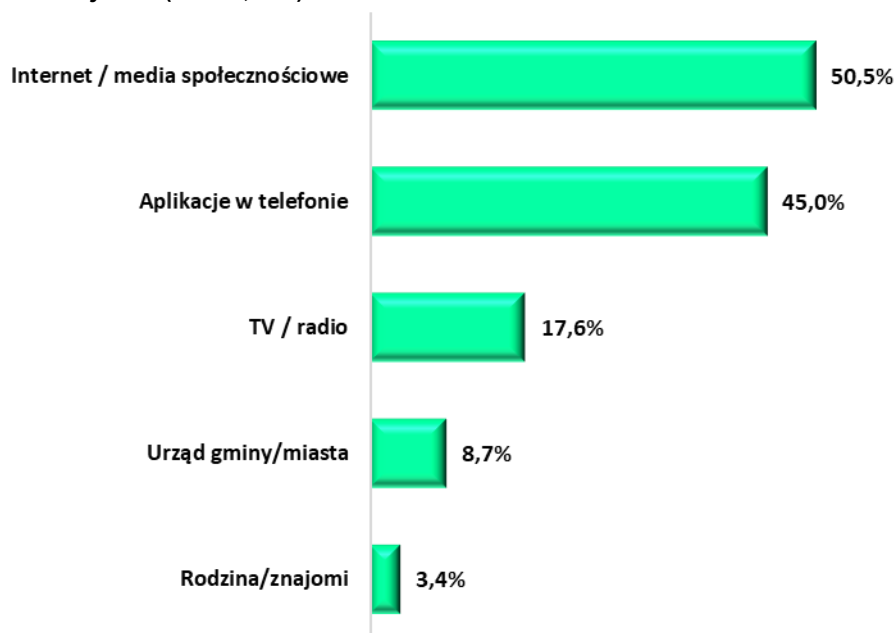
Tabela 39. Zainteresowanie jakością powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 lat i więcej
Tak, interesuję się, ale sprawdzam tylko sporadycznie	56,4%	56,0%	59,3%	64,7%	56,7%	56,8%	60,9%	45,0%
Interesuje mnie, ale nie wiem, gdzie sprawdzić jakość powietrza	16,8%	21,8%	24,7%	13,2%	22,2%	19,8%	17,4%	19,8%
Tak, interesuję się i regularnie sprawdzam jakość powietrza	17,3%	12,8%	8,6%	14,7%	16,7%	17,3%	15,9%	14,4%
Nie interesuje mnie jakość powietrza	9,4%	9,4%	7,4%	7,4%	4,4%	6,2%	5,8%	20,7%

Mieszkańcy województwa podkarpackiego, którzy interesują się jakością powietrza i wiedzą, gdzie poszukiwać informacji na ten temat (N=380) najczęściej korzystają z nowoczesnych kanałów informacyjnych. Największa grupa respondentów – 49,6% – wskazała, że sprawdza informacje poprzez Internet i media społecznościowe. Popularność tej formy wynika zapewne z łatwego i szybkiego dostępu do danych, a także z powszechności smartfonów i komputerów. Na drugim miejscu znalazły się aplikacje w telefonie, które wybiera 37,6% badanych. Wynik ten potwierdza rosnącą rolę cyfrowych narzędzi, umożliwiających bieżące monitorowanie jakości powietrza w miejscu zamieszkania. Media tradycyjne, takie jak telewizja i radio, pozostają źródłem informacji dla 20,0% respondentów. Znacznie rzadziej ankietowani wskazywali na urząd gminy lub miasta (7,4%) oraz rodzinę i znajomych (4,0%). Uzyskane wyniki sugerują, że wiedza na temat jakości powietrza jest w dużej mierze kształtowana przez

kanały cyfrowe, podczas gdy instytucje lokalne i bezpośrednie kontakty społeczne mają w tym zakresie marginalne znaczenie.

Rysunek 20. Sposoby sprawdzania jakości powietrza. Gdzie najczęściej sprawdza Pan/Pani czy jakość powietrza jest dobra czy zła? (N=500, w%)

Tabela 40. Sposoby sprawdzania jakości powietrza. Gdzie najczęściej sprawdza Pan/Pani, czy jakość powietrza jest dobra czy zła? (N=380, w%)

Odpowiedź	N	%
Internet / media społecznościowe	192	50,5%
Aplikacje w telefonie	171	45,0%
TV / radio	67	17,6%
Urząd gminy/miasta	33	8,7%
Rodzina/znajomi	13	3,4%

Sposoby sprawdzania jakości powietrza różnią się w zależności od miejsca zamieszkania. W miastach dominującym źródłem informacji jest Internet i media społecznościowe (56,4%), podczas gdy na wsi odsetek ten jest niższy (45,0%). Z kolei wśród mieszkańców wsi nieco częściej korzystano z informacji przekazywanych przez urzędowe instytucje (7,7% wobec 6,9% w miastach). Patrząc na różnice międzypokoleniowe, młodszy badani znacznie częściej sięgają po nowoczesne kanały komunikacji. Aplikacje w telefonie wybiera połowa osób w wieku 18–24 lata, a Internet i media społecznościowe dominują w grupach 25–34 (70,6%) i 35–44 lata (63,3%). Wraz z wiekiem wzrasta znaczenie tradycyjnych źródeł – telewizję i radio wskazało 27,5% osób w wieku 55–64 lata i 29,7% w wieku 65+. Najstarsi respondenci wyróżniają się także częstszym odwoływaniem do urzędów gminy/miasta (18,9%) oraz rodziny

i znajomych (8,1%), co pokazuje większe przywiązanie do instytucjonalnych i osobistych źródeł wiedzy.

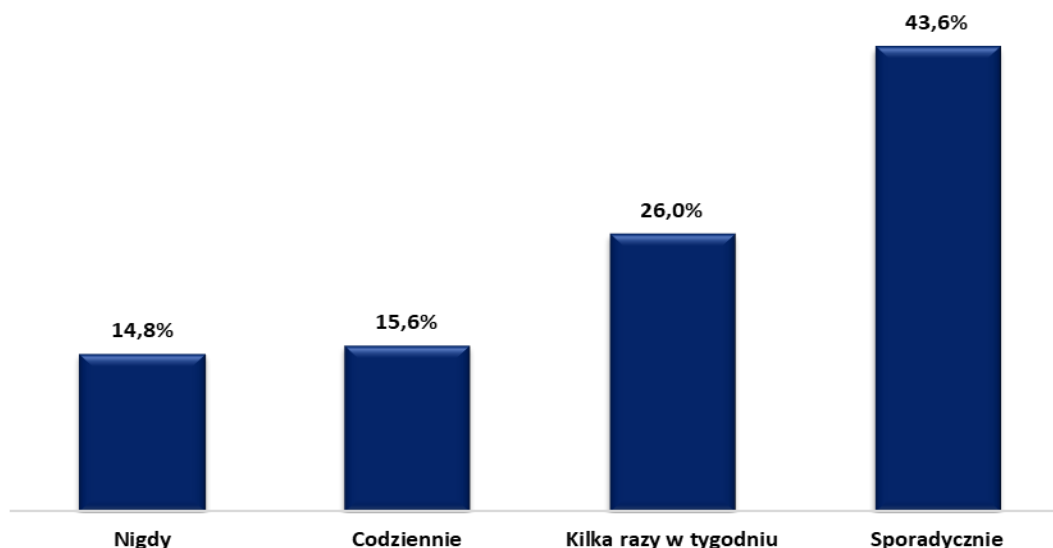
Tabela 41. Sposoby sprawdzania jakości powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 lat i więcej
Internet / media społecznościowe	63,5%	42,2%	38,2%	73,6%	57,7%	71,0%	46,3%	23,6%
Aplikacje w telefonie	44,6%	45,3%	54,4%	47,2%	53,5%	41,9%	48,1%	26,4%
TV / radio	19,6%	16,4%	11,8%	13,2%	14,1%	9,7%	24,1%	31,9%
Urząd gminy/miasta	8,8%	8,6%	1,5%	7,5%	4,2%	6,5%	5,6%	25,0%
Rodzina/znajomi	2,7%	3,9%	1,5%	3,8%	0,0%	3,2%	3,7%	8,3%

II.12. Zachowania proekologiczne.

W poniższej części raportu omówione zostały zachowania proekologiczne mieszkańców województwa podkarpackiego. Analiza obejmowała odpowiedzi respondentów dotyczące sposobów korzystania z transportu, motywacji do wyboru bardziej ekologicznych rozwiązań komunikacyjnych, a także czynników, które mogą sprzyjać ich upowszechnianiu. Uwzględniono również opinie mieszkańców na temat indywidualnej i zbiorowej odpowiedzialności za jakość powietrza. Analizę zachowań proekologicznych mieszkańców województwa podkarpackiego rozpoczęto od przyjrzenia się wyborom transportowym. To codzienne decyzje dotyczące sposobu przemieszczania się – pieszo, rowerem, komunikacją publiczną czy samochodem – w znacznym stopniu wpływają na jakość powietrza. Częstotliwość wyboru ekologicznych form transportu przez mieszkańców województwa podkarpackiego pokazuje, że większość badanych korzysta z nich okazjonalnie. Największa grupa respondentów – 43,6% – zadeklarowała, że wybiera transport ekologiczny sporadycznie. Taki wynik wskazuje, że świadomość proekologiczna istnieje, ale nie przekłada się na regularne praktyki. Kolejne 26,0% ankietowanych korzysta z alternatywnych form transportu kilka razy w tygodniu, co sugeruje częściowe zastępowanie samochodu innymi środkami podróżowania. Codzienne wybory tego rodzaju zadeklarowało 15,6% badanych, co świadczy o stałej i świadomej zmianie nawyków komunikacyjnych w tej grupie. Najrzadziej wybieraną odpowiedzią było stwierdzenie, że respondenci nigdy nie korzystają z ekologicznego transportu – taką deklarację złożyło 14,8% mieszkańców regionu. Łącznie wyniki ukazują wyraźną dominację zachowań okazjonalnych nad systematycznymi, co może być punktem wyjścia do planowania działań edukacyjnych i promocyjnych w zakresie zrównoważonej mobilności.

Rysunek 21. Częstotliwość wyboru ekologicznego transportu. Jak często wybiera Pan/Pani ekologiczny transport zamiast samochodu? (N=500, w%)

Tabela 42. Częstotliwość wyboru ekologicznego transportu. Jak często wybiera Pan/Pani ekologiczny transport zamiast samochodu? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Codziennie	78	15,6%
Kilka razy w tygodniu	130	26,0%
Sporadycznie	218	43,6%
Nigdy	74	14,8%
Suma	500	100,0%

Częstotliwość korzystania z ekologicznego transportu wyraźnie różni się w zależności od miejsca zamieszkania. Mieszkańcy miast częściej deklarują codzienne wybory ekologicznego transportu (21,8% wobec 11,4% na wsi), jak również wskazują, że korzystają z niego kilka razy w tygodniu (27,7% wobec 24,8%). Na obszarach wiejskich wyraźnie częściej dominuje odpowiedź „sporadycznie” (49,3% wobec 35,1% w miastach), co można wiązać z ograniczoną dostępnością alternatywnych form transportu wobec samochodu. Patrząc na zróżnicowanie wiekowe, codzienne korzystanie z transportu ekologicznego jest najrzadziej praktykowane przez najmłodszych (9,9% w grupie 18–24 lata), a częściej przez osoby w średnim wieku – szczególnie w grupie 45–54 lata (19,8%). Z kolei odpowiedź „kilka razy w tygodniu” dominuje wśród najmłodszych – aż 40,7% osób w wieku 18–24 lata, podczas gdy w starszych grupach odsetek ten stopniowo maleje (np. 20,7% w grupie 65+). Postawa „sporadycznie” utrzymuje się na podobnym poziomie we wszystkich grupach wiekowych (ok. 41–47%), a odpowiedź „nigdy” częściej występuje u osób starszych – blisko 20% w grupie 65+.

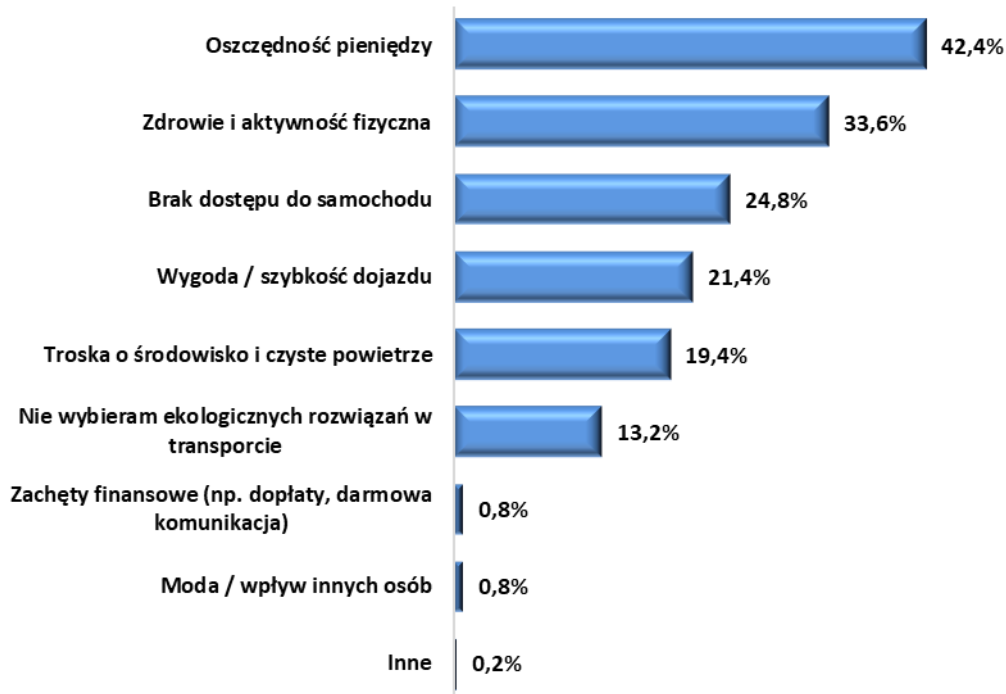

Tabela 43. Częstotliwość wyboru ekologicznego transportu. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 lat i więcej
Codziennie	21,8%	11,4%	9,9%	17,6%	14,4%	19,8%	14,5%	17,1%
Kilka razy w tygodniu	27,7%	24,8%	40,7%	23,5%	26,7%	22,2%	23,2%	20,7%
Nigdy	15,3%	14,4%	4,9%	11,8%	17,8%	13,6%	18,8%	19,8%
Sporadycznie	35,1%	49,3%	44,4%	47,1%	41,1%	44,4%	43,5%	42,3%

Motywacje do korzystania z ekologicznych rozwiązań transportowych wśród mieszkańców województwa podkarpackiego mają przede wszystkim wymiar pragmatyczny i osobisty. Najczęściej wskazywaną przyczyną była oszczędność pieniędzy – odpowiedź tę wybrało 42,4% respondentów, co dowodzi, że aspekty ekonomiczne są kluczowym czynnikiem w podejmowaniu decyzji o wyborze bardziej zrównoważonych form mobilności. Na drugim miejscu znalazła się troska o własne zdrowie, wyrażająca się w odpowiedzi „zdrowie i aktywność fizyczna” (33,6%). To pokazuje, że mieszkańcy dostrzegają także indywidualne korzyści związane z ruchem i poprawą kondycji wynikającą z aktywnego transportu, np. jazdy na rowerze czy chodzenia pieszo. Istotną rolę odgrywa również brak dostępu do samochodu (24,8%) oraz wygoda i szybkość dojazdu (21,4%). Dla części badanych ekologiczne środki transportu stanowią nie tylko świadomy wybór, ale także praktyczną alternatywę wobec samochodu. Warto odnotować, że troska o środowisko i czyste powietrze znalazła się dopiero na piątym miejscu (19,4%), co oznacza, że motywacje proekologiczne są obecne, ale rzadziej decydują o zachowaniach komunikacyjnych niż względy ekonomiczne czy zdrowotne. Mniej liczna grupa wskazała, że w ogóle nie wybiera ekologicznych rozwiązań transportowych (13,2%). Z kolei czynniki takie jak moda lub wpływ innych osób (0,8%) czy zachęty finansowe (np. dopłaty, darmowa komunikacja) (0,8%) miały marginalne znaczenie. Jedynie 0,2% badanych podało inne, indywidualne powody. Ze względu na możliwość wyboru maksymalnie dwóch odpowiedzi, suma procentów przekracza 100%.

Rysunek 22. Powody wyboru ekologicznego transportu. Co sprawia, że wybiera Pan/Pani ekologiczne rozwiązania w zakresie transportu? (N=500, w%)

Tabela 44. Powody wyboru ekologicznego transportu. Co sprawia, że wybiera Pan/Pani ekologiczne rozwiązania w zakresie transportu? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Oszczędność pieniędzy	212	42,4%
Zdrowie i aktywność fizyczna	168	33,6%
Brak dostępu do samochodu	124	24,8%
Wygoda / szybkość dojazdu	107	21,4%
Troska o środowisko i czyste powietrze	97	19,4%
Nie wybieram ekologicznych rozwiązań w transporcie	66	13,2%
Moda / wpływ innych osób	4	0,8%
Zachęty finansowe (np. dopłaty, darmowa komunikacja)	4	0,8%
Inne	1	0,2%

Najczęściej wskazywanym powodem wyboru ekologicznych form transportu – zarówno wśród mieszkańców miast, jak i wsi – jest oszczędność pieniędzy (40,1% w miastach i 44,0% na wsi). Na drugim miejscu znalazły się kwestie zdrowotne i związane z aktywnością fizyczną, częściej podkreślane w miastach (36,1%) niż na wsi (31,9%). Brak dostępu do samochodu jest częściej wskazywany przez mieszkańców miast (27,2%) niż wsi (23,2%), co można wiązać z większym udziałem osób korzystających tam z transportu publicznego. Wygoda i szybkość dojazdu oraz troska o środowisko i czyste powietrze mają podobne znaczenie w obu środowiskach (ok. 20%). Uwzględniając wiek badanych respondentów wynika, że w grupie 18–24 lata wyróżniają się brak dostępu do samochodu (33,3%) i troska o środowisko (27,2%). Wśród osób w wieku 25–44 lata dominują względy finansowe (do 50,0%) oraz zdrowotne. W wieku 45–54 lat na

pierwszy plan wysuwają się motywy zdrowotne (43,2%), natomiast w grupach starszych częściej pojawia się brak dostępu do samochodu (do 26,1%), przy jednoczesnym spadku znaczenia oszczędności finansowych. Brak zainteresowania ekologicznymi rozwiązaniami transportowymi ogółem wskazuje niewielki odsetek badanych, choć w grupie 65+ odsetek ten wzrasta do 22,5%. Pozostałe czynniki, takie jak zachęty finansowe czy moda, mają marginalne znaczenie.

Tabela 45. Powody wyboru ekologicznego transportu. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 lat i więcej
Oszczędność pieniędzy	40,1%	44,0%	49,4%	50,0%	45,6%	53,1%	24,6%	33,3%
Zdrowie i aktywność fizyczna	36,1%	31,9%	32,1%	32,4%	26,7%	43,2%	33,3%	34,2%
Brak dostępu do samochodu	27,2%	23,2%	33,3%	25,0%	24,4%	17,3%	26,1%	23,4%
Wygoda / szybkość dojazdu	23,3%	20,1%	22,2%	20,6%	20,0%	23,5%	26,1%	18,0%
Troska o środowisko i czyste powietrze	19,3%	19,5%	27,2%	22,1%	14,4%	16,0%	20,3%	18,0%
Nie wybieram ekologicznych rozwiązań w transporcie	12,9%	13,4%	6,2%	10,3%	12,2%	9,9%	14,5%	22,5%
Zachęty finansowe (np. dopłaty, darmowa komunikacja)	1,5%	0,3%	0,0%	1,5%	2,2%	0,0%	1,4%	0,0%
Moda / wpływ innych osób	0,5%	1,0%	0,0%	1,5%	0,0%	1,2%	0,0%	1,8%
Inne	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,9%

Na wybór ekologicznych środków transportu przez badanych mieszkańców województwa podkarpackiego największy wpływ mają dogodne połączenia komunikacji publicznej – wskazało je 35,4% respondentów. Nieznacznie mniejszy odsetek badanych (31,0%) zadeklarował jednak, że żadne z proponowanych rozwiązań nie wpływają na ich wybory transportowe, co świadczy o dużej grupie osób, które nie dostrzegają czynników zachęcających do zmiany nawyków komunikacyjnych. Na trzecim miejscu znalazły się tanie bilety lub darmowa komunikacja publiczna (30,0%), co potwierdza, że podobnie jak w innych obszarach życia, kwestie finansowe odgrywają kluczową rolę w decyzjach transportowych. Kolejnym rozwiązaniem, które sprzyja wyborowi alternatywnych form transportu, jest dobra infrastruktura rowerowa – 22,4% respondentów wskazało, że rozwinięta sieć ścieżek rowerowych zachęca ich do korzystania z roweru. Znacznie rzadziej wymieniane były ułatwienia w ruchu takie jak buspasy czy priorytet dla komunikacji miejskiej (8,0%), a także wsparcie finansowe w postaci dopłat do zakupu roweru, hulajnogi czy samochodu elektrycznego (6,6%). Jeszcze mniejsze znaczenie miały możliwość korzystania z aplikacji do współdzielenia przejazdów i wypożyczania pojazdów (5,4%) oraz kampanie informacyjne i edukacyjne (3,0%). Najmniej respondentów wskazało na dostęp do stacji ładowania

pojazdów elektrycznych (1,4%) oraz inne indywidualne propozycje (1,4%). Wyniki pokazują, że dla mieszkańców najistotniejsze są czynniki praktyczne i ekonomiczne – takie jak dostępność i cena komunikacji publicznej – natomiast rozwiązania systemowe i długofalowe (np. kampanie edukacyjne, wsparcie finansowe) mają marginalny wpływ na codzienne decyzje transportowe. Ze względu na możliwość wyboru maksymalnie dwóch odpowiedzi, suma procentów przekracza 100%.

Rysunek 23. Czynniki ułatwiające wybór ekologicznego transportu. Jakie rozwiązania sprawiają, że wybiera Pan/Pani ekologiczne środki transportu? (N=500, w%)

Tabela 46. Czynniki ułatwiające wybór ekologicznego transportu. Jakie rozwiązania sprawiają, że wybiera Pan/Pani ekologiczne środki transportu? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Dogodne połączenia komunikacji publicznej	177	35,4%
Żadne z powyższych nie wpływają na mój wybór	155	31,0%
Tanie bilety lub darmowa komunikacja publiczna	150	30,0%
Dobrze rozwinięta sieć ścieżek rowerowych	112	22,4%
Ułatwienia w ruchu (np. buspasy, priorytet dla komunikacji miejskiej)	40	8,0%
Wsparcie finansowe (np. dopłaty do zakupu roweru, hulajnogi, samochodu elektrycznego)	33	6,6%
Możliwość korzystania z aplikacji (np. do współdzielenia przejazdów, wypożyczania rowerów/skuterów)	27	5,4%
Kampanie informacyjne i edukacyjne	15	3,0%
Dostęp do stacji ładowania pojazdów elektrycznych	7	1,4%
Inne	7	1,4%

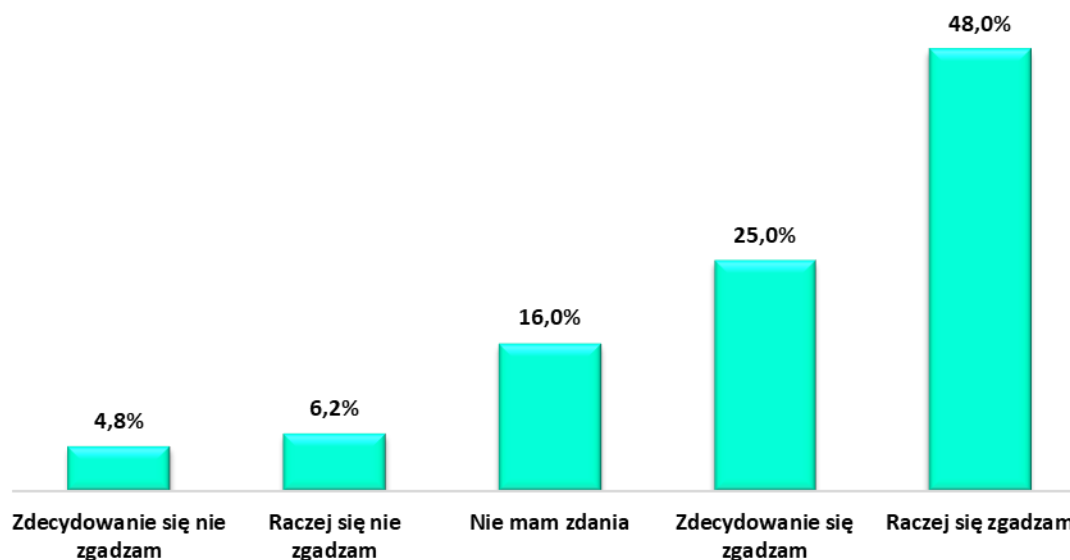
Z punktu widzenia miejsca zamieszkania widać wyraźne różnice w preferencjach. Przekonanie, że żadne z rozwiązań nie wpływają na ich wybór transportu zdecydowanie częściej wybierają mieszkańcy miast 36,6% niż mieszkańcy wsi 22,8%. Dogodne połączenia komunikacji publicznej także częściej wskazywali mieszkańcy wsi (35,6%) niż miast (32,2%). Z kolei mieszkańcy miast wyraźnie częściej doceniali dobrze rozwiniętą sieć ścieżek rowerowych (29,2% wobec 17,8%). Warto odnotować, że tanie bilety lub darmowa komunikacja publiczna mają podobne znaczenie w obu środowiskach (miasta – 31,2%, wieś – 29,2%). Analiza wieku pokazuje, że w najmłodszej grupie (18–24 lata) największe znaczenie mają dogodne połączenia komunikacji publicznej (39,5%) i tanie bilety (38,3%). W grupach w wieku 35–54 lata nadal dominują wskazania dotyczące komunikacji publicznej, ale dodatkowo wzrasta znaczenie ścieżek rowerowych. W starszych grupach (55–64 lata oraz 65+) wyraźniej zaznacza się przekonanie, że żadne rozwiązania nie wpływają na wybór transportu (od 34,2% do 40,6%), co może świadczyć o mniejszej elastyczności transportowej tej części populacji.

Tabela 47. Czynniki ułatwiające wybór ekologicznego transportu. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 lat i więcej
Dogodne połączenia komunikacji publicznej	32,2%	35,6%	39,5%	36,8%	30,0%	38,3%	26,1%	34,2%
Tanie bilety lub darmowa komunikacja publiczna	31,2%	29,2%	38,3%	23,5%	32,2%	33,3%	23,2%	27,9%
Dobrze rozwinięta sieć ścieżek rowerowych	29,2%	17,8%	18,5%	20,6%	24,4%	22,2%	23,2%	24,3%
Żadne z powyższych nie wpływają na mój wybór	22,8%	36,6%	27,2%	32,4%	25,6%	27,2%	40,6%	34,2%
Ułatwienia w ruchu (np. buspasy, priorytet dla komunikacji miejskiej)	6,9%	8,7%	7,4%	5,9%	10,0%	7,4%	10,1%	7,2%
Wsparcie finansowe (np. dopłaty do zakupu roweru, hulajnogi, samochodu elektrycznego)	7,4%	6,0%	4,9%	8,8%	7,8%	12,3%	4,3%	2,7%
Możliwość korzystania z aplikacji (np. do współdzielenia przejazdów, wypożyczenia rowerów/skuterów)	7,4%	4,0%	8,6%	8,8%	5,6%	6,2%	2,9%	1,8%
Kampanie informacyjne i edukacyjne	4,0%	2,3%	3,7%	2,9%	5,6%	0,0%	1,4%	3,6%
Inne	1,0%	1,7%	2,5%	2,9%	0,0%	0,0%	0,0%	2,7%
Dostęp do stacji ładowania pojazdów elektrycznych	0,5%	2,0%	0,0%	0,0%	2,2%	2,5%	0,0%	2,7%

Poczucie sprawczości mieszkańców województwa podkarpackiego w zakresie poprawy jakości powietrza jest stosunkowo wysokie. Najwięcej badanych – 48,0% – zadeklarowało, że raczej zgadza się ze stwierdzeniem, iż każdy mieszkaniec może realnie przyczynić się do poprawy jakości powietrza. Kolejne 25,0% odpowiedziało, że zdecydowanie się zgadza z tą opinią. Łącznie więc niemal trzy czwarte respondentów postrzega jednostkowe działania jako mające realne znaczenie dla środowiska. Brak jednoznacznego zdania w tej kwestii wyraziło 16,0% ankietowanych, co może wynikać z niedostatecznej wiedzy o wpływie codziennych praktyk, takich jak sposób ogrzewania domu czy wybór środka transportu, na stan powietrza. Jedynie niewielka część badanych nie podziela tej opinii – 6,2% odpowiedziało, że raczej się nie zgadza, a 4,8% że zdecydowanie się nie zgadza. Uzyskane wyniki wskazują na dość silne przekonanie mieszkańców o indywidualnej odpowiedzialności za stan powietrza, co może stanowić istotny punkt wyjścia dla działań edukacyjnych i promocyjnych wspierających zmianę codziennych nawyków.

Rysunek 24. Ocena indywidualnej odpowiedzialności za jakość powietrza. Czy uważa Pan/Pani, że każdy mieszkaniec może realnie przyczynić się do poprawy jakości powietrza? (N=500, w%)

Tabela 48. Ocena indywidualnej odpowiedzialności za jakość powietrza. Czy uważa Pan/Pani, że każdy mieszkaniec może realnie przyczynić się do poprawy jakości powietrza? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Zdecydowanie się nie zgadzam	24	4,8%
Raczej się nie zgadzam	31	6,2%
Nie mam zdania	80	16,0%
Raczej się zgadzam	240	48,0%
Zdecydowanie się zgadzam	125	25,0%
Suma	500	100,0%

Uwzględniając miejsce zamieszkania, zarówno w miastach, jak i na wsi dominuje przekonanie, że każdy mieszkaniec może realnie przyczynić się do poprawy jakości powietrza. Pozytywne odpowiedzi („raczej się zgadzam” i „zdecydowanie się zgadzam”) stanowią łącznie 75,2% w miastach oraz 71,5% na wsi. Negatywne opinie („raczej się nie zgadzam” i „zdecydowanie się nie zgadzam”) są wyraźnie rzadsze – 8,0% w miastach i 13,1% na wsi. Około 16% badanych w obu środowiskach pozostało bez zdania. Z punktu widzenia wieku, najwyższy odsetek pozytywnych wskazań odnotowano wśród osób w wieku 25–34 lata (77,9%) oraz 45–54 lata (79,0%). Najmniej przekonani o indywidualnej odpowiedzialności okazali się seniorzy 65+ (67,5%). Negatywne opinie najczęściej wyrażali respondenci w wieku 18–24 lata (13,6%) i 65+ (14,4%). W pozostałych grupach odsetek ten był niższy i utrzymywał się na poziomie kilku procent.

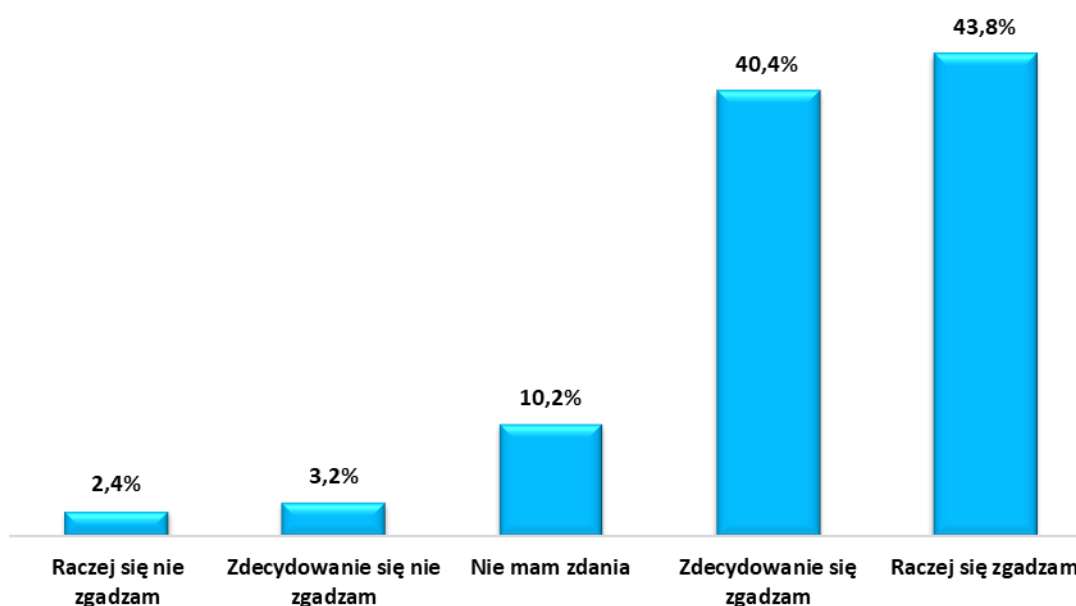
Tabela 49. Ocena indywidualnej odpowiedzialności za jakość powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 lat i więcej
Zdecydowanie się nie zgadzam	5,0%	4,7%	3,7%	4,4%	3,3%	0,0%	7,2%	9,0%
Raczej się nie zgadzam	3,0%	8,4%	9,9%	5,9%	6,7%	3,7%	5,8%	5,4%
Nie mam zdania	16,8%	15,4%	13,6%	11,8%	18,9%	17,3%	14,5%	18,0%
Raczej się zgadzam	47,0%	48,7%	48,1%	50,0%	55,6%	50,6%	44,9%	40,5%
Zdecydowanie się zgadzam	28,2%	22,8%	24,7%	27,9%	15,6%	28,4%	27,5%	27,0%

Wśród mieszkańców województwa podkarpackiego panuje silne przekonanie, że dbałość o jakość powietrza stanowi wspólną korzyść i odpowiedzialność. Najczęściej wskazywaną odpowiedzią na pytanie „Na ile zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: Dbanie o jakość powietrza to wspólna korzyść i odpowiedzialność” było „raczej się zgadzam” – tak odpowiedziało 43,8% respondentów. Niewiele mniej, bo 40,4%, zadeklarowało, że zdecydowanie zgadza się z tym stwierdzeniem. Łącznie więc ponad 84% badanych podziela przekonanie, że troska o czyste powietrze powinna być postrzegana jako zbiorowa odpowiedzialność społeczności. Pewną neutralność w tej kwestii wykazało 10,2% osób, które zaznaczyły odpowiedź „nie mam zdania”. Nieliczna grupa badanych wyraziła brak zgody z tym

podejściem – 2,4% raczej się nie zgadzają, a 3,2% zdecydowanie się nie zgadzają. Uzyskane wyniki wskazują, że wśród mieszkańców regionu dominuje poczucie wspólnotowej odpowiedzialności w zakresie ochrony powietrza, co stanowi ważny kapitał społeczny sprzyjający wdrażaniu i akceptacji działań proekologicznych.

Rysunek 25. Postrzeganie wspólnej odpowiedzialności za jakość powietrza. Na ile zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: „Dbanie o jakość powietrza to wspólna korzyść i odpowiedzialność”? (N=500, w%)

Tabela 50. Postrzeganie wspólnej odpowiedzialności za jakość powietrza. Na ile zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: „Dbanie o jakość powietrza to wspólna korzyść i odpowiedzialność”? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Zdecydowanie się nie zgadzam	16	3,2%
Raczej się nie zgadzam	12	2,4%
Nie mam zdania	51	10,2%
Raczej się zgadzam	219	43,8%
Zdecydowanie się zgadzam	202	40,4%
Suma	500	100,0%

Badani mieszkańcy województwa podkarpackiego w zdecydowanej większości zgadzają się, że dbanie o jakość powietrza to wspólna korzyść i odpowiedzialność. Pozytywne odpowiedzi („raczej się zgadzam” i „zdecydowanie się zgadzam”) stanowią łącznie 86,1% w miastach i 82,8% na wsi. Brak zgody pojawia się rzadko – 5,0% w miastach i 6,0% na wsi, a ok. 10% badanych pozostało niezdecydowanych. Warto dodać, że w miastach częściej niż na wsi wybierano odpowiedź „zdecydowanie się zgadzam” (45,0% wobec 37,2%). Z perspektywy wieku, najwyższy odsetek pozytywnych wskazań odnotowano w grupie 55–64

lata, gdzie aż 84,0% badanych wyraziło zgodę (z czego 53,6% „zdecydowanie”). Wysokie wartości widoczne są również wśród osób 25–44 lata (ok. 86–87%). Najniższe poparcie obserwujemy w grupie 65+, gdzie pozytywne wskazania spadły do 76,5%. Negatywne odpowiedzi pojawiały się sporadycznie, a najwyżej wśród najstarszych badanych (10,8%).

Tabela 51. Postrzeganie wspólnej odpowiedzialności za jakość powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 lat i więcej
Zdecydowanie się nie zgadzam	3,5%	3,0%	3,7%	1,5%	3,3%	1,2%	1,4%	6,3%
Raczej się nie zgadzam	1,5%	3,0%	2,5%	1,5%	0,0%	1,2%	4,3%	4,5%
Nie mam zdania	8,9%	11,1%	8,6%	10,3%	11,1%	7,4%	10,1%	12,6%
Raczej się zgadzam	41,1%	45,6%	45,7%	51,5%	51,1%	49,4%	30,4%	36,0%
Zdecydowanie się zgadzam	45,0%	37,2%	39,5%	35,3%	34,4%	40,7%	53,6%	40,5%

III. Wyniki badania dzieci i młodzieży

Badanie zostało przeprowadzone na próbie N=500 uczniów w wieku 7–18 lat, mieszkających na terenie województwa podkarpackiego. Podobnie jak w przypadku dorosłych, próba została dobrana metodą losowo–kwotową, z kontrolą dwóch podstawowych zmiennych: wieku oraz miejsca zamieszkania (miasto/wieś). Płeć respondentów nie była zmienną kontrolną, jednak w badanej grupie udało się uzyskać równowagę – udział dziewcząt wyniósł 50,2%, a chłopców 48,0%. Niewielka grupa (1,8%) nie chciała udzielić odpowiedzi na pytanie o płeć. W strukturze wiekowej największy odsetek stanowili uczniowie w wieku 11–15 lat (42,6%), nieco mniejszy udział miała grupa najmłodsza 7–10 lat (32,4%), a najmniej liczna okazała się kategoria 16–18 lat (25,0%). Z punktu widzenia miejsca zamieszkania większość respondentów pochodziła ze wsi (61,6%), a mniejszość z miast (38,4%). Taki rozkład próby odpowiada strukturze populacji regionu, w którym przewagę stanowią mieszkańcy obszarów wiejskich. W badaniu wzięli udział uczniowie ze wszystkich powiatów województwa podkarpackiego. Najliczniej reprezentowani byli mieszkańcy Rzeszowa (11,4%), a także powiatów: rzeszowskiego (8,2%), jarosławskiego (7,6%), dębickiego (6,4%) i mieleckiego (6,4%). Udział uczniów z pozostałych powiatów wahał się od kilku do poniżej 1% (np. bieszczadzki, leski – po 0,6%). Jej rozkład zapewnia heterogeniczność i odzwierciedla zróżnicowanie terytorialne województwa, co stanowi istotną wartość z punktu widzenia analiz porównawczych.

Tabela 52. Struktura próby badawczej – dzieci i młodzieży (N=500, w%)

Płeć	N	%
Dziewczyna	251	50,2%
Chłopak	240	48,0%
Nie chcę odpowiadać na to pytanie	9	1,8%
Wiek	N	%
7–10	162	32,4%
11–15	213	42,6%
16–18	125	25,0%
Miejsce zamieszkania	N	%
Miasto	192	38,4%
Wieś	308	61,6%
Zamieszany powiat	N	%
Miasto Rzeszów	57	11,4%
rzeszowski	41	8,2%
jarosławski	38	7,6%
dębicki	32	6,4%
mielecki	32	6,4%
jasielski	26	5,2%
krośnieński	25	5,0%
stałowowolski	24	4,8%
sanocki	23	4,6%

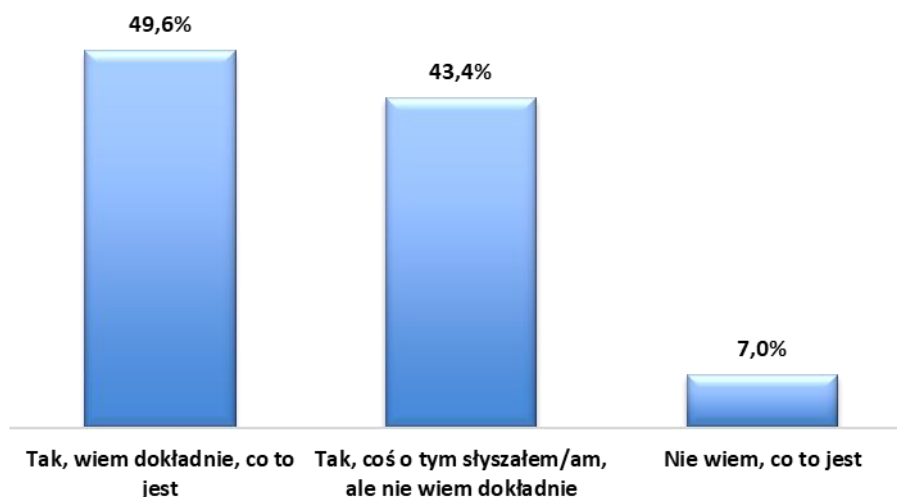
łańcucki	20	4,0%
przeworski	19	3,8%
ropczycko-sędziszowski	19	3,8%
przemyski	17	3,4%
leżajski	15	3,0%
niżański	15	3,0%
brzozowski	14	2,8%
Miasto Krosno	13	2,6%
Miasto Przemysł	12	2,4%
strzyżowski	12	2,4%
kolbuszowski	11	2,2%
lubaczowski	10	2,0%
Miasto Tarnobrzeg	10	2,0%
tarnobrzegi	9	1,8%
bieszczadzki	3	0,6%
leski	3	0,6%

III.1. Wiedza dzieci i młodzieży na temat jakości powietrza

W niniejszej części raportu analizowane były odpowiedzi dotyczące znajomości pojęcia złej jakości powietrza oraz rozumienia terminu „smog”. Uwzględniono także subiektywną ocenę jakości powietrza w miejscu zamieszkania badanych oraz ich doświadczenia związane z widocznymi lub odczuwalnymi skutkami zanieczyszczeń. Ważnym elementem tego bloku jest również identyfikacja głównych źródeł zanieczyszczeń wskazywanych przez młodych respondentów. Dzięki temu możliwe jest uchwycenie stopnia świadomości ekologicznej wśród dzieci i młodzieży oraz poznanie ich sposobu postrzegania problemu czystości powietrza w codziennym życiu.

Stopień wiedzy badanych dzieci i młodzieży na temat złej jakości powietrza pozwolił określić, w jakim zakresie dzieci i młodzież rozpoznają to zjawisko oraz czy potrafią je właściwie zdefiniować. Uzyskane odpowiedzi pokazują, że młodzi respondenci posiadają stosunkowo wysoką świadomość problemu, choć u części z nich wiedza ta ma raczej ogólny charakter i wymaga dalszego rozwijania. Niemal połowa uczniów (49,6%) deklaruje, iż dokładnie wie, czym jest zła jakość powietrza. Kolejna duża grupa badanych – 43,4% – przyznaje, że coś o tym słyszała, choć nie potrafi tego zjawiska precyzyjnie wyjaśnić. Natomiast 7,0% badanych przyznało, że nie ma żadnej wiedzy na ten temat. Uzyskane odpowiedzi wskazują, że świadomość zagadnienia jest dość wysoka, choć u znacznej części młodych osób ma charakter powierzchowny i wymaga pogłębienia poprzez działania edukacyjne.

Rysunek 26. Stopień wiedzy na temat złej jakości powietrza. Czy wiesz, czym jest zła jakość powietrza? (N=500, w%)

Tabela 53. Stopień wiedzy na temat złej jakości powietrza. Czy wiesz, czym jest zła jakość powietrza? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Tak, wiem dokładnie, co to jest	248	49,6%
Tak, coś o tym słyszałem/am, ale nie wiem dokładnie	217	43,4%
Nie wiem, co to jest	35	7,0%
Suma	500	100,0%

Różnice między młodymi mieszkańcami miast i wsi są minimalne – w obu środowiskach niemal połowa badanych deklaruje dokładną wiedzę na temat złej jakości powietrza (miasto – 50,5%, wieś – 49,0%), a kolejne ponad 40% posiada jedynie ogólne rozeznanie w tym zagadnieniu. Zróżnicowanie jest bardziej widoczne w odniesieniu do wieku. Najniższy poziom świadomości odnotowano wśród najmłodszych respondentów (7–10 lat), gdzie tylko 30,9% dzieci twierdzi, że dokładnie wie, czym jest zła jakość powietrza, a dominującą grupę (58,6%) stanowią osoby posiadające jedynie fragmentaryczną wiedzę. Wraz z wiekiem znajomość tego pojęcia wyraźnie wzrasta – wśród młodzieży 11–15 lat dokładną wiedzę deklaruje już 53,1%, a w grupie najstarszej (16–18 lat) aż 68,0%. W tej ostatniej kategorii znacząco maleje udział osób mających jedynie powierzchowne informacje (26,4%).

Tabela 54. Stopień wiedzy na temat złej jakości powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	7–10	11–15	16–18
Tak, wiem dokładnie, co to jest	50,5%	49,0%	30,9%	53,1%	68,0%
Tak, coś o tym słyszałem/am, ale nie wiem dokładnie	43,2%	43,5%	58,6%	41,8%	26,4%
Nie wiem, co to jest	6,3%	7,5%	10,5%	5,2%	5,6%

Kolejne pytanie zadane respondentom dotyczyło wiedzy na temat zjawiska smogu. Dla zdecydowanej większości uczniów smog jest zjawiskiem dobrze rozpoznawalnym i prawidłowo kojarzonym z problemem zanieczyszczenia powietrza. Aż 83,4% badanych wskazało, że smog to zanieczyszczenie powietrza spowodowane przez dym, spaliny i pyły. Wynik ten świadczy o dość wysokim poziomie świadomości ekologicznej wśród młodych mieszkańców województwa podkarpackiego. Jednocześnie zauważalna jest grupa respondentów, którzy nie posiadają wiedzy na temat smogu – 9,0% badanych przyznało, że nie wie, czym on jest. Pozostali uczestnicy badania mylnie utożsamiają smog z innymi zjawiskami: 3,6% uważa, że to rodzaj chmury, 2,6% określa go jako zjawisko pogodowe powodujące deszcz, a 1,4% interpretuje smog jako naturalną mgłę pojawiającą się zimą. Podsumowując chociaż dominująca część dzieci i młodzieży ma poprawną wiedzę na temat smogu, to wciąż istnieje niewielka, lecz istotna grupa, w której funkcjonują błędne przekonania lub brak znajomości tego pojęcia.

Rysunek 27. Rozumienie pojęcia smog. Czym jest smog? (N=500, w%)

Tabela 55. Rozumienie pojęcia smog. Czym jest smog? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Zanieczyszczeniem powietrza spowodowanym przez dym, spaliny i pyły	417	83,4%
Nie wiem, co to jest	45	9,0%
Rodzajem chmury	18	3,6%
Zjawiskiem pogodowym, które powoduje deszcz	13	2,6%
Naturalną mgłą, która pojawia się zimą	7	1,4%
Suma	500	100,0%

Wiedza na temat smogu jest stosunkowo wyrównana wśród dzieci i młodzieży z miast i wsi – 84,9% młodych mieszkańców miast i 82,5% mieszkańców wsi prawidłowo definiuje smog jako zanieczyszczenie powietrza spowodowane przez dym, spaliny i pyły. Niewielkie różnice pojawiają się przy odpowiedziach błędnych: w miastach częściej wybierano opcję „nie wiem, co to jest” (9,9%), natomiast na wsi nieco częściej utożsamiano smog z innymi zjawiskami, np. mgłą czy deszczem (łącznie 5,5% wobec 2,6% w miastach). Znacznie większe zróżnicowanie występuje w podziale na wiek. Najmłodsze dzieci (7–10 lat) najrzadziej udzielały prawidłowych odpowiedzi – 77,8% – a jednocześnie najczęściej deklarowały brak wiedzy (12,3%) lub błędnie uznawały smog za chmurę (6,2%). W grupie 11–15 lat prawidłowe rozumienie wzrasta do 84,0%, a udział odpowiedzi błędnych spada. Najwyższy poziom świadomości obserwujemy u młodzieży w wieku 16–18 lat – aż 89,6% z nich poprawnie wskazuje istotę smogu, a tylko 6,4% przyznaje, że nie ma wiedzy na ten temat. Dane te pokazują wyraźnie, że wraz z wiekiem rośnie poprawność rozumienia pojęcia „smog”, a błędne interpretacje tracą na znaczeniu.

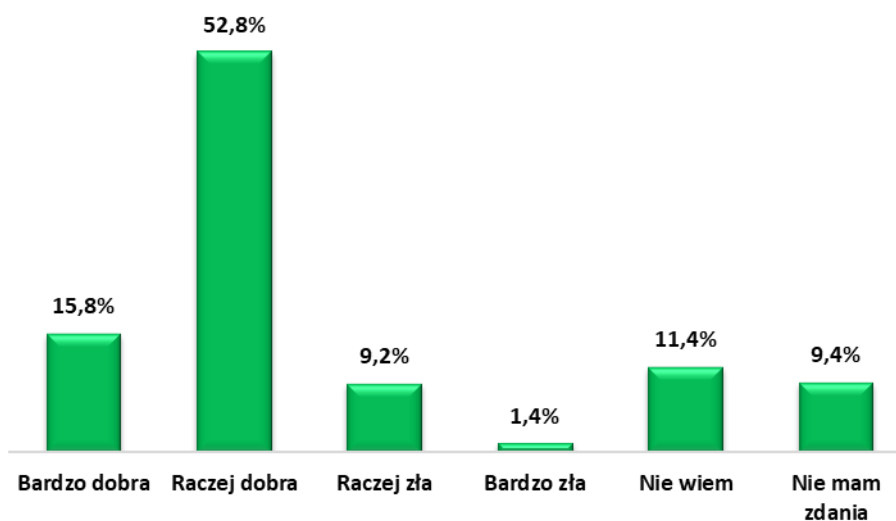
Tabela 56. Rozumienie pojęcia smog. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	7–10	11–15	16–18
Zanieczyszczeniem powietrza spowodowanym przez dym, spaliny i pyły	84,9%	82,5%	77,8%	84,0%	89,6%
Nie wiem, co to jest	9,9%	8,4%	12,3%	8,0%	6,4%
Rodzajem chmury	3,6%	3,6%	6,2%	2,8%	1,6%
Zjawiskiem pogodowym, które powoduje deszcz	1,0%	3,6%	3,7%	3,3%	0,0%
Naturalną mgłą, która pojawia się zimą	0,5%	1,9%	0,0%	1,9%	2,4%

Ocena jakości powietrza w miejscu zamieszkania stanowi istotny element badania, ponieważ pokazuje, jak dzieci i młodzież postrzegają warunki środowiskowe w swoim otoczeniu. Subiektywne opinie młodych respondentów pozwoliły lepiej zrozumieć, na ile problem jakości powietrza jest dla nich zauważalny w codziennym życiu. Łącznie ponad dwie trzecie badanych uczniów postrzega powietrze w miejscu swojego zamieszkania jako dobre – w tym 52,8% określiło je jako raczej dobre, a 15,8% jako bardzo dobre. Wskazuje to, że dominującym doświadczeniem młodych osób jest przekonanie o stosunkowo korzystnej jakości powietrza w ich otoczeniu. Znacznie mniejsza grupa dostrzega negatywne aspekty – 9,2% respondentów ocenia powietrze jako raczej złe, a 1,4% jako bardzo złe. Wskazuje to na istnienie świadomości problemu zanieczyszczeń, choć dotyczy ona wyraźnej mniejszości młodych mieszkańców regionu. Jednocześnie widoczny jest dość wysoki odsetek osób, które nie mają jednoznacznej opinii: 11,4% zadeklarowało brak wiedzy, a 9,4% wybrało odpowiedź „nie mam zdania”. Łącznie oznacza to, że aż co piąty uczeń nie potrafi ocenić jakości powietrza

w swoim miejscu zamieszkania. Takie rozłożenie odpowiedzi sugeruje, że dzieci i młodzież najczęściej nie dostrzegają problemów z powietrzem w codziennym otoczeniu, choć część z nich pozostaje niepewna i niezdecydowana w ocenie tego zjawiska.

Rysunek 28. Ocena jakości powietrza w miejscu zamieszkania. Jaka jest jakość powietrza w miejscu, gdzie mieszkasz? (N=500, w%)

Tabela 57. Ocena jakości powietrza w miejscu zamieszkania. Jaka jest jakość powietrza w miejscu, gdzie mieszkasz? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Bardzo dobra	79	15,8%
Raczej dobra	264	52,8%
Raczej zła	46	9,2%
Bardzo zła	7	1,4%
Nie wiem	57	11,4%
Nie mam zdania	47	9,4%
Suma	500	100,0%

W ocenie jakości powietrza występują wyraźne różnice między dziećmi i młodzieżą z miast i wsi. Młodzi mieszkańcy wsi częściej oceniają powietrze jako bardzo dobre (21,8% wobec 6,3% w miastach), a także rzadziej wskazują na jego złą jakość. W miastach aż 17,7% badanych ocenia powietrze jako raczej złe, a 2,6% jako bardzo złe, podczas gdy na wsi odsetki te są znacznie niższe (odpowiednio 3,9% i 0,6%). Pokazuje to, że dzieci i młodzież z terenów wiejskich częściej odbierają swoje otoczenie jako czystsze, natomiast wśród młodych mieszkańców miast częściej pojawia się krytyczna ocena stanu powietrza.

Patrząc na różnice wiekowe, najmłodsze dzieci (7–10 lat) najczęściej wskazują, że powietrze jest raczej dobre (58,6%), choć jednocześnie częściej wybierają odpowiedź „nie wiem”

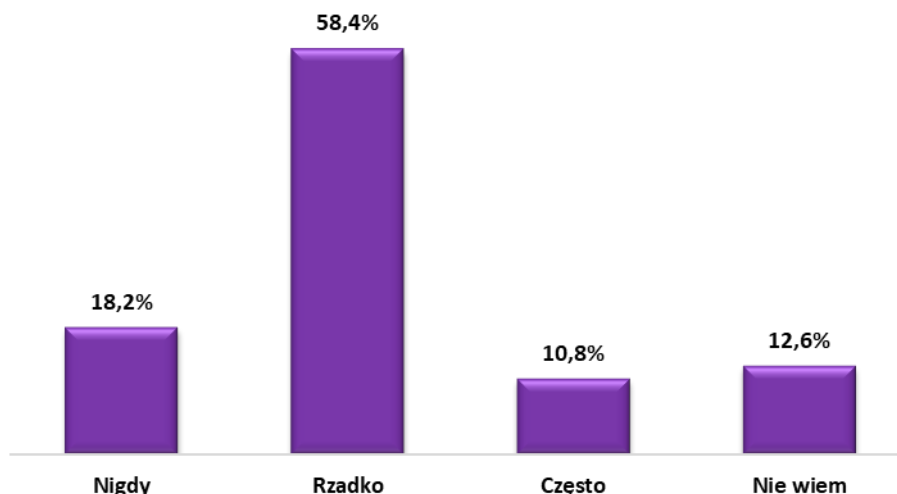
(15,4%). W grupie 11–15 lat wzrasta odsetek osób niezdecydowanych („nie mam zdania” – 12,7%), a 9,4% badanych z tej grupy ocenia powietrze jako raczej złe. Z kolei młodzież najstarsza (16–18 lat) charakteryzuje się bardziej spolaryzowanymi opiniami – 57,6% uznaje powietrze za raczej dobre, ale aż 13,6% wskazuje na jego raczej złą jakość. Podsumowując młodsze dzieci częściej mają problem z oceną jakości powietrza, podczas gdy starsza młodzież formułuje bardziej zdecydowane opinie – zarówno pozytywne, jak i negatywne.

Tabela 58. Ocena jakości powietrza w miejscu zamieszkania. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	7–10	11–15	16–18
Bardzo dobra	6,3%	21,8%	12,3%	20,2%	12,8%
Raczej dobra	51,0%	53,9%	58,6%	45,5%	57,6%
Raczej zła	17,7%	3,9%	5,6%	9,4%	13,6%
Bardzo zła	2,6%	0,6%	0,6%	2,3%	0,8%
Nie wiem	13,0%	10,4%	15,4%	9,9%	8,8%
Nie mam zdania	9,4%	9,4%	7,4%	12,7%	6,4%

Kontynuacją pytania dotyczącego jakości powietrza w miejscu zamieszkania było pytanie dotyczące doświadczenia złej jakości powietrza w okolicy. Ponad połowa badanych dzieci i młodzieży – 58,4% – deklaruje, że doświadcza złej jakości powietrza w swojej okolicy rzadko. Oznacza to, że młodzi ludzie dostrzegają problemy z czystością powietrza, jednak nie postrzegają ich jako codziennego czy częstego zjawiska. Blisko co piąty respondent (18,2%) nigdy nie zauważył objawów złej jakości powietrza, takich jak gryzący zapach, dym czy osad na oknach. Z kolei 10,8% badanych twierdzi, że zła jakość powietrza występuje w ich otoczeniu często, co wskazuje na istnienie obszarów szczególnie dotkniętych tym problemem. Dość liczna grupa – 12,6% – nie potrafiła udzielić jednoznacznej odpowiedzi, co sugeruje, że nie wszyscy młodzi mieszkańcy są w stanie świadomie identyfikować symptomy zanieczyszczonego powietrza. Ogólnie rzecz biorąc, większość dzieci i młodzieży dostrzega zjawisko złej jakości powietrza w swoim otoczeniu, ale raczej sporadycznie niż systematycznie.

Rysunek 29. Doświadczenie złej jakości powietrza w okolicy. Czy w Twojej okolicy zdarza się, że zła jakość powietrza jest widoczna lub odczuwalna. (N=500, w%)

Tabela 59. Doświadczenie złej jakości powietrza w okolicy. Czy w Twojej okolicy zdarza się, że zła jakość powietrza jest widoczna lub odczuwalna. (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Nigdy	91	18,2%
Rzadko	292	58,4%
Często	54	10,8%
Nie wiem	63	12,6%
Suma	500	100,0%

Dzieci i młodzież z miast częściej niż rówieśnicy ze wsi deklaruje, że zła jakość powietrza jest w ich otoczeniu widoczna lub odczuwalna. W miastach 15,6% wskazuje, że zjawisko to występuje często, podczas gdy na wsi taki pogląd podzieliła jedynie 7,8% badanych. Jednocześnie młodzi mieszkańcy wsi częściej twierdzą, że nigdy nie doświadczyli złej jakości powietrza (22,4% wobec 11,5% w miastach). W obu środowiskach dominuje przekonanie, że problem ten pojawia się sporadycznie – odpowiedzi „rzadko” udzieliło 57,8% mieszkańców miast i 58,8% mieszkańców wsi. Pod względem wieku opinie różnią się w sposób umiarkowany. Najstarsza młodzież (16–18 lat) oraz dzieci w wieku od 7 do 11 lat najczęściej twierdzą, że nigdy nie spotykają się z objawami złej jakości powietrza – odpowiednio 21,6% oraz 20,4%), podczas gdy w grupie 11–15 lat taki pogląd wyraziło tylko 14,6% badanych. Z kolei odpowiedzi „często” są najczęstsze w grupie 11–15 lat (11,7%), a najmniej wśród najmłodszych (9,9%). Warto też zauważyć, że odsetek niezdecydowanych („nie wiem”) jest szczególnie wysoki w grupie 11–15 lat (16,0%), co może świadczyć o większej niepewności w rozpoznawaniu symptomów zanieczyszczeń. Łącznie wyniki wskazują, że doświadczenie

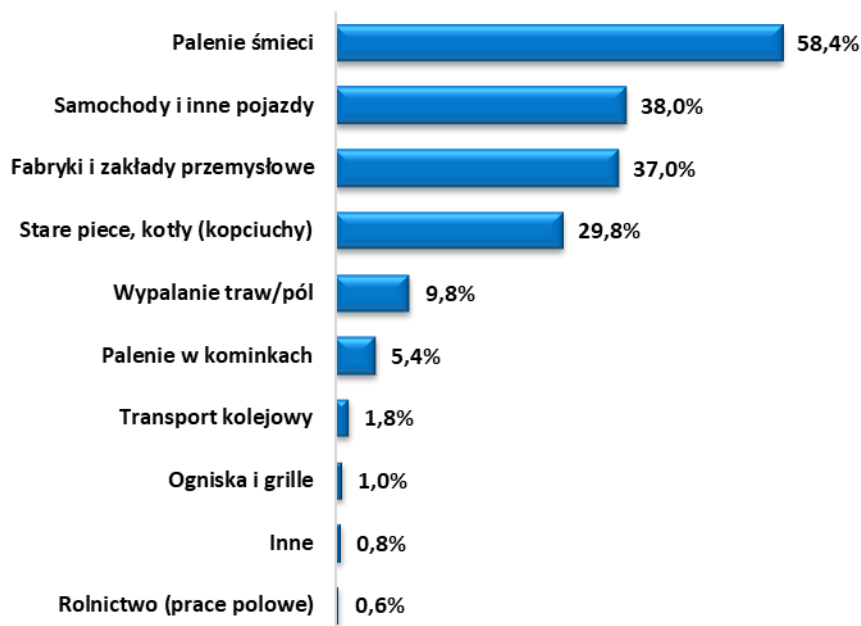
złej jakości powietrza jest bardziej charakterystyczne dla dzieci i młodzieży mieszkających w miastach.

Tabela 60. Doświadczenie złej jakości powietrza w okolicy. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	7–10	11–15	16–18
Nigdy	11,5%	22,4%	20,4%	14,6%	21,6%
Rzadko	57,8%	58,8%	58,0%	57,7%	60,0%
Często	15,6%	7,8%	9,9%	11,7%	10,4%
Nie wiem	15,1%	11,0%	11,7%	16,0%	8,0%

Uczestnicy badań poproszeni zostali o wskazanie najważniejszych źródeł zanieczyszczeń powietrza. Najczęściej wskazywanym przez dzieci i młodzież źródłem zanieczyszczeń powietrza jest palenie śmieci – ten czynnik uznało za istotny aż 58,4% respondentów. Na kolejnych miejscach znalazły się samochody i inne pojazdy (38,0%) oraz fabryki i zakłady przemysłowe (37,0%), co pokazuje, że młodzi ludzie są świadomi zarówno problemów związanych z indywidualnymi zachowaniami, jak i z działalnością przemysłową. Dość często jako źródło wskazywano także stare piece i kotły (29,8%), które w dyskursie publicznym uznawane są za istotny czynnik niskiej emisji. Znacznie mniejsze znaczenie przypisywano natomiast wypalaniu traw i pól (9,8%) czy paleniu w kominkach (5,4%). Najrzadziej wymieniane źródła to: transport kolejowy (1,8%), ogniska i grille (1,0%), rolnictwo (0,6%) oraz inne, pojedynczo wskazywane czynniki (0,8%). Wyniki wyraźnie wskazują, że dzieci i młodzież postrzega problem zanieczyszczeń powietrza głównie w kategoriach spalania odpadów, transportu i działalności przemysłowej, a znacznie rzadziej kojarzy go z codziennymi, drobnymi praktykami, takimi jak grillowanie czy korzystanie z kominka. W związku z faktem, iż każdy z badanych mógł wskazać co najmniej dwie odpowiedzi suma wskazań jest większa niż 100%.

Rysunek 30. Źródła zanieczyszczeń powietrza. Jak myślisz, co najbardziej zanieczyszcza powietrze? (N=500, w%)

Tabela 61. Źródła zanieczyszczeń powietrza. Jak myślisz, co najbardziej zanieczyszcza powietrze? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Palenie śmieci	292	58,4%
Samochody i inne pojazdy	190	38,0%
Fabryki i zakłady przemysłowe	185	37,0%
Stare piece, kotły (kopciuchy)	149	29,8%
Wypalanie traw/pól	49	9,8%
Palenie w kominkach	27	5,4%
Transport kolejowy	9	1,8%
Ogniska i grille	5	1,0%
Inne	4	0,8%
Rolnictwo (prace polowe)	3	0,6%

W ocenie dzieci i młodzieży najważniejszym źródłem zanieczyszczeń pozostaje palenie śmieci, jednak jego znaczenie różnicuje się w zależności od miejsca zamieszkania. Na wsi wskazało je 64,3% badanych, podczas gdy w miastach – 49,0%, co sugeruje silniejsze postrzeganie tego problemu w środowiskach wiejskich. W miastach natomiast większą wagę przypisywano starym piecom i kotłom (36,5% wobec 25,6% na wsi) oraz fabrykom i zakładom przemysłowym (38,0% wobec 36,4%). Patrząc przez pryzmat wieku, widać, że najmłodsi (7–10 lat) szczególnie często wskazywali palenie śmieci (66,0%) jako główne źródło problemu, natomiast uczniowie ze starszych grup wiekowych częściej dostrzegali znaczenie przemysłu (52,8% w grupie 16–18 lat) i starych pieców (36,8% wśród 16–18-latków). Młodzież z najstarszej kategorii wiekowej wyróżniała się także wyższym odsetkiem odpowiedzi dotyczących samochodów i innych pojazdów (44,0%, wobec 33,8% w grupie 11–15 lat).

Częściej niż w innych grupach wypalanie traw i pól wskazywała młodzież w wieku 11–15 lat (13,1%), natomiast w najmłodszej grupie pojawiały się częściej odpowiedzi dotyczące palenia w kominkach (8,0%). Pozostałe źródła, takie jak transport kolejowy, ogniska i grille czy rolnictwo, były marginalnie wskazywane i miały niewielkie znaczenie w odbiorze problemu.

Tabela 62. Źródła zanieczyszczeń powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

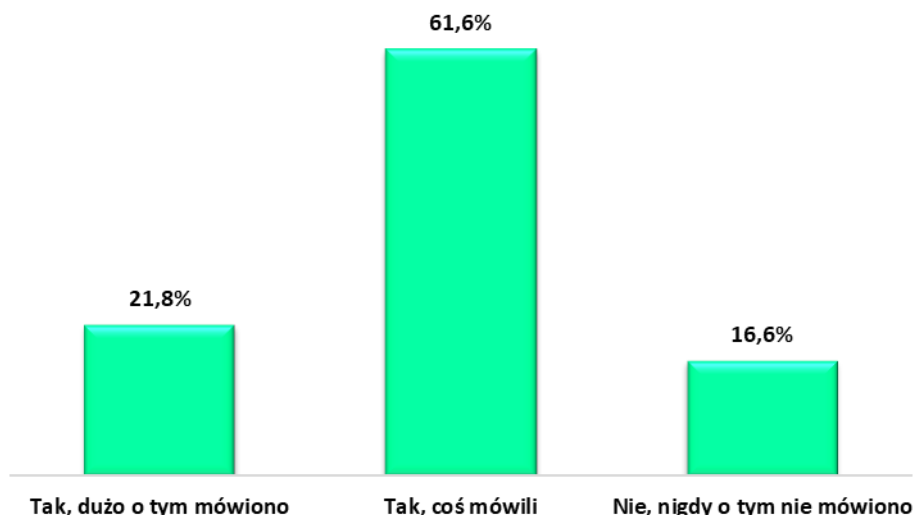
Odpowiedź	Miasto	Wieś	7–10	11–15	16–18
Palenie śmieci	49,0%	64,3%	66,0%	61,5%	43,2%
Samochody i inne pojazdy	39,1%	37,3%	38,9%	33,8%	44,0%
Fabryki i zakłady przemysłowe	38,0%	36,4%	27,2%	35,2%	52,8%
Stare piece, kotły (kopciuchy)	36,5%	25,6%	23,5%	30,5%	36,8%
Wypalanie traw/pól	4,7%	13,0%	8,6%	13,1%	5,6%
Palenie w kominkach	6,8%	4,5%	8,0%	5,6%	1,6%
Transport kolejowy	2,6%	1,3%	1,9%	2,3%	0,8%
Ogniska i grille	1,0%	1,0%	1,2%	0,9%	0,8%
Inne	0,5%	1,0%	0,6%	1,4%	0,0%
Rolnictwo (prace polowe)	0,5%	0,6%	0,0%	0,9%	0,8%

III.2. Edukacja i wiedza o regulacjach dotyczących jakości powietrza

Kolejna część raportu prezentuje wyniki dotyczące edukacji ekologicznej oraz znajomości regulacji prawnych związanych z ochroną powietrza. Analiza obejmowała dwie kwestie: doświadczenia uczniów związane z przekazywaniem wiedzy w szkołach na temat dbania o jakość powietrza oraz świadomość istnienia uchwały antysmogowej obowiązującej w województwie podkarpackim. Uzyskane dane pozwoliły ocenić, na ile młodzi respondenci mają dostęp do systematycznej edukacji w tym zakresie oraz w jakim stopniu orientują się w obowiązujących przepisach dotyczących ochrony środowiska.

Wyniki badań pokazują, że szkoła odgrywa istotną rolę w kształtowaniu świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży. Ponad trzy piąte respondentów (61,6%) zadeklarowało, że temat dbania o jakość powietrza pojawiał się w szkole, choć w ograniczonym zakresie („coś mówili”). Wyraźnie mniejsza grupa (21,8%) miała doświadczenie systematycznego i pogłębionego omawiania tego zagadnienia. Jednocześnie aż 16,6% badanych przyznało, że w ich szkole w ogóle nie poruszano kwestii związanych z jakością powietrza. Wynik ten sugeruje, że choć temat obecny jest w edukacji szkolnej, to jego intensywność i sposób realizacji są zróżnicowane i często ograniczają się do pojedynczych wzmianek, a nie do regularnych działań edukacyjnych.

Rysunek 31. Edukacja szkolna dotycząca dbania o jakość powietrza. Czy w Twojej szkole mówiono o tym, jak dbać o jakość powietrza? (N=500, w%)

Tabela 63. Edukacja szkolna dotycząca dbania o jakość powietrza. Czy w Twojej szkole mówiono o tym, jak dbać o jakość powietrza? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Tak, dużo o tym mówiono	109	21,8%
Tak, coś mówili	308	61,6%
Nie, nigdy o tym nie mówiono	83	16,6%
Suma	500	100,0%

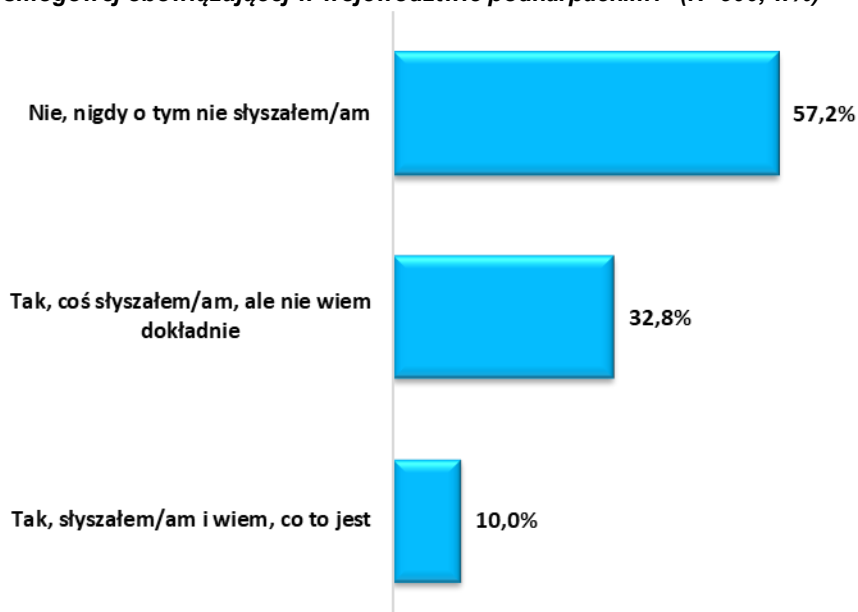
Dane pokazują, że miejsce zamieszkania nie różnicuje w istotny sposób odpowiedzi uczniów. W miastach 22,4% dzieci i młodzieży deklarowało, że w ich szkole dużo mówiono o sposobach dbania o czyste powietrze, a na wsiach odsetek ten był tylko nieznacznie niższy (21,4%). W obu środowiskach większość wskazywała na częściowe poruszanie tematu („coś mówili”) – 63,5% w miastach i 60,4% na wsi. Brak jakiegokolwiek edukacji w tym zakresie zgłaszało 14,1% uczniów w miastach oraz 18,2% na wsi. Zróżnicowanie widoczne jest natomiast w odpowiedziach ze względu na wiek. W najmłodszej grupie (7–10 lat) aż 65,4% dzieci wskazywało, że temat był podejmowany w szkole, ale jedynie w ograniczonym zakresie, a 21,6% deklarowało częste rozmowy o jakości powietrza. Wśród uczniów w wieku 11–15 lat częściej pojawiały się sygnały braku systematycznej edukacji – 17,8% z nich wskazało, że o tym w ogóle nie mówiono. Najstarsi badani (16–18 lat) najrzadziej twierdzili, że w szkole „dużo o tym mówiono” (16,8%), a stosunkowo częściej niż młodsze grupy podkreślali, że temat był poruszany w ograniczonym zakresie (64,0%).

Tabela 64. Edukacja szkolna dotycząca dbania o jakość powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	7–10	11–15	16–18
Tak, dużo o tym mówiono	22,4%	21,4%	21,6%	24,9%	16,8%
Tak, coś mówili	63,5%	60,4%	65,4%	57,3%	64,0%
Nie, nigdy o tym nie mówiono	14,1%	18,2%	13,0%	17,8%	19,2%

Uczestników badania zapytano także o znajomość uchwały antysmogowej. Niestety jej znajomość okazała się bardzo ograniczona. Ponad połowa badanych (57,2%) nigdy o niej nie słyszała, a kolejne 32,8% miało jedynie ogólne skojarzenia, bez znajomości szczegółów. Tylko co dziesiąty uczeń (10,0%) deklarował, że wie, czym jest uchwała i jakie obowiązki z niej wynikają. Znajomość uchwały antysmogowej wśród dzieci i młodzieży okazuje się bardzo ograniczona, co ma istotne znaczenie w kontekście realizacji projektu „Podkarpackie – żyj i oddychaj”. Skoro większość uczniów nie zna obowiązujących regulacji, a jedynie niewielka część posiada pełną świadomość prawną w tym zakresie, konieczne staje się wzmocnienie edukacji ekologicznej w szkołach. Brak wiedzy na temat podstawowych przepisów ograniczających zanieczyszczenia powietrza może bowiem utrudniać kształtowanie postaw proekologicznych i poczucia odpowiedzialności za środowisko już od najmłodszych lat.

Rysunek 32. Znajomość przepisów prawnych dotyczących ochrony powietrza. Czy słyszałeś/słyszałaś o uchwale antysmogowej obowiązującej w województwie podkarpackim? (N=500, w%)

Tabela 65. Znajomość przepisów prawnych dotyczących ochrony powietrza. Czy słyszałeś/słyszałaś o uchwale antysmogowej obowiązującej w województwie podkarpackim? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Tak, słyszałem/am i wiem, co to jest	50	10,0%
Tak, coś słyszałem/am, ale nie wiem dokładnie	164	32,8%
Nie, nigdy o tym nie słyszałem/am	286	57,2%
Suma	500	100,0%

Uwzględniając miejsce zamieszkania, różnice są niewielkie. W miastach 9,9% uczniów wie, czym jest uchwała, a na wsi wynik ten jest prawie identyczny (10,1%). Zbliżone proporcje dotyczą również odpowiedzi świadczących o braku znajomości (58,3% w miastach i 56,5% na wsi). Znacznie wyraźniejsze różnice ujawniają się w podziale na grupy wiekowe. Wśród najmłodszych (7–10 lat) zdecydowana większość, aż 71,6%, nigdy nie słyszała o uchwale, a tylko 6,8% deklaruje jej znajomość. W grupie 11–15 lat poziom świadomości jest najwyższy – 14,1% wie, czym jest uchwała, a 32,4% słyszało o niej w ogólnym zakresie. Wśród najstarszych (16–18 lat) widoczny jest inny wzorzec – wprawdzie tylko 7,2% zna uchwałę, ale prawie połowa (48,0%) posiada ogólną wiedzę, co wskazuje na rosnące zainteresowanie tematem w tej grupie wiekowej.

Tabela 66. Znajomość przepisów prawnych dotyczących ochrony powietrza Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	7–10	11–15	16–18
Tak, słyszałem/am i wiem, co to jest	9,9%	10,1%	6,8%	14,1%	7,2%
Tak, coś słyszałem/am, ale nie wiem dokładnie	31,8%	33,4%	21,6%	32,4%	48,0%
Nie, nigdy o tym nie słyszałem/am	58,3%	56,5%	71,6%	53,5%	44,8%

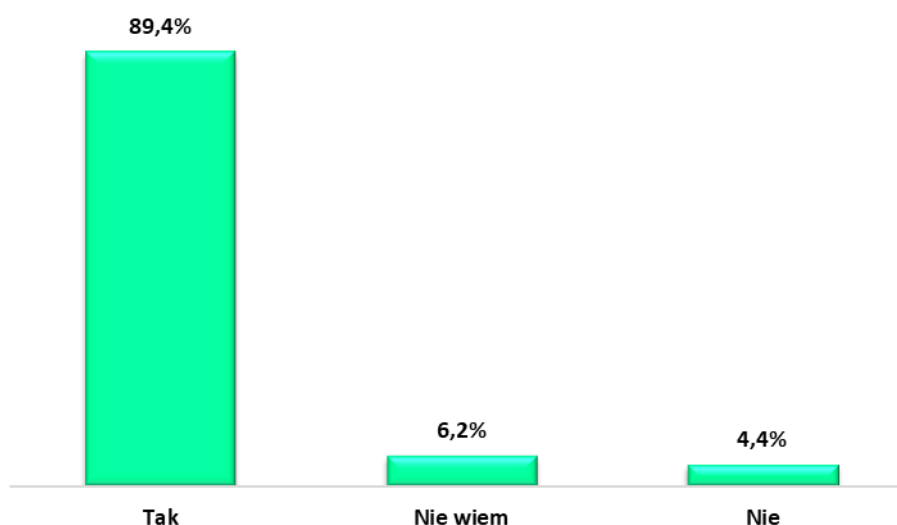
III.3. Świadomość zdrowotnych skutków zanieczyszczeń powietrza

W prezentowanej części raportu skoncentrowano się na ocenie świadomości zdrowotnych skutków złej jakości powietrza wśród dzieci i młodzieży. Celem było sprawdzenie, w jakim stopniu młodzi mieszkańcy regionu rozumieją, że oddychanie zanieczyszczonym powietrzem może negatywnie wpływać nie tylko na zdrowie fizyczne, ale także na samopoczucie, zdolność koncentracji i efektywność uczenia się. Dzięki temu obszar badań pozwala lepiej określić, jakie aspekty wymagają szczególnego uwzględnienia w działaniach edukacyjnych i profilaktycznych podejmowanych w regionie.

Świadomość dzieci i młodzieży na temat wpływu jakości powietrza na zdrowie jest bardzo wysoka. Zdecydowana większość badanych (89,4%) wie, że zła jakość powietrza może szkodzić zdrowiu ludzi. Jedynie 6,2% przyznało, że nie ma w tej kwestii wiedzy, a 4,4% błędnie

uważa, że jakość powietrza nie ma wpływu na zdrowie. Tak wyraźna przewaga odpowiedzi poprawnych świadczy o skuteczności działań edukacyjnych i dużej świadomości wśród młodych osób, choć niewielki odsetek braku wiedzy wskazuje, że temat nadal wymaga podkreślania i pogłębiania.

Rysunek 33. Świadomość szkodliwego wpływu złej jakości powietrza na zdrowie. Czy wiesz, że zła jakość powietrza może szkodzić zdrowiu ludzi? (N=500, w%)

Tabela 67. Świadomość szkodliwego wpływu złej jakości powietrza na zdrowie. Czy wiesz, że zła jakość powietrza może szkodzić zdrowiu ludzi? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Tak	447	89,4%
Nie wiem	31	6,2%
Nie	22	4,4%
Suma	500	100,0%

Znajomość zdrowotnych konsekwencji złej jakości powietrza jest bardzo wysoka zarówno wśród mieszkańców miast, jak i wsi – odpowiednio 87,0% i 90,9% badanych zdaje sobie sprawę z jej szkodliwości. Różnice między tymi kategoriami są niewielkie, jednak na wsi odsetek osób świadomych jest nieco wyższy. W odniesieniu do wieku widać, że największą pewnością w tym zakresie wyróżniają się uczniowie w wieku 11–15 lat (91,1%) oraz młodzież najstarsza, w wieku 16–18 lat (90,4%). W grupie najmłodszej (7–10 lat) wskaźnik ten jest niższy (86,4%), co może świadczyć o mniejszym jeszcze dostępie do informacji lub słabszym zrozumieniu przekazu edukacyjnego. Brak wiedzy lub błędne przekonanie, że zanieczyszczone powietrze nie szkodzi zdrowiu, pojawia się najczęściej wśród najmłodszych

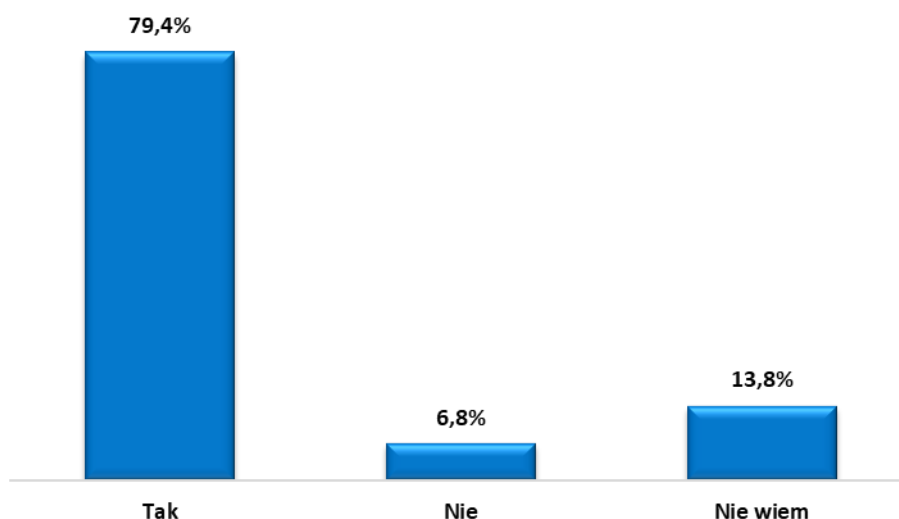
badanych, a w starszych grupach występuje sporadycznie. Szczególnie w grupie 16–18 lat nie odnotowano żadnej odpowiedzi negującej wpływ złej jakości powietrza na zdrowie.

Tabela 68. Świadomość szkodliwego wpływu złej jakości powietrza na zdrowie. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	7–10	11–15	16–18
Tak	87,0%	90,9%	86,4%	91,1%	90,4%
Nie wiem	8,3%	4,9%	6,8%	3,8%	9,6%
Nie	4,7%	4,2%	6,8%	5,2%	0,0%

Większość dzieci i młodzieży uczestniczących w badaniu dostrzega szeroki, zarówno fizyczny, jak i psychiczny, wpływ złej jakości powietrza na zdrowie. Aż 79,4% respondentów wskazało, że zanieczyszczenia mogą nie tylko powodować choroby układu oddechowego czy skóry, ale także obniżać samopoczucie oraz utrudniać naukę i koncentrację. Niewielki odsetek badanych (6,8%) nie zgadza się z tym stwierdzeniem, co może wynikać z braku wiedzy lub bagatelizowania problemu. Z kolei 13,8% uczniów wybrało odpowiedź „nie wiem”, co sugeruje, że istnieje w tej grupie spory odsetek osób niepewnych co do całościowych skutków złego powietrza.

Rysunek 34. Wpływ złej jakości powietrza na zdrowie i samopoczucie. Czy uważasz, że zła jakość powietrza może wpływać zarówno na zdrowie fizyczne (np. powodować kaszel, astmę, pieczenie lub łzawienie oczu, choroby skóry), jak i negatywnie wpływać na nasze samopoczucie, zdolność uczenia się i koncentrację? (N=500, w%)

Tabela 69. Wpływ złej jakości powietrza na zdrowie i samopoczucie. Czy uważasz, że zła jakość powietrza może wpływać zarówno na zdrowie fizyczne (np. powodować kaszel, astmę, pieczenie lub łzawienie oczu, choroby skóry), jak i negatywnie wpływać na nasze samopoczucie, zdolność uczenia się i koncentrację? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Tak	397	79,4%
Nie	34	6,8%
Nie wiem	69	13,8%
Suma	500	100,0%

W ocenie młodych respondentów świadomość, że zła jakość powietrza oddziałuje zarówno na zdrowie fizyczne, jak i na samopoczucie czy zdolności poznawcze, jest powszechna – choć z ewnymi różnicami między grupami. Patrząc na miejsce zamieszkania, niemal identyczny odsetek młodzieży z miast (80,2%) i wsi (78,9%) potwierdza ten szeroki wpływ, co wskazuje, że świadomość problemu jest względnie równomierna niezależnie od środowiska życia. Różnice są bardziej widoczne w układzie wiekowym. Największą świadomością wykazują się najstarsi badani – aż 87,2% osób w wieku 16–18 lat wskazało odpowiedź „tak”. Wśród uczniów 11–15-letnich odsetek ten wynosi 78,4%, natomiast w najmłodszej grupie (7–10 lat) jest niższy (74,7%). Z kolei to właśnie dzieci w wieku 7–10 lat najczęściej wyrażały wątpliwości (11,7% odpowiedzi „nie” i 13,6% „nie wiem”), co sugeruje, że najmłodszy wymagają dodatkowych działań edukacyjnych, aby lepiej rozumieć konsekwencje złej jakości powietrza.

Tabela 70. Wpływ złej jakości powietrza na zdrowie i samopoczucie. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

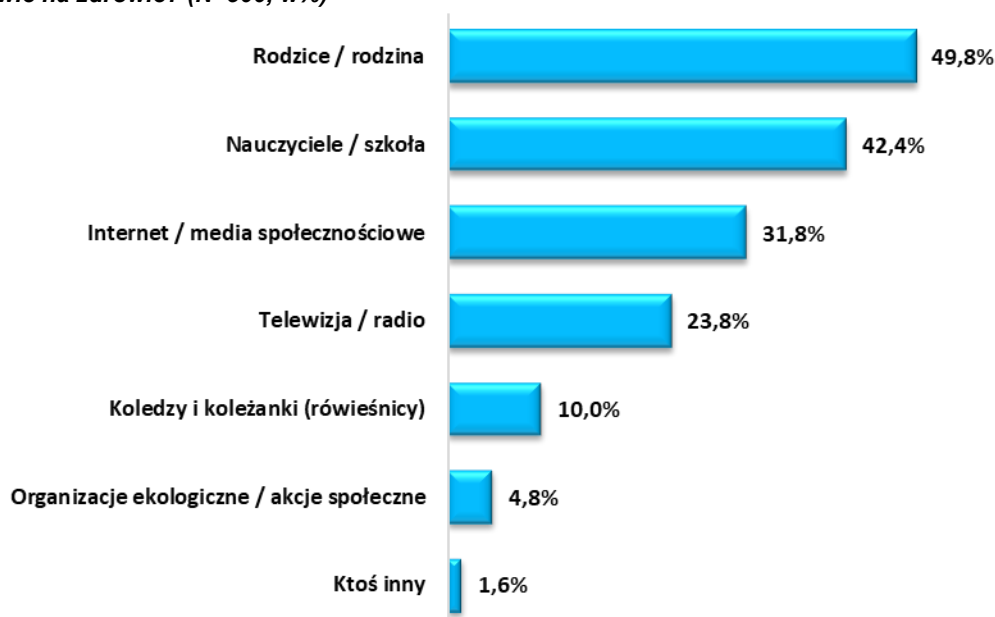
Odpowiedź	Miasto	Wieś	7–10	11–15	16–18
Tak	80,2%	78,9%	74,7%	78,4%	87,2%
Nie	5,7%	7,5%	11,7%	6,6%	0,8%
Nie wiem	14,1%	13,6%	13,6%	15,0%	12,0%

III.4. Źródła wiedzy o jakości powietrza.

Jednym z istotnych elementów badań była analiza tego, skąd dzieci i młodzież czerpią wiedzę o jakości powietrza oraz jak w praktyce sprawdzają jego stan. Analizie poddano odpowiedzi na pytania dotyczące osób i instytucji przekazujących wiedzę (rodzina, szkoła, media, rówieśnicy, organizacje ekologiczne) oraz sposobów monitorowania jakości powietrza (aplikacje, Internet, telewizja/radio, rozmowy z bliskimi). Dzięki tym wynikom możliwe jest określenie, które kanały komunikacji są dla młodych mieszkańców województwa podkarpackiego najbardziej wiarygodne i dostępne, a także zidentyfikowanie obszarów wymagających wzmocnienia, np. w zakresie edukacji szkolnej czy promocji nowoczesnych narzędzi cyfrowych do monitorowania jakości powietrza.

Wiedza dzieci i młodzieży na temat jakości powietrza oraz jego wpływu na zdrowie pochodzi przede wszystkim ze źródeł bliskich i bezpośrednich. Najczęściej wskazywaną odpowiedzią byli rodzice i rodzina – niemal połowa badanych (49,8%) czerpie informacje właśnie z tego źródła. Na drugim miejscu plasuje się szkoła i nauczyciele (42,4%), co podkreśla istotną rolę instytucji edukacyjnych w kształtowaniu świadomości ekologicznej młodych osób. Źródła medialne odgrywają mniejszą, choć nadal znaczącą rolę – Internet i media społecznościowe wskazało 31,8% uczniów, a telewizję i radio 23,8%. Warto zauważyć, że informacje od rówieśników mają stosunkowo ograniczone znaczenie (10,0%), a organizacje ekologiczne odgrywają marginalną rolę (4,8%). Sporadycznie pojawiały się też wskazania na inne źródła (1,6%). Struktura odpowiedzi wyraźnie wskazuje, że wiedza o jakości powietrza wśród dzieci i młodzieży jest przede wszystkim kształtowana przez środowisko rodzinne i szkolne, a dopiero w dalszej kolejności przez media i działania instytucjonalne. Ze względu na możliwość wskazania maksymalnie dwóch odpowiedzi suma procentów przekracza 100%.

Rysunek 35. Źródła wiedzy o jakości powietrza. Od kogo najczęściej dowiadujesz się o jakości powietrza i jego wpływie na zdrowie? (N=500, w%)

Tabela 71. Źródła wiedzy o jakości powietrza. Od kogo najczęściej dowiadujesz się o jakości powietrza i Ojego wpływie na zdrowie? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Rodzice / rodzina	249	49,8%
Nauczyciele / szkoła	212	42,4%
Internet / media społecznościowe	159	31,8%
Telewizja / radio	119	23,8%
Koledzy i koleżanki (rówieśnicy)	50	10,0%
Organizacje ekologiczne / akcje społeczne	24	4,8%
Ktoś inny – kto?	8	1,6%

W przypadku źródeł informacji o jakości powietrza i jego wpływie na zdrowie można dostrzec wyraźne różnice zarówno między miejscem zamieszkania, jak i grupami wiekowymi. W układzie miasto–wieś dominującą rolę odgrywa rodzina – w miastach wskazało ją 54,7% uczniów, a na wsi 46,8%. W szkołach wskaźniki są zbliżone (41,7% w miastach i 42,9% na wsi), co potwierdza istotną rolę nauczycieli w edukacji ekologicznej niezależnie od miejsca zamieszkania. Wśród dzieci mieszkających na wsi większe znaczenie mają tradycyjne media – telewizja i radio (26,0% wobec 20,3% w miastach). W przypadku wieku najmłodsze dzieci (7–10 lat) zdecydowanie najczęściej wskazują rodziców i rodzinę (85,2%) oraz nauczycieli (53,1%), natomiast rola Internetu jest u nich marginalna (7,4%). W grupie 11–15 lat widać już silne przesunięcie w stronę źródeł medialnych – Internet wybiera 34,7%, a telewizję 28,6%, choć szkoła i nauczyciele pozostają nadal ważnym źródłem (44,6%). Wśród najstarszych badanych (16–18 lat) na pierwszym miejscu znalazł się Internet i media społecznościowe (58,4%), a dalej tradycyjne media (32,8%) oraz rówieśnicy (12,8%). Rodzina i szkoła mają w tej grupie zdecydowanie mniejsze znaczenie niż wśród młodszych uczestników badania.

Tabela 72. Źródła wiedzy o jakości powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	7–10	11–15	16–18
Rodzice / rodzina	54,7%	46,8%	85,2%	34,3%	30,4%
Nauczyciele / szkoła	41,7%	42,9%	53,1%	44,6%	24,8%
Internet / media społecznościowe	31,8%	31,8%	7,4%	34,7%	58,4%
Telewizja / radio	20,3%	26,0%	10,5%	28,6%	32,8%
Koledzy i koleżanki (rówieśnicy)	6,8%	12,0%	14,8%	4,7%	12,8%
Organizacje ekologiczne / akcje społeczne	4,7%	4,9%	1,2%	6,1%	7,2%
Ktoś inny – kto?	2,6%	1,0%	1,2%	1,9%	1,6%

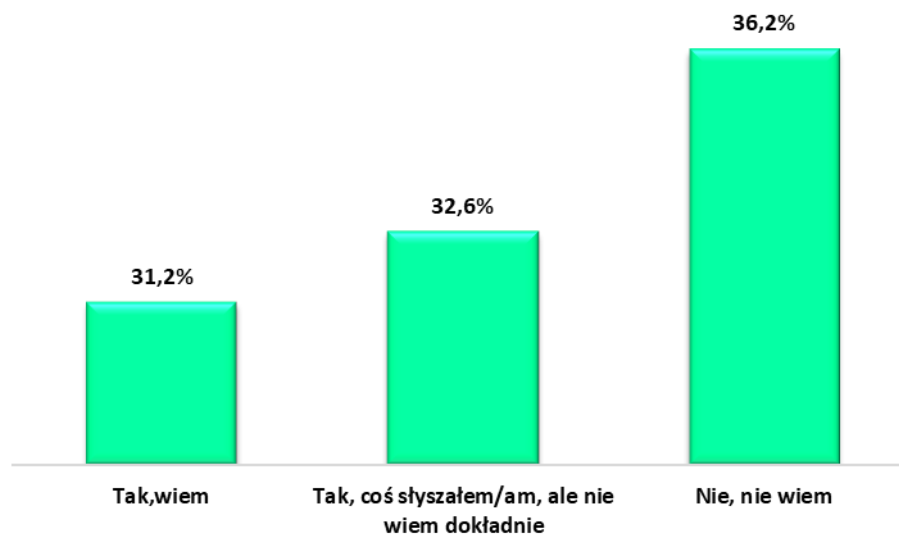
III.5. Programy wsparcia i świadomość działań proekologicznych

Kolejny element badania przedstawia odpowiedzi młodych mieszkańców województwa podkarpackiego dotyczące znajomości dostępnych form dofinansowania, doświadczeń rodzin w korzystaniu z takich programów oraz świadomości efektów ekologicznych związanych ze zmianą sposobu ogrzewania domów. Analizie poddano trzy kluczowe zagadnienia. Po pierwsze, zbadano poziom wiedzy dzieci i młodzieży o możliwości uzyskania wsparcia finansowego na wymianę starych pieców czy termomodernizację budynków. Następnie sprawdzono, czy rodziny respondentów faktycznie korzystały z takiej pomocy. Ostatnim elementem była ocena świadomości wpływu działań proekologicznych – takich jak wymiana źródeł ciepła czy ocieplenie domu – na poprawę jakości powietrza. Dzięki temu zestawowi pytań możliwe było określenie, w jakim stopniu młode osoby dostrzegają związki między

inwestycjami proekologicznymi a stanem środowiska oraz na ile są świadome narzędzi wsparcia, które mogą ułatwiać ich realizację.

Wiedza dzieci i młodzieży na temat możliwości uzyskania dofinansowania na działania proekologiczne, takie jak wymiana starego kotła czy ocieplenie domu, jest zróżnicowana. Największa grupa badanych (36,2%) nie posiada żadnej wiedzy w tym zakresie, co wskazuje na stosunkowo niski poziom świadomości o dostępnych formach wsparcia. Jednocześnie 32,6% uczniów coś słyszało na ten temat, ale ich wiedza jest powierzchowna i niepełna. 31,2% badanych deklaruje, że ma świadomość istnienia takich programów, co oznacza, że tylko co trzeci młody mieszkaniec regionu jest faktycznie poinformowany o możliwościach skorzystania z dofinansowania.

Rysunek 36. Świadomość dofinansowań na ekologiczne inwestycje. Czy wiesz, że można dostać pieniądze (dofinansowanie), żeby wymienić np. stary kocioł (piec), ocieplić dom?

Tabela 73. Świadomość dofinansowań na ekologiczne inwestycje. Czy wiesz, że można dostać pieniądze (dofinansowanie), żeby wymienić np. stary kocioł (piec), ocieplić dom?

Odpowiedź	N	%
Tak, wiem	156	31,2%
Tak, coś słyszałem/am, ale nie wiem dokładnie	163	32,6%
Nie, nie wiem	181	36,2%
Suma	500	100,0%

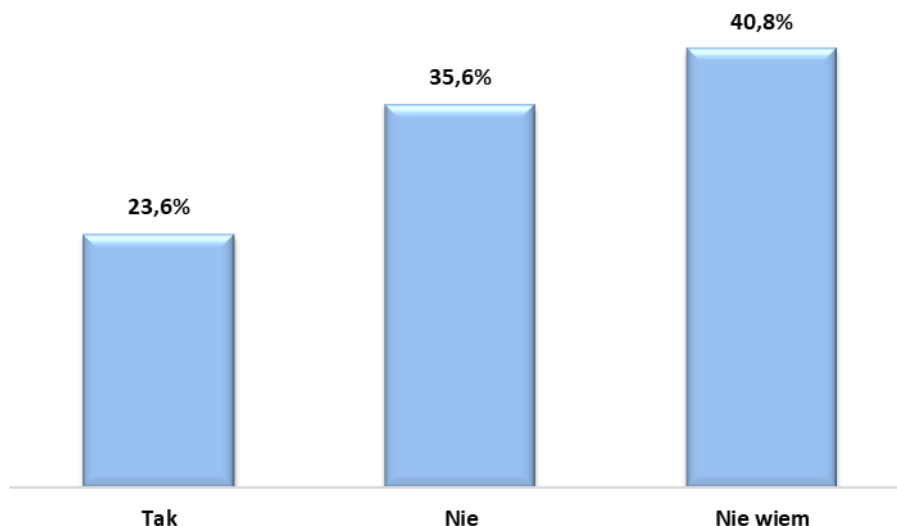
Świadomość możliwości uzyskania dofinansowania na wymianę kotła czy ocieplenie domu różnicuje się wyraźnie zarówno pod względem miejsca zamieszkania, jak i wieku badanych. W podziale na miejsce zamieszkania widać, że większą wiedzą w tym zakresie dysponują mieszkańcy wsi (33,1% odpowiedzi „tak, wiem”), podczas gdy w miastach odsetek ten wynosi 28,1%. Jednocześnie brak świadomości deklaruje 39,1% uczniów z miast i 34,4% ze wsi. Z perspektywy wieku najbardziej widoczny jest brak wiedzy w najmłodszej grupie 7–10 lat, gdzie aż 64,2% badanych nie słyszało o dofinansowaniach. Wraz z wiekiem świadomość wyraźnie rośnie – w grupie 11–15 lat brak wiedzy deklaruje już tylko 28,6%, a wśród najstarszych (16–18 lat) jedynie 12,8%. Co więcej, to właśnie młodzież starsza najczęściej wskazywała, że zna temat dobrze (42,4%), a dodatkowo niemal połowa (44,8%) słyszała o nim choćby ogólnie.

Tabela 74. Świadomość dofinansowań na ekologiczne inwestycje. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	7–10	11–15	16–18
Tak, wiem	28,1%	33,1%	13,0%	38,5%	42,4%
Tak, coś słyszałem/am, ale nie wiem dokładnie	32,8%	32,5%	22,8%	32,9%	44,8%
Nie, nie wiem	39,1%	34,4%	64,2%	28,6%	12,8%

Wyniki badania pokazują, że młodzież ma ograniczoną wiedzę na temat korzystania z programów wsparcia przez swoje gospodarstwa domowe. 23,6% badanych odpowiedziało, że ich rodzina skorzystała z takiej pomocy, np. wymieniając kocioł czy ocieplając dom. 35,6% uczniów wskazało odpowiedź „nie”, co oznacza, że w ich gospodarstwach domowych nie podejmowano takich działań. Najliczniejsza grupa – aż 40,8% respondentów – zaznaczyła odpowiedź „nie wiem”. Taki rozkład wskazuje, że znaczna część dzieci i młodzieży nie posiada wiedzy na temat decyzji inwestycyjnych podejmowanych w ich rodzinach. Może to wynikać z faktu, że tego rodzaju informacje nie są im przekazywane lub że nie interesują się one bezpośrednio kwestiami związanymi z ogrzewaniem domu czy finansowaniem działań proekologicznych.

Rysunek 37. Korzystanie z programów dofinansowania w rodzinie. Czy Twoi rodzice lub ktoś z rodziny korzystali z takiej pomocy (np. wymieniali kocioł (piec), ocieplali dom)? (N=500, w%)

Tabela 75. Korzystanie z programów dofinansowania w rodzinie. Czy Twoi rodzice lub ktoś z rodziny korzystali z takiej pomocy (np. wymieniali kocioł (piec), ocieplali dom)? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Tak	118	23,6%
Nie	178	35,6%
Nie wiem	204	40,8%
Suma	500	100,0%

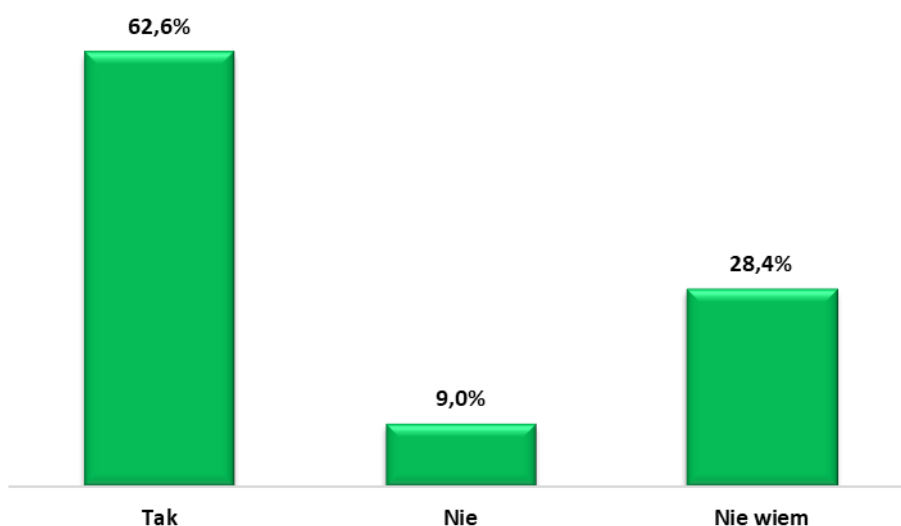
Odpowiedzi dzieci i młodzieży pokazują wyraźne różnice między mieszkańcami miast i wsi. Na terenach wiejskich częściej wskazywano, że rodzina korzystała z programów wsparcia (28,2%), podczas gdy w miastach odsetek ten wynosił zaledwie 9,9%. W miastach dominowała natomiast odpowiedź negatywna (58,3%), co może świadczyć o mniejszej skali realizacji takich inwestycji lub o mniejszej wiedzy dzieci na ten temat. Patrząc na wyniki według wieku, największy odsetek odpowiedzi twierdzących odnotowano wśród najstarszej grupy 16–18 lat (32,0%), natomiast najmłodszy (7–10 lat) i uczniowie w wieku 11–15 lat deklarowali to rzadziej (odpowiednio 21,6% i 20,2%). Z kolei brak wiedzy najczęściej zgłaszali uczniowie w wieku 11–15 lat (45,1%) i 7–10 lat (43,8%), co pokazuje, że młodsze grupy wiekowe rzadziej są zaangażowane w rozmowy o decyzjach inwestycyjnych w gospodarstwie domowym.

Tabela 76. Korzystanie z programów dofinansowania w rodzinie. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	7–10	11–15	16–18
Tak	9,9%	28,2%	21,6%	20,2%	32,0%
Nie	58,3%	31,5%	34,6%	34,7%	38,4%
Nie wiem	31,8%	40,3%	43,8%	45,1%	29,6%

Większość dzieci i młodzieży zdaje sobie sprawę z tego, że zmiana sposobu ogrzewania domu – poprzez wymianę pieca czy ocieplenie budynku – może przyczynić się do poprawy jakości powietrza. Taką świadomość zadeklarowało 62,6% badanych. Jednocześnie 28,4% respondentów nie miało zdania w tej kwestii, co sugeruje, że wciąż istnieje spora grupa wymagająca dodatkowej edukacji i wyjaśnienia zależności między domowym ogrzewaniem a stanem powietrza. Stosunkowo niewielki odsetek, 9,0% uczniów, uważa, że takie działania nie mają wpływu na jakość powietrza.

Rysunek 38. Świadomość wpływu zmiany sposobu ogrzewania na jakość powietrza. Czy wiesz, że zmiana sposobu ogrzewania domu (np. na nowy piec, ocieplenie domu) wymiana pieca i ocieplenie domu mogą pomóc w poprawie jakości powietrza? (N=500, w%)

Tabela 77. Świadomość wpływu zmiany sposobu ogrzewania na jakość powietrza. Czy wiesz, że zmiana sposobu ogrzewania domu (np. na nowy piec, ocieplenie domu) wymiana pieca i ocieplenie domu mogą pomóc w poprawie jakości powietrza? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Tak	313	62,6%
Nie	45	9,0%
Nie wiem	142	28,4%
Suma	500	100,0%

Znajomość wpływu zmiany sposobu ogrzewania na jakość powietrza różni się zarówno ze względu na miejsce zamieszkania, jak i wiek respondentów. W podziale na środowisko życia odsetki odpowiedzi pozytywnych są bardzo zbliżone – 64,1% mieszkańców miast oraz 61,7% mieszkańców wsi uważa, że wymiana pieca czy ocieplenie domu może poprawić jakość powietrza. Odpowiedzi negatywne pojawiają się rzadko (miasto – 7,8%, wieś – 9,7%), a blisko co trzeci uczeń w obu grupach przyznaje, że nie wie, jaki jest wpływ takich działań (odpowiednio 28,1% i 28,6%). Różnice są wyraźniejsze w ujęciu wiekowym. Największą

świadomością wykazują się uczniowie w wieku 16–18 lat (88,0%), wśród których niemal nie występują odpowiedzi negujące (0,8%), a tylko 11,2% nie ma zdania. W grupie 11–15 lat wiedzę w tym zakresie zadeklarowało 63,4% badanych, przy czym 22,1% pozostaje niezdecydowanych. Najmniej świadomi są najmłodsi uczestnicy (7–10 lat), spośród których tylko 42,0% wie o pozytywnym wpływie zmiany ogrzewania na jakość powietrza, a aż połowa (50,0%) nie ma w tej kwestii zdania.

Tabela 78. Świadomość wpływu zmiany sposobu ogrzewania na jakość powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

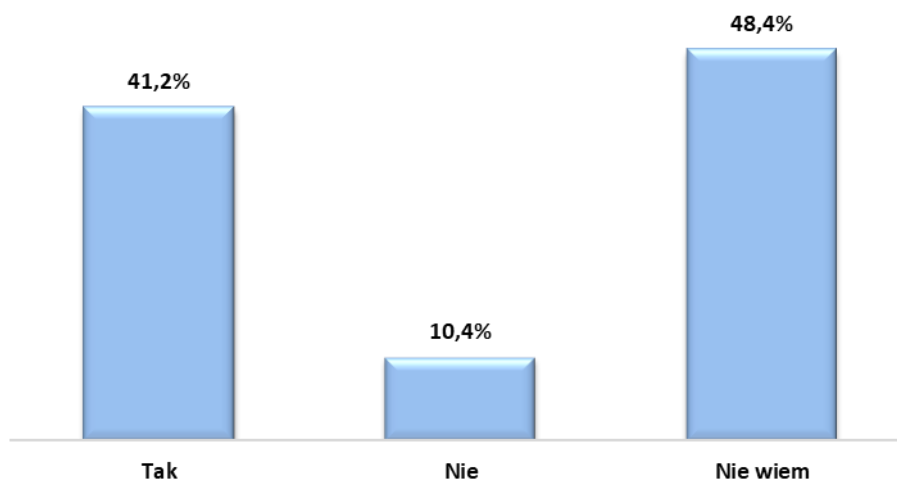
Odpowiedź	Miasto	Wieś	7–10	11–15	16–18
Tak	64,1%	61,7%	42,0%	63,4%	88,0%
Nie	7,8%	9,7%	8,0%	14,6%	0,8%
Nie wiem	28,1%	28,6%	50,0%	22,1%	11,2%

III.6. Odpowiedzialność za czyste powietrze i działania w najbliższym otoczeniu

W niniejszej części opracowania przedstawiono opinie dzieci i młodzieży na temat tego, kto w ich otoczeniu troszczy się o jakość powietrza oraz jak sami postrzegają swoją rolę w tym obszarze. Analizie poddano zarówno odpowiedzi dotyczące obserwacji działań podejmowanych w najbliższym środowisku, jak i wskazania konkretnych instytucji czy osób uznawanych za dbających o czystsze powietrze – takich jak władze lokalne, szkoła, organizacje ekologiczne czy rodzina. Sprawdzone również poziom indywidualnej odpowiedzialności odczuwanej przez respondentów. Oceniano, na ile młodzi mieszkańcy województwa zgadzają się ze stwierdzeniem, że każdy ma realny wpływ na poprawę jakości powietrza. Dzięki temu można określić nie tylko świadomość działań lokalnych, ale także gotowość do osobistego zaangażowania w troskę o środowisko.

Odpowiedzi dzieci i młodzieży wskazują, że kwestia troski o jakość powietrza w ich otoczeniu postrzegana jest dość niejednoznacznie. 41,2% badanych uważa, że w ich okolicy ktoś podejmuje działania na rzecz czystszej jakości powietrza, co można uznać za stosunkowo wysoki poziom dostrzegania inicjatyw proekologicznych. Jednocześnie niemal połowa respondentów (48,4%) nie potrafi wskazać jednoznacznie, czy takie działania są podejmowane. Może to oznaczać, że część inicjatyw jest dla nich mało widoczna lub że brakuje skutecznej informacji na ten temat. Niewielka grupa – 10,4% – twierdzi, że w ich okolicy nikt nie dba o jakość powietrza, co świadczy o poczuciu braku zaangażowania lub braku widocznych efektów działań proekologicznych w tej części badanej populacji.

Rysunek 39. Dbalność o czyste powietrze w okolicy. Czy w Twojej okolicy ktoś dba o to, żeby powietrze było czystsze? (N=500, w%)

Tabela 79. Dbalność o czyste powietrze w okolicy. Czy w Twojej okolicy ktoś dba o to, żeby powietrze było czystsze? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Tak	206	41,2%
Nie	52	10,4%
Nie wiem	242	48,4%
Suma	500	100,0%

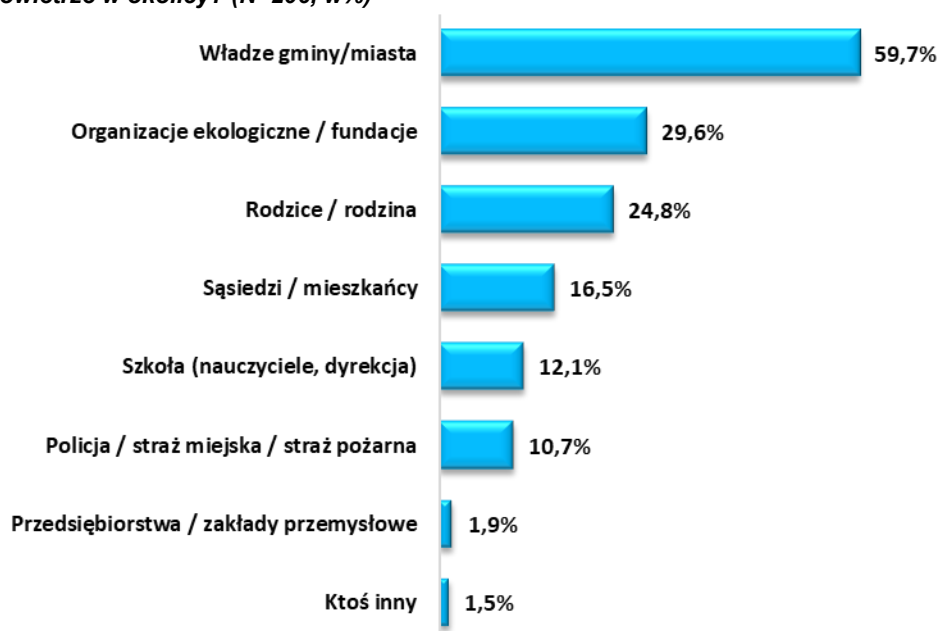
Percepcja tego, czy ktoś w najbliższym otoczeniu dba o czystsze powietrze, różni się zarówno w zależności od miejsca zamieszkania, jak i wieku respondentów. W miastach 37,5% uczniów dostrzega takie działania, podczas gdy na wsi odsetek ten jest wyższy i wynosi 43,5%. Jednocześnie w miastach częściej pojawia się poczucie braku wiedzy – 52,6% badanych zadeklarowało „nie wiem”, wobec 45,8% na wsi. Odpowiedzi negatywne („nikt nie dba”) utrzymują się na podobnym poziomie – ok. 10%. Różnice są jeszcze wyraźniejsze w podziale wiekowym. Najstarsza młodzież (16–18 lat) najczęściej dostrzega działania na rzecz poprawy jakości powietrza (50,4%), przy jednocześnie najniższym odsetku odpowiedzi „nie wiem” (43,2%). W grupie 7–10 lat pozytywne odpowiedzi udzieliło 43,2% badanych, ale aż 51,9% nie potrafiło określić, czy ktoś w ich otoczeniu działa na rzecz czystsze powietrze. Wśród uczniów w wieku 11–15 lat dominowały postawy sceptyczne – tylko 34,3% wskazało odpowiedź twierdzącą, a aż 16,9% uważa, że nikt nie dba o jakość powietrza.

Tabela 80. Dbalność o czyste powietrze w okolicy. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	7–10	11–15	16–18
Tak	37,5%	43,5%	43,2%	34,3%	50,4%
Nie	9,9%	10,7%	4,9%	16,9%	6,4%
Nie wiem	52,6%	45,8%	51,9%	48,8%	43,2%

Wśród uczniów, którzy zauważają działania na rzecz poprawy jakości powietrza w swojej okolicy (N=206 osób), najczęściej wskazywanym podmiotem są władze gminy lub miasta (59,7%) jako odpowiedzialne za te inicjatywy. Drugą w kolejności grupą były organizacje ekologiczne i fundacje (29,6%), co świadczy o tym, że młodzież dostrzega rolę podmiotów społecznych w kształtowaniu świadomości i podejmowaniu działań proekologicznych. Istotnym źródłem troski o powietrze okazała się także rodzina (24,8%), co wskazuje, że dzieci dostrzegają znaczenie działań podejmowanych w najbliższym otoczeniu domowym, np. związanych ze sposobem ogrzewania czy oszczędzaniem energii. Rzadziej wskazywano sąsiadów i mieszkańców (16,5%) oraz szkołę (12,1%), mimo że to właśnie szkoła w dużej mierze odpowiada za edukację w tym zakresie. Najrzadziej wymieniano policję, straż miejską czy straż pożarną (10,7%), a zupełnie marginalne znaczenie przypisywano przedsiębiorstwom i zakładom przemysłowym (1,9%) oraz innym podmiotom (1,5%). Taki rozkład odpowiedzi pokazuje, że dzieci i młodzież postrzegają przede wszystkim instytucje publiczne i organizacje społeczne jako te, które aktywnie angażują się w walkę o czystsze powietrze.

Rysunek 40. Podmioty wskazywane jako dbające o czyste powietrze w okolicy. Kto Twoim zdaniem dba o czystsze powietrze w okolicy? (N=206, w%)

Tabela 81. Podmioty wskazywane jako dbające o czyste powietrze w okolicy. Kto Twoim zdaniem dba o czystsze powietrze w okolicy? (N=206, w%)

Odpowiedź	N	%
Władze gminy/miasta	123	59,7%
Organizacje ekologiczne / fundacje	61	29,6%
Rodzice / rodzina	51	24,8%
Sąsiedzi / mieszkańcy	34	16,5%
Szkoła (nauczyciele, dyrekcja)	25	12,1%
Policja / straż miejska / straż pożarna	22	10,7%
Przedsiębiorstwa / zakłady przemysłowe	4	1,9%
Ktoś inny	3	1,5%

Odpowiedzi dzieci i młodzieży wskazują, że ich zdaniem głównym podmiotem dbającym o czystsze powietrze są władze gminy i miasta – pogląd ten wyraża ponad połowa badanych, zarówno w miastach (58,3%), jak i na wsi (60,4%). Drugą w kolejności grupą są organizacje ekologiczne i fundacje, częściej wskazywane przez młodzież z miast (31,9%) niż ze wsi (27,6%). Rodzice i rodzina pojawiają się w odpowiedziach w podobnym stopniu niezależnie od miejsca zamieszkania (ok. 24–25%). Rzadziej wymieniano sąsiadów i mieszkańców (20,8% w miastach, 14,2% na wsi), a także szkołę (16,7% i 9,7%). Z perspektywy wieku różnice są wyraźniejsze. Najstarsza młodzież (16–18 lat) szczególnie często wskazywała władze samorządowe (71,4%) oraz organizacje ekologiczne (44,4%), a rzadziej rodzinę (15,9%) czy szkołę (3,2%). W grupie najmłodszej (7–10 lat) dominowały odpowiedzi odwołujące się do rodziców (35,7%), co świadczy o dużym znaczeniu domu rodzinnego jako źródła troski o środowisko. Natomiast w grupie 11–15 lat przeważało postrzeganie roli władz lokalnych (60,3%), a także częstsze niż w innych grupach wskazywanie szkoły (15,1%) i służb mundurowych (16,4%).

Tabela 82. Podmioty wskazywane jako dbające o czyste powietrze w okolicy. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=206, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	7–10	11–15	16–18
Władze gminy/miasta	58,3%	60,4%	48,6%	60,3%	71,4%
Organizacje ekologiczne / fundacje	31,9%	27,6%	30,0%	16,4%	44,4%
Rodzice / rodzina	23,6%	25,4%	35,7%	21,9%	15,9%
Sąsiedzi / mieszkańcy	20,8%	14,2%	15,7%	11,0%	23,8%
Szkoła (nauczyciele, dyrekcja)	16,7%	9,7%	17,1%	15,1%	3,2%
Policja / straż miejska / straż pożarna	12,5%	9,7%	11,4%	16,4%	3,2%
Przedsiębiorstwa / zakłady przemysłowe	2,8%	1,5%	0,0%	4,1%	1,6%
Ktoś inny	0,0%	2,2%	1,4%	2,7%	0,0%

Interesujące było również zbadanie źródeł sprawdzania jakości powietrza przez młodych mieszkańców województwa podkarpackiego. Wyniki pokazują, że niestety największa część badanych dzieci i młodzieży (42,8%) w ogóle nie sprawdza jakości powietrza, co sugeruje, że temat ten nie jest jeszcze dla nich priorytetowy w codziennym życiu. Wśród tych, którzy poszukują informacji, najczęściej wykorzystywanym źródłem jest Internet i media społecznościowe (25,8%), a tuż za nim plasują się aplikacje w telefonie (23,2%). Oznacza to, że młodsze pokolenia korzystają głównie z nowoczesnych, cyfrowych narzędzi, które umożliwiają szybkie i bieżące sprawdzanie stanu powietrza. Znacznie rzadziej młodzież sięga po telewizję lub radio (13,4%), a także korzysta z wiedzy rodziców, rodziny czy znajomych (12,4%). Te odpowiedzi podkreślają, że tradycyjne media oraz przekaz interpersonalny mają zdecydowanie mniejsze znaczenie w budowaniu świadomości na temat jakości powietrza niż kanały cyfrowe. Ze względu na możliwość wskazania maksymalnie dwóch odpowiedzi suma procentów przekracza 100%.

Rysunek 41. Miejsca i źródła sprawdzania jakości powietrza. Gdzie sprawdzasz, czy powietrze jest czyste czy zanieczyszczone? (N=500, w%)

Tabela 83. Miejsca i źródła sprawdzania jakości powietrza. Gdzie sprawdzasz, czy powietrze jest czyste czy zanieczyszczone? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Nie sprawdzam tego	214	42,8%
Internet/media społecznościowe	129	25,8%
Aplikacje w telefonie	116	23,2%
TV/radio	67	13,4%
Rodzice/rodzina/znajomi	62	12,4%

Wyniki wskazują na istotne różnice w podejściu do sprawdzania jakości powietrza w zależności od miejsca zamieszkania i wieku. W miastach częściej niż na wsi dzieci i młodzież sięga się po cyfrowe źródła informacji – Internet i media społecznościowe (27,6% wobec 24,7%) oraz aplikacje w telefonie (26,6% wobec 21,1%). Na wsi z kolei nieco częściej występuje brak zainteresowania tematem – aż 44,8% badanych deklaruje, że w ogóle nie sprawdza jakości powietrza, wobec 39,6% w miastach. Tradycyjne źródła, takie jak telewizja i radio, odgrywają większą rolę na wsi (14,9%) niż w miastach (10,9%). Jeszcze wyraźniej różnice widoczne są z perspektywy wieku. Najmłodsze dzieci (7–10 lat) w ponad połowie przypadków (57,4%) nie sprawdzają jakości powietrza, a jeśli już, to częściej korzystają z informacji przekazywanych przez rodziców czy rodzinę (24,7%). Wraz z wiekiem wzrasta znaczenie Internetu i mediów społecznościowych – w grupie 11–15 lat wskazuje je 31,9%, a wśród najstarszej młodzieży (16–18 lat) już 40,0%. Podobny trend dotyczy aplikacji mobilnych, które są szczególnie popularne wśród 16–18-latków (36,8%). W tej samej grupie wiekowej relatywnie częściej niż u młodszych pojawia się też korzystanie z telewizji i radia (17,6%).

Tabela 84. Miejsca i źródła sprawdzania jakości powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

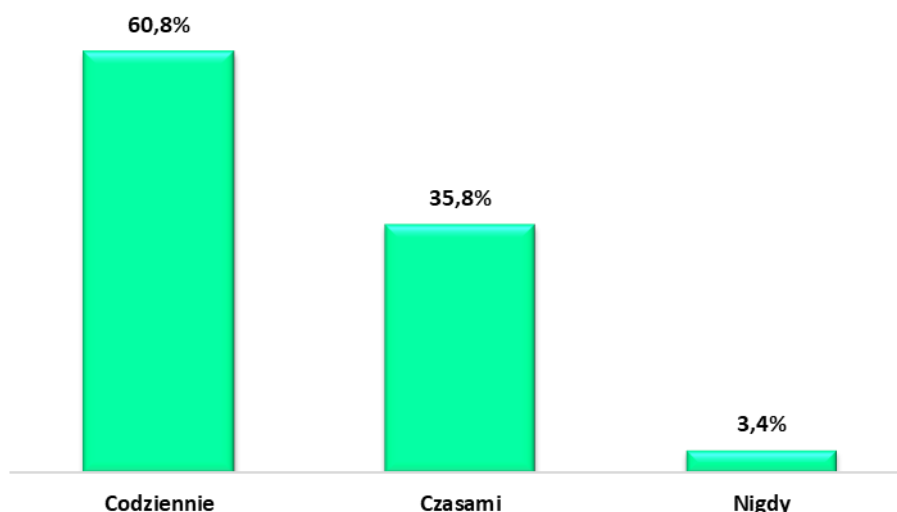
Odpowiedź	Miasto	Wieś	7–10	11–15	16–18
Nie sprawdzam tego	39,6%	44,8%	57,4%	40,4%	28,0%
Internet/media społecznościowe	27,6%	24,7%	6,8%	31,9%	40,0%
Aplikacje w telefonie	26,6%	21,1%	11,1%	24,4%	36,8%
TV/radio	10,9%	14,9%	7,4%	15,5%	17,6%
Rodzice/rodzina/znajomi	16,1%	10,1%	24,7%	8,5%	3,2%

III.7. Zachowania proekologiczne.

Ostatnia część raportu koncentruje się na praktycznych działaniach młodych mieszkańców województwa podkarpackiego, które mogą realnie wpływać na poprawę jakości powietrza. Analizie poddano zarówno częstotliwość wybierania alternatywnych form transportu – takich jak chodzenie pieszo, jazda na rowerze czy hulajnodze – jak i gotowość do częstszego korzystania z nich w sytuacji lepszego rozwoju infrastruktury (ścieżki rowerowe, chodniki). Oprócz kwestii związanych z transportem, badanie objęło również codzienne proekologiczne zachowania dzieci i młodzieży, m.in. segregowanie śmieci, oszczędzanie energii, dbanie o otoczenie czy sadzenie roślin. Dzięki temu możliwe było określenie, w jaki sposób młodzi respondenci przekładają swoją wiedzę i świadomość na konkretne postawy i działania w życiu codziennym.

Zdecydowana większość uczniów codziennie korzysta z alternatywnych wobec samochodu form transportu, takich jak chodzenie pieszo, jazda rowerem czy hulajnogą (60,8%). Wynik ten pokazuje, że aktywna mobilność jest naturalnym elementem codzienności młodych ludzi, co może wynikać zarówno z odległości do szkoły, jak i stylu życia. Kolejna duża grupa badanych czasami wybiera takie rozwiązania (35,8%), co sugeruje, że część młodzieży traktuje je jako uzupełnienie transportu, a nie główny środek przemieszczania się. Niewielki odsetek uczniów (3,4%) nigdy nie wybiera pieszych czy rowerowych form transportu, co wskazuje, że zdecydowana mniejszość pozostaje całkowicie uzależniona od samochodu lub innych środków komunikacji.

Rysunek 42. Częstotliwość korzystania z ekologicznych form transportu. Jak często chodzisz pieszo, jeździsz rowerem lub hulajnogą zamiast samochodem? (N=500, w%)

Tabela 85. Częstotliwość korzystania z ekologicznych form transportu. Jak często chodzisz pieszo, jeździsz rowerem lub hulajnogą zamiast samochodem? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Codziennie	304	60,8%
Czasami	179	35,8%
Nigdy	17	3,4%
Suma	500	100,0%

Codziennie korzystanie z ekologicznych form transportu, takich jak chodzenie pieszo, jazda rowerem czy hulajnogą, jest zjawiskiem powszechnym zarówno w miastach, jak i na wsi. W miastach deklaruje je 63,5% uczniów, a na terenach wiejskich 59,1%. Różnica ta jest niewielka, co pokazuje, że aktywna mobilność stanowi ważny element życia dzieci i młodzieży niezależnie od miejsca zamieszkania. Uwzględniając wiek badanych, widać wyraźną

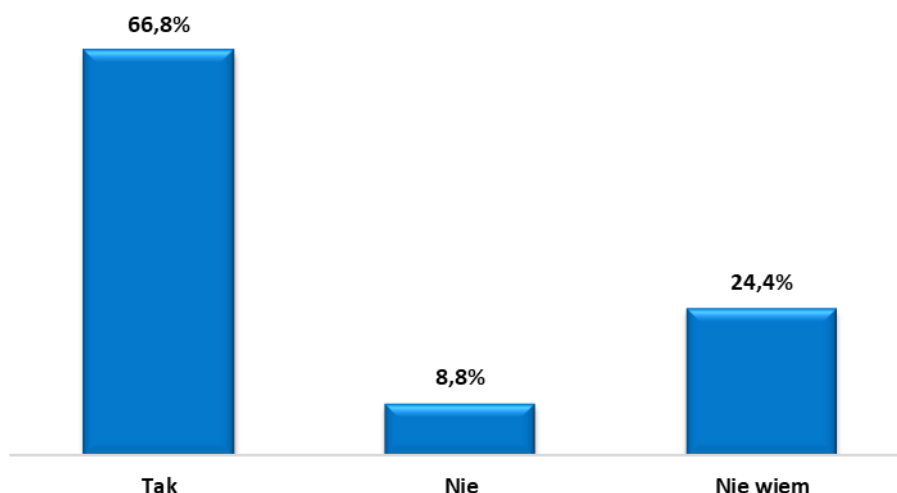
tendencję wzrostową – najrzadziej codzienne korzystanie deklarują najmłodsi (7–10 lat – 53,1%), natomiast w starszych grupach odsetki są wyraźnie wyższe (64,3% wśród 11–15-latków i 64,8% w grupie 16–18 lat). Można przypuszczać, że wraz z wiekiem młodzież staje się bardziej samodzielna komunikacyjnie i częściej wybiera niezależne formy transportu. Z kolei odpowiedź „czasami” wybiera 31,8% uczniów w miastach i 38,3% na wsi, co może wskazywać, że w mniejszych miejscowościach większe odległości lub ograniczenia infrastrukturalne sprzyjają sporadycznemu, a nie codziennemu wyborowi takich form przemieszczania się. Najczęściej „czasami” odpowiadają najmłodsi uczniowie (42,6% w wieku 7–10 lat), co jest spójne z ich niższą samodzielnością. Odpowiedź „nigdy” pojawia się wyjątkowo rzadko – 4,7% w miastach i 2,6% na wsi. Podobnie w analizie wieku: odsetek ten waha się od 1,9% wśród 11–15-latków do 4,8% w grupie najstarszej. Wskazuje to, że brak korzystania z ekologicznych form transportu jest marginalnym zjawiskiem.

Tabela 86. Częstotliwość korzystania z ekologicznych form transportu. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	7–10	11–15	16–18
Codziennie	63,5%	59,1%	53,1%	64,3%	64,8%
Czasami	31,8%	38,3%	42,6%	33,8%	30,4%
Nigdy	4,7%	2,6%	4,3%	1,9%	4,8%

Większość uczniów i uczennic wskazuje, że rozbudowa infrastruktury pieszo–rowerowej sprzyjałaby częstszemu korzystaniu z ekologicznych form transportu. Aż 66,8% badanych deklaruje, że w sytuacji większej dostępności ścieżek rowerowych i chodników chętniej chodziłoby pieszo lub jeździło rowerem. Wynik ten jasno pokazuje, że dzieci i młodzież są otwarte na aktywne formy mobilności, pod warunkiem zapewnienia im odpowiednich i bezpiecznych warunków. Jednocześnie 24,4% respondentów nie potrafi jednoznacznie określić swojego stanowiska, wybierając odpowiedź „nie wiem”. Może to świadczyć o braku refleksji nad własnymi nawykami transportowymi lub o uzależnieniu wyborów komunikacyjnych od czynników zewnętrznych, takich jak codzienne obowiązki, pogoda czy zwyczaje rodzinne. Z kolei tylko 8,8% uczniów zadeklarowało, że nawet przy rozbudowie infrastruktury ich zachowania transportowe nie uległyby zmianie. To stosunkowo niewielka grupa, wskazująca, że brak zainteresowania alternatywnymi formami przemieszczania się jest wśród dzieci i młodzieży zjawiskiem marginalnym.

Rysunek 43. Wpływ dostępności ścieżek rowerowych i chodników na wybór ekologicznego transportu. Gdyby było więcej ścieżek rowerowych i chodników – czy częściej chodził(a)byś pieszo/jeździł(a) rowerem? (N=500, w%)

Tabela 87. Wpływ dostępności ścieżek rowerowych i chodników na wybór ekologicznego transportu. Gdyby było więcej ścieżek rowerowych i chodników – czy częściej chodził(a)byś pieszo/jeździł(a) rowerem? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Tak	334	66,8%
Nie	44	8,8%
Nie wiem	122	24,4%
Suma	500	100,0%

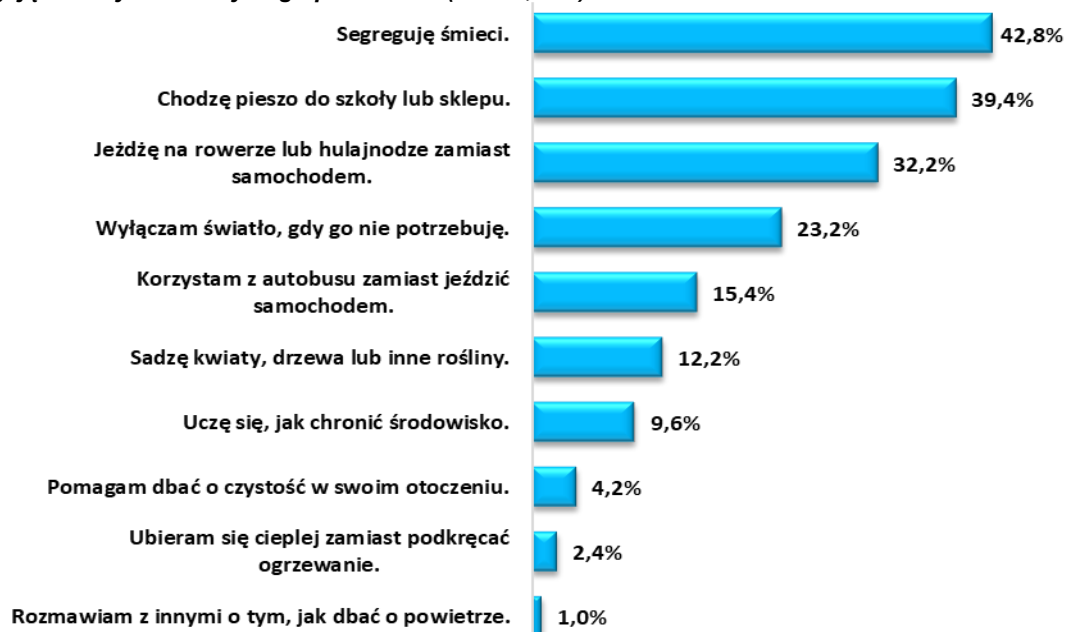
Deklaracje uczniów pokazują, że rozbudowa infrastruktury pieszo–rowerowej mogłaby realnie wpłynąć na ich codzienne wybory transportowe. W miastach częściej niż na wsi pojawia się przekonanie, że większa liczba ścieżek rowerowych i chodników sprzyjałaby korzystaniu z alternatywnych form transportu (70,8% wobec 64,3%). Jednocześnie odsetek osób niezdecydowanych jest wyższy na wsi (26,6% wobec 20,8%), co może wynikać z ograniczonej dostępności infrastruktury i mniejszej wiary w możliwość realnej zmiany sytuacji. Patrząc na wyniki z perspektywy wieku, największą gotowość do częstszego chodzenia pieszo lub jazdy rowerem wykazują uczniowie najmłodszy (69,1%) oraz młodzież w wieku 11–15 lat (66,7%). W grupie najstarszej odsetek ten spada do 64,0%, a rośnie udział odpowiedzi „nie wiem” (27,2%). Wskazuje to, że młodszy respondenci są bardziej otwarci na ekologiczne formy mobilności, podczas gdy starsza młodzież częściej przejawia sceptycyzm lub uzależnia swoje wybory od innych czynników, np. dostępności samochodu czy odległości do szkoły.

Tabela 88. Wpływ dostępności ścieżek rowerowych i chodników na wybór ekologicznego transportu. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	7–10	11–15	16–18
Tak	70,8%	64,3%	69,1%	66,7%	64,0%
Nie	8,3%	9,1%	4,3%	12,2%	8,8%
Nie wiem	20,8%	26,6%	26,5%	21,1%	27,2%

Ważnym elementem troski o jakość powietrza są codzienne, drobne działania podejmowane przez mieszkańców województwa podkarpackiego. Uczniowie biorący udział w badaniu zostali zapytani o praktyki, które ich zdaniem pomagają w utrzymaniu czystego powietrza. Wśród codziennych zachowań deklarowanych przez dzieci i młodzież największe znaczenie ma segregacja śmieci – wskazało ją 42,8% respondentów. Na drugim miejscu znalazło się chodzenie pieszo do szkoły lub sklepu (39,4%), co pokazuje, że młodzi ludzie dostrzegają proste, codzienne działania jako istotny wkład w ochronę środowiska. Istotnym elementem postaw ekologicznych jest również wybór roweru lub hulajnogi zamiast samochodu, który wskazało 32,2% badanych. Nieco mniej popularne są działania związane z oszczędzaniem energii, takie jak wyłączenie światła, gdy nie jest potrzebne (23,2%) czy korzystanie z autobusu zamiast samochodu (15,4%). Do bardziej aktywnych form angażowania się w poprawę jakości powietrza należą m.in. sadzenie roślin (12,2%) czy uczenie się o ochronie środowiska (9,6%). Najrzadziej wskazywano na zachowania takie jak pomoc w utrzymaniu czystości otoczenia (4,2%), ubieranie się cieplej zamiast zwiększania ogrzewania (2,4%) czy rozmowy z innymi o dbaniu o powietrze (1,0%). Ze względu na możliwość wskazania maksymalnie dwóch odpowiedzi suma procentów przekracza 100%.

Rysunek 44. Codzienne zachowania sprzyjające czystemu powietrzu. Jakie Twoje codzienne zachowania pomagają w utrzymaniu czystego powietrza? (N=500, w%)

Tabela 89. Codzienne zachowania sprzyjające czystemu powietrzu. Jakie Twoje codzienne zachowania pomagają w utrzymaniu czystego powietrza? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Segreguję śmieci.	214	42,8%
Chodzę pieszo do szkoły lub sklepu.	197	39,4%
Jeżdżę na rowerze lub hulajnodze zamiast samochodem.	161	32,2%
Wyłączam światło, gdy go nie potrzebuję.	116	23,2%
Korzystam z autobusu zamiast jeździć samochodem.	77	15,4%
Sadzę kwiaty, drzewa lub inne rośliny.	61	12,2%
Uczę się, jak chronić środowisko.	48	9,6%
Pomagam dbać o czystość w swoim otoczeniu.	21	4,2%
Ubieram się cieplej zamiast podkręcać ogrzewanie.	12	2,4%
Rozmawiam z innymi o tym, jak dbać o powietrze.	5	1,0%

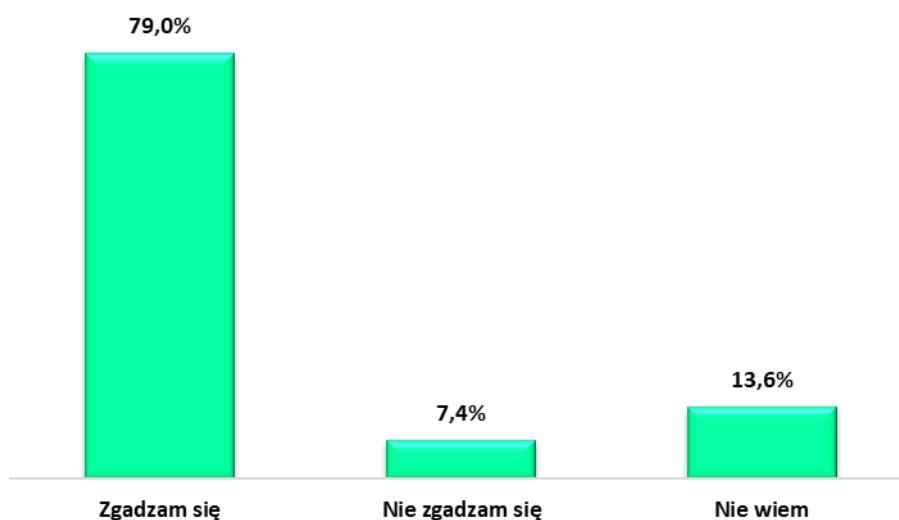
Analiza zachowań proekologicznych podejmowanych na co dzień przez dzieci i młodzież pokazuje kilka istotnych różnic związanych zarówno z miejscem zamieszkania, jak i wiekiem respondentów. W przypadku miejsca zamieszkania, największe podobieństwa widoczne są w zakresie segregacji śmieci, która jest równie często praktykowana w miastach (43,8%) i na wsiach (42,2%). Chodzenie pieszo do szkoły lub sklepu również utrzymuje się na zbliżonym poziomie (miasto – 41,7%, wieś – 38,0%). Wyraźniejsze różnice występują natomiast w korzystaniu z alternatywnych środków transportu: na wsi częściej wskazywano jazdę rowerem lub hulajnogą zamiast samochodu (34,7% wobec 28,1% w miastach), podczas gdy w miastach nieco częściej pojawia się oszczędzanie energii poprzez wyłączenie światła (26,6% wobec 21,1%). Z perspektywy wieku można zauważyć, że najmłodsi (7–10 lat) najczęściej deklarują segregację śmieci (38,9%) oraz chodzenie pieszo (37,7%), co może być odzwierciedleniem codziennych nawyków kształtowanych w domu i szkole. W grupie wiekowej 11–15 lat dominują aktywności związane z jazdą rowerem lub hulajnogą (39,0%) oraz chodzeniem pieszo (39,4%). Natomiast młodzież najstarsza (16–18 lat) zdecydowanie częściej niż inne grupy wskazuje na korzystanie z autobusu zamiast samochodu (32,0%), co może być związane z większą samodzielnością komunikacyjną. Ta sama grupa w większym stopniu niż młodsi uczniowie podkreśla również segregację odpadów (48,0%).

Tabela 90. Codzienne zachowania sprzyjające czystemu powietrzu. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	7–10	11–15	16–18
Segreguję śmieci.	43,8%	42,2%	38,9%	42,7%	48,0%
Chodzę pieszo do szkoły lub sklepu.	41,7%	38,0%	37,7%	39,4%	41,6%
Jeżdżę na rowerze lub hulajnodze zamiast samochodem.	28,1%	34,7%	32,7%	39,0%	20,0%
Wyłączam światło, gdy go nie potrzebuję.	26,6%	21,1%	32,1%	18,3%	20,0%
Korzystam z autobusu zamiast jeździć samochodem.	14,6%	15,9%	4,9%	13,6%	32,0%
Sadzę kwiaty, drzewa lub inne rośliny.	11,5%	12,7%	11,1%	13,6%	11,2%
Uczę się, jak chronić środowisko.	10,9%	8,8%	14,2%	8,0%	6,4%
Pomagam dbać o czystość w swoim otoczeniu.	4,7%	3,9%	4,3%	5,6%	1,6%
Ubieram się cieplej zamiast podkręcać ogrzewanie.	0,0%	3,9%	3,1%	1,4%	3,2%
Rozmawiam z innymi o tym, jak dbać o powietrze.	0,0%	1,6%	1,9%	0,9%	0,0%

Ważnym elementem kształtowania postaw proekologicznych jest przekonanie, że działania każdego z nas mogą realnie wpływać na jakość powietrza. Dlatego w badaniu poproszono uczniów o ocenę stwierdzenia: „Każdy z nas może pomóc w walce o czyste powietrze”. Wśród uczniów i uczennic biorących udział w badaniu dominowało przekonanie, że każdy z nas może pomóc w walce o czyste powietrze – taką opinię wyraziło 79,0% respondentów. Tylko 7,4% nie zgadzało się z tym stwierdzeniem, natomiast 13,6% nie potrafiło jednoznacznie określić swojego stanowiska. Wyniki pokazują więc, że w świadomości młodych ludzi odpowiedzialność za jakość powietrza postrzegana jest jako wspólna i możliwa do realizacji w codziennych działaniach, choć u części badanych (szczególnie tych niezdecydowanych) wciąż brakuje jasnego przeświadczenia o realnym wpływie jednostki na środowisko.

Rysunek 45. Ocena indywidualnej odpowiedzialności za jakość powietrza. Na ile zgadzasz się ze stwierdzeniem: „Każdy z nas może pomóc w walce o czyste powietrze”? (N=500, w%)

Tabela 91. Ocena indywidualnej odpowiedzialności za jakość powietrza. Na ile zgadzasz się ze stwierdzeniem: „Każdy z nas może pomóc w walce o czyste powietrze”? (N=500, w%)

Odpowiedź	N	%
Zgadzam się	395	79,0%
Nie zgadzam się	37	7,4%
Nie wiem	68	13,6%
Suma	500	100,0%

W przypadku opinii na temat stwierdzenia „Każdy z nas może pomóc w walce o czyste powietrze” widać wyraźny konsensus zarówno wśród mieszkańców miast, jak i wsi – w obu grupach przeważa zgoda (miasto – 79,7%, wieś – 78,6%). Różnice są więc minimalne i wskazują na podobny poziom świadomości odpowiedzialności indywidualnej bez względu na środowisko zamieszkania. Z perspektywy wieku najsilniejsze przekonanie o możliwości

jednostkowego wpływu na stan powietrza wyrażają najstarsi uczniowie (16–18 lat, 82,4%), a najmniej – młodzież w wieku 11–15 lat (76,5%). Jednocześnie to w tej środkowej grupie wiekowej częściej pojawia się brak jednoznacznej opinii (15,5%) oraz brak wiary w możliwość wpływu (8,0%). Z kolei wśród najmłodszych dzieci (7–10 lat) dominują postawy zgodne (79,6%), jednak stosunkowo wysoki pozostaje odsetek odpowiedzi „nie wiem” (17,3%), co może świadczyć o jeszcze kształtującej się świadomości ekologicznej w tej grupie.

Tabela 92. Ocena indywidualnej odpowiedzialności za jakość powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)

Odpowiedź	Miasto	Wieś	7–10	11–15	16–18
Zgadzam się	79,7%	78,6%	79,6%	76,5%	82,4%
Nie zgadzam się	8,9%	6,5%	3,1%	8,0%	12,0%
Nie wiem	11,5%	14,9%	17,3%	15,5%	5,6%

IV. Podsumowanie badań i wnioski.

Badanie zostało zrealizowane w ramach projektu „Skuteczne wdrożenie programu ochrony powietrza dla województwa podkarpackiego z uwzględnieniem problemu ubóstwa energetycznego: Podkarpackie – żyj i oddychaj”. Jego głównym celem było określenie poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców regionu, w tym wiedzy na temat jakości powietrza, skutków zdrowotnych i ekonomicznych jego zanieczyszczenia oraz znajomości rozwiązań sprzyjających poprawie stanu środowiska. Wyniki mają charakter referencyjny – stanowią punkt wyjścia do oceny skuteczności przyszłych działań edukacyjno-informacyjnych, które będą realizowane w kolejnych latach projektu. Badanie objęło dwie grupy respondentów: dorosłych mieszkańców województwa podkarpackiego (18+) oraz dzieci i młodzież w wieku od 7 do 18 lat. W każdej z grup przebadano próbę N=500 osób, co łącznie daje 1000 respondentów. Dobór próby miał charakter losowo-kwotowy, z kontrolą dwóch podstawowych zmiennych: wieku i miejsca zamieszkania (miasto/wieś). Dzięki temu próby nie są w pełni reprezentatywne, ale zachowują dużą zbieżność z populacją i zapewniają heterogeniczność badanych grup. Badanie zostało przeprowadzone metodami mieszanymi (CAPI, PAPI, CAWI), w oparciu o dwa odrębne kwestionariusze – dostosowane do wieku i doświadczeń respondentów. Poniżej przedstawiono wnioski generalne z badań ankietowych

Główne wnioski z badania dorosłych mieszkańców województwa podkarpackiego

Stopień wiedzy na temat jakości powietrza.

Świadomość dorosłych mieszkańców województwa podkarpackiego jest wysoka: 65,2% deklaruje pełne rozumienie pojęcia „zła jakość powietrza”, 33,6% posiada wiedzę powierzchowną, a jedynie 1,2% nie zna tego zagadnienia. Wiedza ta jest podobnie wysoka w miastach (66,8%) i na wsi (64,1%), przy czym częściowa znajomość częściej występuje na wsi. Najlepsze wyniki notują osoby w wieku 35–44 lata i 45–54 lata, a luki ujawniają się przede wszystkim wśród najstarszych badanych.

Rozumienie pojęcia smog.

Prawie wszyscy respondenci (98,0%) poprawnie definiują smog jako zanieczyszczenie spowodowane dymem, spalinami i pyłami; błędne odpowiedzi i brak wiedzy występują marginalnie. Poprawność jest bardzo wysoka zarówno w miastach, jak i na wsi, a pełną zgodność odpowiedzi widać zwłaszcza w grupach 45–54 i 65+.

Ocena jakości powietrza w miejscu zamieszkania.

Oceny są przeważnie pozytywne: 57,2% uznaje powietrze za raczej dobre, 15,0% za bardzo dobre; łącznie 72,2% klasyfikuje je korzystnie. Krytyczne oceny formułuje 18,2% („raczej złe”) i 2,2% („bardzo złe”), a 7,4% nie ma stanowiska. Mieszkańcy wsi częściej oceniają jakość powietrza jako bardzo dobra i rzadziej jako zła, podczas gdy w miastach skala krytycznych ocen jest wyraźnie większa.

Doświadczenie złej jakości powietrza.

Zła jakość powietrza jest zauważana raczej incydentalnie: 42,6% deklaruje, że pojawia się rzadko, 33,2% – że czasami, a 6,6% – że często; 15,8% nigdy jej nie doświadcza. Częstsze odczuwanie problemu deklarują mieszkańcy miast i osoby w wieku średnim; najmłodszy dorośli oraz seniorzy relatywnie częściej mówią o braku takich doświadczeń lub o ich sporadyczności.

Źródła zanieczyszczeń w percepcji mieszkańców.

Najczęściej wskazywane są palenie śmieci (47,2%), zakłady przemysłowe (45,2%) oraz stare piece i kotły (43,2%); transport samochodowy zajmuje kolejną pozycję (32,0%). Mniejsze, rozproszone źródła – jak wypalanie traw, kominki czy emisje kolejowe – pozostają na marginesie społecznej percepcji. Mieszkańcy wsi częściej akcentuje palenie śmieci, a miasta – stare piece i transport; młodszy dorośli częściej wskazują przemysł i śmieci, starsi – domowe źródła ogrzewania.

Znajomość przepisów antysmogowych.

Wiedza o uchwale antysmogowej jest ograniczona: 16,8% deklaruje pełną znajomość, 44,6% słyszało o niej ogólnie, a 38,6% nigdy się z nią nie zetknęło. Ocena komunikacji władz jest w większości krytyczna lub niejednoznaczna, a poczucie deficytu informacyjnego dotyczy zarówno miast, jak i wsi; najslabiej poinformowani są najmłodszy dorośli.

Świadomość zdrowotnych skutków.

Zależność między zanieczyszczeniami a zdrowiem jest powszechnie rozumiana: 96,4% wie, że zła jakość powietrza szkodzi zdrowiu, a 89,6% rozumie jej wieloukładowe konsekwencje (od oddechowych po krążeniowe, nerwowe i rozrodcze). Największe wahania i pojedyncze odpowiedzi negujące występują u skrajnych grup wiekowych.

Źródła informacji o jakości powietrza.

Dominują kanały cyfrowe: Internet i media społecznościowe wybiera 60,6% badanych, a media tradycyjne 50,8%. Sieci osobiste, organizacje ekologiczne i instytucje publiczne mają znaczenie drugorzędne. Młodszy preferują nowoczesne kanały informacji a starsi – media tradycyjne i urzędy.

Znajomość programów wsparcia finansowego.

Większość słyszała o programach typu „Czyste Powietrze” (76,6%), lecz tylko 17,2% z nich skorzystało; 6,2% nie zna tematu. Znajomość jest podobna w miastach i na wsi, jednak realne wykorzystanie wsparcia jest częstsze na wsi.

Korzystanie z dofinansowań.

Z deklaracji respondentów wynika, że 35,4% respondentów lub członków ich rodzin skorzystało z programów wsparcia. Brak korzystania wskazało 44,2% badanych, natomiast 20,4% nie potrafiło jednoznacznie określić, czy takie działania zostały podjęte w ich gospodarstwie lub przez krewnych. Z programów częściej korzystają mieszkańcy wsi oraz osoby w wieku 25–34 i 45–54 lata.

Wpływ na źródło ogrzewania i plany zmian.

Pełną decyzyjność w zakresie wymiany źródeł ciepła deklaruje 37,2% badanych, częściową 27,4%, a 31,4% nie ma wpływu (głównie w zabudowie wielorodzinnej). Mimo to 47,1% nie planuje wymiany źródła ciepła, 26,0% rozważa ją w dalszej przyszłości, 16,4% nie ma zdania, a 10,5% planuje zmianę w najbliższym czasie. Między miastem a wsią różnice są niewielkie; gotowość do szybszej zmiany częściej deklarują młodszy dorośli.

Postawy i motywacje wobec inwestycji proekologicznych.

Zrozumienie wpływu inwestycji (wymiana źródła ciepła, termomodernizacja, OZE) na jakość powietrza deklaruje 80,6% badanych; 13,4% nie ma zdania, a 6,0% nie dostrzega związku. Najsilniejszym bodźcem do działania jest wyższe dofinansowanie (72,4%), następnie dostęp do doradców i instytucji (29,4%); komunikaty zdrowotne i egzekwowanie przepisów odgrywają mniejszą rolę. W miastach relatywnie częściej wskazuje się na znaczenie kontroli, na wsi – na wagę dofinansowania.

Ocena działań władz lokalnych i odpowiedzialności za powietrze.

Połowa mieszkańców (50,4%) nie potrafi ocenić działań władz; oceny pozytywne są rzadsze niż krytyczne, a niepewność dominuje w obu typach miejscowości. W odpowiedzi na pytanie „kto dba o czystsze powietrze” najczęściej wskazywano władze samorządowe (39,4%) oraz organizacje ekologiczne (28,8%), przy czym wyraźna część badanych nie potrafi wskazać żadnego podmiotu. Poczucie sprawczości indywidualnej jest wysokie: 73% zgadza się, że jednostkowe działania mają znaczenie, a 84,2% uważa troskę o jakość powietrza za wspólną korzyść i odpowiedzialność.

Zainteresowanie monitorowaniem jakości powietrza.

Mieszkańcy deklarują raczej umiarkowane, niesystematyczne monitorowanie: 56,2% sprawdza stan powietrza sporadycznie, 14,6% robi to regularnie, 19,8% nie wie, gdzie szukać informacji, a 9,4% nie interesuje się tematem. Wśród monitorujących źródeł dominują Internet i social media oraz aplikacje mobilne; media tradycyjne są istotne u starszych.

Zachowania proekologiczne i mobilność.

Ekologiczne formy transportu są wybierane najczęściej sporadycznie (43,6%) lub kilka razy w tygodniu (26,0%); 15,6% stosuje je codziennie, a 14,8% nigdy. Kluczowe motywacje są pragmatyczne: oszczędność pieniędzy, zdrowie i wygoda; czynniki środowiskowe mają mniejszą, choć realną wagę. Najskuteczniejszymi zachętami byłyby lepsze połączenia komunikacji publicznej i niższe ceny biletów, a w miastach dodatkowo gęstsza sieć tras rowerowych.

Wnioski końcowe.

Dorośli mieszkańcy województwa podkarpackiego dysponują solidną wiedzą o zanieczyszczeniach i ich skutkach, bardzo dobrze rozumieją pojęcie smogu i w większości dostrzegają zdrowotne konsekwencje złej jakości powietrza. Słabszym ogniwem pozostaje znajomość i komunikacja przepisów oraz przełożenie deklaracji i świadomości na konsekwentne praktyki: systematyczne monitorowanie stanu powietrza, planowe wymiany źródeł ciepła i trwałą zmianę nawyków transportowych. Mamy do czynienia z wysoką świadomością deklaratywną i znacznym kapitałem normatywnym (poczucie indywidualnej i zbiorowej odpowiedzialności), które wymagają wsparcia strukturalnego: stabilnych bodźców finansowych, dostępnych usług doradczych oraz czytelnej, wielokanałowej komunikacji publicznej, aby przekuć je w codzienne praktyki sprzyjające czystemu powietrzu.

Główne wnioski z badania dzieci i młodzieży z województwa podkarpackiego

Wiedza i rozumienie problemu.

Analiza pokazała, że 49,6% dzieci i młodzieży deklaruje znajomość pojęcia „zła jakość powietrza”, 43,4% posiada jedynie ogólne rozeznanie, a 7,0% nie ma żadnej wiedzy w tym zakresie. Różnice między miastem a wsią są niewielkie, natomiast istotnym czynnikiem różnicującym jest wiek. W grupie 7–10 lat pełną świadomość posiada 30,9% badanych, wśród 11–15 latków 53,1%, a w grupie 16–18 lat już 68,0%.

Znajomość pojęcia smogu.

Zdecydowana większość (83,4%) poprawnie rozpoznaje smog jako efekt spalania i emisji pyłów. Brak wiedzy zadeklarowało 9,0% badanych, a 7,6% utożsamia smog błędnie z innymi zjawiskami. Wiedza ta wzrasta wraz z wiekiem: od 77,8% prawidłowych odpowiedzi wśród najmłodszych, przez 84,0% w grupie średniej, do 89,6% u młodzieży najstarszej.

Subiektywna ocena jakości powietrza.

Ponad dwie trzecie respondentów (68,6%) postrzega powietrze w miejscu zamieszkania jako dobre lub raczej dobre, a 10,6% ocenia je negatywnie. Jednocześnie aż 20,8% nie potrafi sformułować jednoznacznej oceny. Mieszkańcy wsi częściej uznają powietrze za bardzo dobre (21,8%), natomiast młodzież z miast częściej dostrzega zanieczyszczenia powietrza (20,3%).

Doświadczenie złej jakości powietrza.

Zjawisko złej jakości powietrza postrzegane jest głównie jako sporadyczne (58,4%), 18,2% nigdy nie zauważyło objawów, a 10,8% deklaruje częste występowanie. W miastach częściej wskazywano odpowiedź „często” (15,6%), na wsi natomiast częściej pojawiało się stwierdzenie „nigdy” (22,4%).

Źródła zanieczyszczeń w percepcji młodych.

Najczęściej wskazywanym źródłem jest palenie śmieci (58,4%), następnie transport samochodowy (38,0%) i przemysł (37,0%). Stare piece i kotły wymienia 29,8% badanych. Wśród uczniów mieszkających na wsi w większym stopniu niż wśród uczniów mieszkających w miastach dominuje przekonanie o szkodliwości spalania odpadów, podczas gdy dzieci i młodzież z miast częściej niż dzieci i młodzież ze wsi wskazują na piece i przemysł jako źródło zanieczyszczeń powietrza.

Edukacja i znajomość regulacji.

Szkoła pełni rolę częściowego źródła wiedzy na temat jakości powietrza – 61,6% uczniów twierdzi, że temat był poruszany „w ograniczonym zakresie”, 21,8% ocenia, że często, a 16,6% nie spotkało się z tym zagadnieniem. Znajomość uchwały antysmogowej jest znikoma – 57,2% nigdy o niej nie słyszało, a tylko 10,0% deklaruje jej znajomość.

Świadomość zdrowotnych skutków.

Zdecydowana większość badanych (89,4%) wie, że zanieczyszczone powietrze szkodzi zdrowiu. Aż 79,4% wskazuje również na jego szerokie konsekwencje – od problemów fizycznych po obniżenie samopoczucia i trudności w koncentracji. Największą świadomość prezentuje młodzież w wieku 16–18 lat (87,2%).

Źródła wiedzy o jakości powietrza.

Najczęściej wymieniane są rodzina (49,8%) i szkoła (42,4%). Internet i media społecznościowe wskazało 31,8%, telewizję i radio 23,8%. Wśród najmłodszych dominują rodzice i nauczyciele, natomiast wśród najstarszych Internet i media cyfrowe.

Programy wsparcia i praktyki domowe.

Wiedza o dofinansowaniach na działania proekologiczne pozostaje ograniczona: 31,2% badanych ją posiada, 32,6% słyszało o nich powierzchownie, a 36,2% nie ma żadnej świadomości w tym zakresie. Tylko 23,6% deklaruje, że ich rodzina skorzystała z programów wsparcia, przy czym aż 40,8% nie ma wiedzy o praktykach swojego gospodarstwa domowego.

Zmiana ogrzewania a jakość powietrza.

Ponad 62,6% badanych rozumie związek między wymianą pieca czy ociepleniem domu a poprawą jakości powietrza. W grupie najstarszej świadomość ta sięga aż 88,0%.

Odpowiedzialność i działania w otoczeniu.

41,2% dostrzega inicjatywy proekologiczne w swojej okolicy, 48,4% nie ma wiedzy, a 10,4% twierdzi, że takich działań nie ma. Najczęściej wskazywano władze samorządowe (59,7%), organizacje ekologiczne (29,6%) i rodzinę (24,8%).

Sprawdzanie jakości powietrza.

Najczęstszą odpowiedzią jest brak aktywności w tym zakresie – 42,8% w ogóle nie sprawdza jakości powietrza. Wśród sprawdzających dominuje Internet i media społecznościowe (25,8%) oraz aplikacje mobilne (23,2%).

Zachowania proekologiczne.

Ponad 60% uczniów codziennie korzysta z alternatywnych form transportu, a 66,8% deklaruje, że rozwój infrastruktury pieszo–rowerowej zachęciłby ich do jeszcze częstszego korzystania z nich. Najczęściej deklarowane praktyki proekologiczne to segregacja śmieci (42,8%), chodzenie pieszo (39,4%) i wybór roweru lub hulajnogi (32,2%).

Poczucie sprawczości.

Zdecydowana większość (79,0%) uważa, że każdy może mieć wpływ na poprawę jakości powietrza. Brak przekonania w tym zakresie dotyczy jedynie 7,4% badanych, a 13,6% pozostaje niezdecydowanych.

Wnioski końcowe.

Badanie wskazuje, że dzieci i młodzież wykazują stosunkowo wysoki poziom świadomości ekologicznej w zakresie podstawowych zjawisk i skutków zdrowotnych, natomiast zdecydowanie słabszą znajomość regulacji prawnych, programów wsparcia oraz praktycznych narzędzi monitorowania jakości powietrza. Widoczny jest podział wiekowy: młodsze dzieci opierają się na wiedzy rodzinnej i szkolnej, natomiast starsza młodzież częściej korzysta z Internetu i formułuje bardziej zróżnicowane opinie. Z kolei podział na miasto i wieś pokazuje odmienne sposoby postrzegania źródeł zanieczyszczeń i jakości powietrza w otoczeniu. Badanie wskazuje, że dzieci i młodzież mają wysoki poziom świadomości podstawowych zjawisk i skutków zdrowotnych – np. 83,4% poprawnie definiuje smog, a 89,4% wie o jego szkodliwości dla zdrowia. Znacznie słabsza jest znajomość regulacji i narzędzi praktycznych: tylko 10,0% zna uchwałę antysmogową, a 42,8% w ogóle nie sprawdza jakości powietrza. Widoczny jest podział wiekowy – młodsze dzieci opierają się głównie na rodzinie i szkole (85,2% i 53,1% w grupie 7–10 lat), podczas gdy starsza młodzież korzysta z Internetu (58,4%) i formułuje bardziej spolaryzowane opinie. Widać też różnice miasto–wieś: na wsi częściej ocenia się powietrze jako bardzo dobre (21,8% vs 6,3% w miastach), a w miastach częściej jako złe (20,3% łącznie vs 4,5% na wsi), co idzie w parze z odmiennym postrzeganiem źródeł zanieczyszczeń.

IV.1. Rekomendacje

Przedstawione w raporcie wyniki badań dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży województwa podkarpackiego pozwalają na sformułowanie szeregu rekomendacji istotnych z perspektywy polityki publicznej oraz działań podejmowanych na szczeblu lokalnym i regionalnym. Zidentyfikowane w analizie mocne strony – takie jak wysoki poziom ogólnej świadomości problemu jakości powietrza czy rozumienie jego konsekwencji zdrowotnych – współlistnieją z obszarami deficytowymi, obejmującymi przede wszystkim ograniczoną znajomość regulacji prawnych, niską aktywność w korzystaniu z programów wsparcia oraz niewystarczające przełożenie wiedzy na praktyki życia codziennego.

Rekomendacje zaprezentowane poniżej odnoszą się do kluczowych obszarów wymagających interwencji, takich jak edukacja i podnoszenie świadomości, usprawnienie systemu komunikacji publicznej i informacyjnej, rozwój instrumentów finansowych oraz wzmocnienie działań infrastrukturalnych i organizacyjnych. Ich celem jest zarówno wsparcie procesu pogłębiania wiedzy, jak i zwiększenie skuteczności podejmowanych działań proekologicznych w regionie.

Edukacja i kształtowanie świadomości społecznej

Należy systematycznie wzmacniać działania edukacyjne dotyczące jakości powietrza zarówno w szkołach, jak i wśród dorosłych mieszkańców. Kluczowe jest pogłębianie wiedzy w zakresie źródeł zanieczyszczeń, konsekwencji zdrowotnych oraz praktycznych możliwości ograniczania emisji. Szczególną uwagę należy zwrócić na najmłodsze grupy wiekowe w wieku od 7 do 10 lat oraz osoby starsze wieku powyżej 65 lat, wśród których odnotowano większe luki wiedzy. Wskazane jest również rozwijanie programów edukacyjnych o charakterze interaktywnym, łączących wiedzę teoretyczną z praktyką codziennych zachowań proekologicznych.

Komunikacja i dostęp do informacji

Rekomenduje się rozwój wielokanałowych strategii informacyjnych dotyczących jakości powietrza, z wykorzystaniem Internetu, mediów społecznościowych, aplikacji mobilnych oraz tradycyjnych środków przekazu. Ważne jest dostosowanie form komunikacji do różnych grup wiekowych – młodzież w wieku od 11 do 15 oraz od 16 do 18 lat preferuje kanały cyfrowe, natomiast osoby starsze w wieku powyżej 65 lat w większym stopniu opierają się na mediach

tradycyjnych i informacjach przekazywanych instytucjonalnie. Istotnym elementem powinno być zwiększenie przejrzystości i dostępności komunikatów dotyczących uchwały antysmogowej i innych regulacji prawnych, co może przyczynić się do ich skuteczniejszego przestrzegania.

Regulacje prawne i ich egzekwowanie

Z uwagi na niski poziom znajomości uchwały antysmogowej oraz ogólnie niską świadomość obowiązujących regulacji, niezbędne jest wzmocnienie działań informacyjnych i edukacyjnych w tym zakresie. Równocześnie należy rozważyć usprawnienie mechanizmów kontroli i egzekwowania przepisów, które – jak pokazują wyniki badań – mogą stanowić dodatkową motywację dla mieszkańców do podejmowania działań proekologicznych.

Programy wsparcia i zachęty finansowe

Wysoki poziom świadomości istnienia programów dofinansowania nie przekłada się w pełni na praktyczne korzystanie z nich. W związku z tym rekomenduje się uproszczenie procedur aplikacyjnych, zwiększenie dostępności doradztwa technicznego oraz intensyfikację kampanii informacyjnych dotyczących realnych korzyści płynących z programów. Należy podkreślać nie tylko aspekty ekonomiczne, ale również zdrowotne i środowiskowe. Szczególne znaczenie ma dalsze zwiększanie wysokości dofinansowania, które pozostaje głównym czynnikiem motywującym do inwestycji w czystsze technologie.

Infrastruktura i mobilność

Wyniki badań wskazują na istotne bariery w korzystaniu z ekologicznych form transportu. Priorytetem powinno być rozwijanie infrastruktury transportu zbiorowego oraz sieci pieszo-rowerowej, a także wprowadzanie rozwiązań ekonomicznych, takich jak obniżki cen biletów lub darmowa komunikacja publiczna. Działania te mogą w istotny sposób zwiększyć częstotliwość wyboru alternatywnych form mobilności przez mieszkańców.

Odpowiedzialność indywidualna i wspólnotowa

Badani wyraźnie podkreślają, że dbanie o jakość powietrza to zarówno kwestia indywidualnej, jak i zbiorowej odpowiedzialności. Rekomenduje się wspieranie lokalnych inicjatyw obywatelskich i organizacji społecznych, które mogą stanowić uzupełnienie działań samorządów. Warto tworzyć przestrzeń do współpracy między mieszkańcami, władzami

PODKARPACKIE
żyj i oddychaj

NARODOWY FUNDUSZ
OCHRONY ŚRODOWISKA
i GOSPODARKI WODNEJ

Projekt: Skuteczne wdrożenie programu ochrony powietrza dla województwa podkarpackiego z uwzględnieniem problemu ubóstwa energetycznego: "Podkarpackie – żyj i oddychaj"
realizowany jest przy dofinansowaniu z programu LIFE Unii Europejskiej oraz ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie
LIFE22-IPE-PL-LIFE Podkarpackie/101103531

---

lokalnymi i organizacjami ekologicznymi, co pozwoli na wzmocnienie poczucia sprawczości i wspólnotowego zaangażowania.

Spis rysunków:

Rysunek 1. Stopień wiedzy na temat złej jakości powietrza. Czy wie Pan/Pani, czym jest zła jakość powietrza? (N=500, w%)	12
Rysunek 2. Rozumienie pojęcia smog. Czym Pana/Pani zdaniem jest smog? (N=500, w%)	14
Rysunek 3. Ocena jakości powietrza w miejscu zamieszkania. Jaka jest jakość powietrza w miejscu, w którym Pan/Pani mieszka? (N=500, w%)	15
Rysunek 4. Doświadczenie złej jakości powietrza w okolicy. Czy w Pana/Pani okolicy zdarza się, że zła jakość powietrza jest widoczna lub odczuwalna? (N=500, w%)	17
Rysunek 5. Źródła zanieczyszczeń powietrza. Jak Pan/Pani myśli, co najbardziej zanieczyszcza powietrze? (N=500, w%).....	19
Rysunek 6. Znajomość uchwały antysmogowej. Czy słyszał(a) Pan/Pani o uchwale antysmogowej obowiązującej w województwie podkarpackim? (N=500, w%).....	21
Rysunek 7. Ocena poziomu informacji o uchwale antysmogowej. W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: „Mieszkańcy są dobrze informowani o uchwale antysmogowej i obowiązkach z niej wynikających”? (N=500, w%).....	23
Rysunek 8. Świadomość zdrowotnych skutków złej jakości powietrza. Czy wie Pan/Pani, że zła jakość powietrza może szkodzić zdrowiu ludzi? (N=500, w%)	25
Rysunek 9. Wiedza o wpływie złej jakości powietrza na różne układy organizmu. Czy uważa Pan/Pani, że zła jakość powietrza może wpływać nie tylko na układ oddechowy, ale również na inne układy, np. krążenia, nerwowy czy rozrodczy? (N=500, w%)	26
Rysunek 10. Źródła informacji o jakości powietrza. Skąd najczęściej dowiaduje się Pan/Pani o jakości powietrza i jego wpływie na zdrowie? (N=500, w%).....	28
Rysunek 11. Znajomość programów wsparcia. Czy słyszał(a) Pan/Pani o programach dofinansowania wymiany kotłów, termomodernizacji domów lub inwestycji w OZE? (N=500, w%).....	29
Rysunek 12. Korzystanie z programów wsparcia. Czy Pan/Pani lub ktoś z rodziny korzystał z takiej pomocy (np. wymieniał kocioł, termomodernizował dom)? (N=500, w%).....	31
Rysunek 13. Wpływ na sposób ogrzewania. Czy w Pana/Pani miejscu zamieszkania ma Pan/Pani wpływ na to, czym jest ogrzewane mieszkanie/dom? (N=500, w%)	33
Rysunek 14. Plany wymiany źródła ciepła. Czy rozważy Pan/Pani wymianę obecnego źródła ogrzewania na bardziej ekologiczne? (N=323, w%).....	34
Rysunek 15. Świadomość wpływu inwestycji na jakość powietrza. Czy Pan/Pani jest świadomy, że wymiana źródła ciepła, termomodernizacja domu lub inwestycja w OZE wpływa na jakość powietrza? (N=500, w%)	36

Rysunek 16. Motywacje do inwestycji proekologicznych. Co mogłoby Pana/Panią skłonić do wymiany kotła lub innych inwestycji proekologicznych? (N=500, w%)	38
Rysunek 17. Ocena działań władz lokalnych. Jak ocenia Pan/Pani działania władz lokalnych na rzecz poprawy jakości powietrza? (N=500, w%)	39
Rysunek 18. Podmioty dbające o czyste powietrze. Kto według Pana/Pani zdaniem dba o czystsze powietrze w okolicy? (N=500, w%).....	41
Rysunek 19. Zainteresowanie jakością powietrza. Czy interesuje Pana/Panią jakość powietrza? (N=500, w%)	43
Rysunek 20. Sposoby sprawdzania jakości powietrza. Gdzie najczęściej sprawdza Pan/Pani czy jakość powietrza jest dobra czy zła? (N=500, w%).....	45
Rysunek 21. Częstotliwość wyboru ekologicznego transportu. Jak często wybiera Pan/Pani ekologiczny transport zamiast samochodu? (N=500, w%).....	47
Rysunek 22. Powody wyboru ekologicznego transportu. Co sprawia, że wybiera Pan/Pani ekologiczne rozwiązania w zakresie transportu? (N=500, w%).....	48
Rysunek 23. Czynniki ułatwiające wybór ekologicznego transportu. Jakie rozwiązania sprawiają, że wybiera Pan/Pani ekologiczne środki transportu? (N=500, w%).....	51
Rysunek 24. Ocena indywidualnej odpowiedzialności za jakość powietrza. Czy uważa Pan/Pani, że każdy mieszkaniec może realnie przyczynić się do poprawy jakości powietrza? (N=500, w%)	53
Rysunek 25. Postrzeganie wspólnej odpowiedzialności za jakość powietrza. Na ile zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: „Dbanie o jakość powietrza to wspólna korzyść i odpowiedzialność”? (N=500, w%)	55
Rysunek 26. Stopień wiedzy na temat złej jakości powietrza. Czy wiesz, czym jest zła jakość powietrza? (N=500, w%)	58
Rysunek 27. Rozumienie pojęcia smog. Czym jest smog? (N=500, w%)	60
Rysunek 28. Ocena jakości powietrza w miejscu zamieszkania. Jaka jest jakość powietrza w miejscu, gdzie mieszkasz? (N=500, w%).....	62
Rysunek 29. Doświadczenie złej jakości powietrza w okolicy. Czy w Twojej okolicy zdarza się, że zła jakość powietrza jest widoczna lub odczuwalna. (N=500, w%).....	63
Rysunek 30. Źródła zanieczyszczeń powietrza. Jak myślisz, co najbardziej zanieczyszcza powietrze? (N=500, w%)	66
Rysunek 31. Edukacja szkolna dotycząca dbania o jakość powietrza. Czy w Twojej szkole mówiono o tym, jak dbać o jakość powietrza? (N=500, w%).....	68

Rysunek 32. Znajomość przepisów prawnych dotyczących ochrony powietrza. Czy słyszałeś/słyszałaś o uchwale antysmogowej obowiązującej w województwie podkarpackim? (N=500, w%)	69
Rysunek 33. Świadomość szkodliwego wpływu złej jakości powietrza na zdrowie. Czy wiesz, że zła jakość powietrza może szkodzić zdrowiu ludzi? (N=500, w%).....	71
Rysunek 34. Wpływ złej jakości powietrza na zdrowie i samopoczucie. Czy uważasz, że zła jakość powietrza może wpływać zarówno na zdrowie fizyczne (np. powodować kaszel, astmę, pieczenie lub łzawienie oczu, choroby skóry), jak i negatywnie wpływać na nasze samopoczucie, zdolność uczenia się i koncentrację? (N=500, w%).....	72
Rysunek 35. Źródła wiedzy o jakości powietrza. Od kogo najczęściej dowiadujesz się o jakości powietrza i jego wpływie na zdrowie? (N=500, w%).....	74
Rysunek 36. Świadomość dofinansowań na ekologiczne inwestycje. Czy wiesz, że można dostać pieniądze (dofinansowanie), żeby wymienić np. stary kocioł (piec), ocieplić dom?	76
Rysunek 37. Korzystanie z programów dofinansowania w rodzinie. Czy Twoi rodzice lub ktoś z rodziny korzystali z takiej pomocy (np. wymieniali kocioł (piec), ocieplali dom)? (N=500, w%)	78
Rysunek 38. Świadomość wpływu zmiany sposobu ogrzewania na jakość powietrza. Czy wiesz, że zmiana sposobu ogrzewania domu (np. na nowy piec, ocieplenie domu) wymiana pieca i ocieplenie domu mogą pomóc w poprawie jakości powietrza? (N=500, w%).....	79
Rysunek 39. Dbłość o czyste powietrze w okolicy. Czy w Twojej okolicy ktoś dba o to, żeby powietrze było czystsze? (N=500, w%)	80
Rysunek 40. Podmioty wskazywane jako dbające o czyste powietrze w okolicy. Kto Twoim zdaniem dba o czystsze powietrze w okolicy? (N=206, w%)	82
Rysunek 41. Miejsca i źródła sprawdzania jakości powietrza. Gdzie sprawdzasz, czy powietrze jest czyste czy zanieczyszczone? (N=500, w%)	84
Rysunek 42. Częstotliwość korzystania z ekologicznych form transportu. Jak często chodzisz pieszo, jeździsz rowerem lub hulajnogą zamiast samochodem? (N=500, w%).....	86
Rysunek 43. Wpływ dostępności ścieżek rowerowych i chodników na wybór ekologicznego transportu. Gdyby było więcej ścieżek rowerowych i chodników – czy częściej chodził(a)byś pieszo/jeździł(a) rowerem? (N=500, w%)	88
Rysunek 44. Codzienne zachowania sprzyjające czystemu powietrzu. Jakie Twoje codzienne zachowania pomagają w utrzymaniu czystego powietrza? (N=500, w%).....	89
Rysunek 45. Ocena indywidualnej odpowiedzialności za jakość powietrza. Na ile zgadzasz się ze stwierdzeniem: „Każdy z nas może pomóc w walce o czyste powietrze”? (N=500, w%) ..	91

Spis tabel:

Tabela 1. Struktura próby badawczej dorosłych mieszkańców województwa podkarpackiego (N=500, w%).....	10
Tabela 2. Stopień wiedzy na temat złej jakości powietrza. Czy wie Pan/Pani, czym jest zła jakość powietrza? (N=500, w%)	12
Tabela 3. Stopień wiedzy na temat złej jakości powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	13
Tabela 4. Rozumienie pojęcia smog. Czym Pana/Pani zdaniem jest smog? (N=500, w%)	14
Tabela 5. Rozumienie pojęcia smog. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	15
Tabela 6. Ocena jakości powietrza w miejscu zamieszkania. Jaka jest jakość powietrza w miejscu, w którym Pan/Pani mieszka? (N=500, w%).....	16
Tabela 7. Ocena jakości powietrza w miejscu zamieszkania. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	17
Tabela 8. Doświadczenie złej jakości powietrza w okolicy. Czy w Pana/Pani okolicy zdarza się, że zła jakość powietrza jest widoczna lub odczuwalna? (N=500, w%)	18
Tabela 9. Doświadczenie złej jakości powietrza w okolicy. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	18
Tabela 10. Źródła zanieczyszczeń powietrza. Jak Pan/Pani myśli, co najbardziej zanieczyszcza powietrze? (N=500, w%)	20
Tabela 11. Źródła zanieczyszczeń powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	21
Tabela 12. Znajomość uchwały antysmogowej. Czy słyssał(a) Pan/Pani o uchwale antysmogowej obowiązującej w województwie podkarpackim? (N=500, w%).....	22
Tabela 13. Znajomość uchwały antysmogowej. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	23
Tabela 14. Ocena poziomu informacji o uchwale antysmogowej. W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: „Mieszkańcy są dobrze informowani o uchwale antysmogowej i obowiązkach z niej wynikających”? (N=500, w%)	24
Tabela 15. Ocena poziomu informacji o uchwale antysmogowej. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	24
Tabela 16. Świadomość zdrowotnych skutków złej jakości powietrza. Czy wie Pan/Pani, że zła jakość powietrza może szkodzić zdrowiu ludzi? (N=500, w%).....	25
Tabela 17. Świadomość zdrowotnych skutków złej jakości powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%).....	25

Tabela 18. Wiedza o wpływie złej jakości powietrza na różne układy organizmu. Czy uważa Pan/Pani, że zła jakość powietrza może wpływać nie tylko na układ oddechowy, ale również na inne układy, np. krążenia, nerwowy czy rozrodczy? (N=500, w%).....	27
Tabela 19. Wiedza o wpływie złej jakości powietrza na różne układy organizmu. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%).....	27
Tabela 20. Źródła informacji o jakości powietrza. Skąd najczęściej dowiaduje się Pan/Pani o jakości powietrza i jego wpływie na zdrowie? (N=500, w%)	28
Tabela 21. Źródła informacji o jakości powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	29
Tabela 22. Znajomość programów wsparcia. Czy słyszał(a) Pan/Pani o programach dofinansowania wymiany kotłów, termomodernizacji domów lub inwestycji w OZE? (N=500, w%)	30
Tabela 23. Znajomość programów wsparcia. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	31
Tabela 24. Korzystanie z programów wsparcia. Czy Pan/Pani lub ktoś z rodziny korzystał z takiej pomocy (np. wymieniał kocioł, termomodernizował dom)? (N=500, w%).....	32
Tabela 25. Korzystanie z programów wsparcia. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	32
Tabela 26. Wpływ na sposób ogrzewania. Czy w Pana/Pani miejscu zamieszkania ma Pan/Pani wpływ na to, czym jest ogrzewane mieszkanie/dom? (N=500, w%).....	33
Tabela 27. Wpływ na sposób ogrzewania. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	34
Tabela 28. Plany wymiany źródła ciepła. Czy rozważa Pan/Pani wymianę obecnego źródła ogrzewania na bardziej ekologiczne? (N=323, w%)	35
Tabela 29. Plany wymiany źródła ciepła. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	36
Tabela 30. Świadomość wpływu inwestycji na jakość powietrza. Czy Pan/Pani jest świadomy, że wymiana źródła ciepła, termomodernizacja domu lub inwestycja w OZE wpływa na jakość powietrza? (N=500, w%).....	37
Tabela 31. Świadomość wpływu inwestycji na jakość powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	37
Tabela 32. Motywacje do inwestycji proekologicznych. Co mogłoby Pana/Panią skłonić do wymiany kotła lub innych inwestycji proekologicznych? (N=500, w%)	38
Tabela 33. Motywacje do inwestycji proekologicznych. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	39
Tabela 34. Ocena działań władz lokalnych. Jak ocenia Pan/Pani działania władz lokalnych na rzecz poprawy jakości powietrza? (N=500, w%).....	40
Tabela 35. Ocena działań władz lokalnych. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	41

Tabela 36. Podmioty dbające o czyste powietrze. Kto według Pana/Pani zdaniem dba o czystsze powietrze w okolicy? (N=500, w%).....	42
Tabela 37. Podmioty dbające o czyste powietrze. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	42
Tabela 38. Zainteresowanie jakością powietrza. Czy interesuje Pana/Panią jakość powietrza? (N=500, w%).....	43
Tabela 39. Zainteresowanie jakością powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	44
Tabela 40. Sposoby sprawdzania jakości powietrza. Gdzie najczęściej sprawdza Pan/Pani, czy jakość powietrza jest dobra czy zła? (N=380, w%)	45
Tabela 41. Sposoby sprawdzania jakości powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	46
Tabela 42. Częstotliwość wyboru ekologicznego transportu. Jak często wybiera Pan/Pani ekologiczny transport zamiast samochodu? (N=500, w%)	47
Tabela 43. Częstotliwość wyboru ekologicznego transportu. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	48
Tabela 44. Powody wyboru ekologicznego transportu. Co sprawia, że wybiera Pan/Pani ekologiczne rozwiązania w zakresie transportu? (N=500, w%)	49
Tabela 45. Powody wyboru ekologicznego transportu. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	50
Tabela 46. Czynniki ułatwiające wybór ekologicznego transportu. Jakie rozwiązania sprawiają, że wybiera Pan/Pani ekologiczne środki transportu? (N=500, w%)	51
Tabela 47. Czynniki ułatwiające wybór ekologicznego transportu. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	52
Tabela 48. Ocena indywidualnej odpowiedzialności za jakość powietrza. Czy uważa Pan/Pani, że każdy mieszkaniec może realnie przyczynić się do poprawy jakości powietrza? (N=500, w%)	54
Tabela 49. Ocena indywidualnej odpowiedzialności za jakość powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%).....	54
Tabela 50. Postrzeganie wspólnej odpowiedzialności za jakość powietrza. Na ile zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: „Dbanie o jakość powietrza to wspólna korzyść i odpowiedzialność”? (N=500, w%)	55
Tabela 51. Postrzeganie wspólnej odpowiedzialności za jakość powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%).....	56
Tabela 52. Struktura próby badawczej – dzieci i młodzieży (N=500, w%)	57
Tabela 53. Stopień wiedzy na temat złej jakości powietrza. Czy wiesz, czym jest zła jakość powietrza? (N=500, w%).....	59
Tabela 54. Stopień wiedzy na temat złej jakości powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	59

Tabela 55. Rozumienie pojęcia smog. Czym jest smog? (N=500, w%).....	60
Tabela 56. Rozumienie pojęcia smog. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	61
Tabela 57. Ocena jakości powietrza w miejscu zamieszkania. Jaka jest jakość powietrza w miejscu, gdzie mieszkasz? (N=500, w%)	62
Tabela 58. Ocena jakości powietrza w miejscu zamieszkania. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	63
Tabela 59. Doświadczenie złej jakości powietrza w okolicy. Czy w Twojej okolicy zdarza się, że zła jakość powietrza jest widoczna lub odczuwalna. (N=500, w%).....	64
Tabela 60. Doświadczenie złej jakości powietrza w okolicy. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	65
Tabela 61. Źródła zanieczyszczeń powietrza. Jak myślisz, co najbardziej zanieczyszcza powietrze? (N=500, w%).....	66
Tabela 62. Źródła zanieczyszczeń powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	67
Tabela 63. Edukacja szkolna dotycząca dbania o jakość powietrza. Czy w Twojej szkole mówiono o tym, jak dbać o jakość powietrza? (N=500, w%)	68
Tabela 64. Edukacja szkolna dotycząca dbania o jakość powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	69
Tabela 65. Znajomość przepisów prawnych dotyczących ochrony powietrza. Czy słyszałeś/słyszałaś o uchwale antysmogowej obowiązującej w województwie podkarpackim? (N=500, w%)	70
Tabela 66. Znajomość przepisów prawnych dotyczących ochrony powietrza Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%).....	70
Tabela 67. Świadomość szkodliwego wpływu złej jakości powietrza na zdrowie. Czy wiesz, że zła jakość powietrza może szkodzić zdrowiu ludzi? (N=500, w%).....	71
Tabela 68. Świadomość szkodliwego wpływu złej jakości powietrza na zdrowie. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%).....	72
Tabela 69. Wpływ złej jakości powietrza na zdrowie i samopoczucie. Czy uważasz, że zła jakość powietrza może wpływać zarówno na zdrowie fizyczne (np. powodować kaszel, astmę, pieczenie lub łzawienie oczu, choroby skóry), jak i negatywnie wpływać na nasze samopoczucie, zdolność uczenia się i koncentrację? (N=500, w%).....	72
Tabela 70. Wpływ złej jakości powietrza na zdrowie i samopoczucie. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%).....	73
Tabela 71. Źródła wiedzy o jakości powietrza. Od kogo najczęściej dowiadujesz się o jakości powietrza i jego wpływie na zdrowie? (N=500, w%)	74
Tabela 72. Źródła wiedzy o jakości powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	75

Tabela 73. Świadomość dofinansowań na ekologiczne inwestycje. Czy wiesz, że można dostać pieniądze (dofinansowanie), żeby wymienić np. stary kocioł (piec), ocieplić dom?	76
Tabela 74. Świadomość dofinansowań na ekologiczne inwestycje. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	77
Tabela 75. Korzystanie z programów dofinansowania w rodzinie. Czy Twój rodzice lub ktoś z rodziny korzystali z takiej pomocy (np. wymieniali kocioł (piec), ocieplali dom)? (N=500, w%)	78
Tabela 76. Korzystanie z programów dofinansowania w rodzinie. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	78
Tabela 77. Świadomość wpływu zmiany sposobu ogrzewania na jakość powietrza. Czy wiesz, że zmiana sposobu ogrzewania domu (np. na nowy piec, ocieplenie domu) wymiana pieca i ocieplenie domu mogą pomóc w poprawie jakości powietrza? (N=500, w%)	79
Tabela 78. Świadomość wpływu zmiany sposobu ogrzewania na jakość powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	80
Tabela 79. Dbalność o czyste powietrze w okolicy. Czy w Twojej okolicy ktoś dba o to, żeby powietrze było czystsze? (N=500, w%)	81
Tabela 80. Dbalność o czyste powietrze w okolicy. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	82
Tabela 81. Podmioty wskazywane jako dbające o czyste powietrze w okolicy. Kto Twoim zdaniem dba o czystsze powietrze w okolicy? (N=206, w%)	83
Tabela 82. Podmioty wskazywane jako dbające o czyste powietrze w okolicy. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=206, w%)	83
Tabela 83. Miejsca i źródła sprawdzania jakości powietrza. Gdzie sprawdzasz, czy powietrze jest czyste czy zanieczyszczone? (N=500, w%)	84
Tabela 84. Miejsca i źródła sprawdzania jakości powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	85
Tabela 85. Częstotliwość korzystania z ekologicznych form transportu. Jak często chodzisz pieszo, jeździsz rowerem lub hulajnogą zamiast samochodem? (N=500, w%)	86
Tabela 86. Częstotliwość korzystania z ekologicznych form transportu. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	87
Tabela 87. Wpływ dostępności ścieżek rowerowych i chodników na wybór ekologicznego transportu. Gdyby było więcej ścieżek rowerowych i chodników – czy częściej chodził(a)byś pieszo/jeździł(a) rowerem? (N=500, w%)	88
Tabela 88. Wpływ dostępności ścieżek rowerowych i chodników na wybór ekologicznego transportu. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%) ...	89
Tabela 89. Codzienne zachowania sprzyjające czystemu powietrzu. Jakie Twoje codzienne zachowania pomagają w utrzymaniu czystego powietrza? (N=500, w%)	90
Tabela 90. Codzienne zachowania sprzyjające czystemu powietrzu. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%)	90

Tabela 91. Ocena indywidualnej odpowiedzialności za jakość powietrza. Na ile zgadzasz się ze stwierdzeniem: „Każdy z nas może pomóc w walce o czyste powietrze”? (N=500, w%) 91

Tabela 92. Ocena indywidualnej odpowiedzialności za jakość powietrza. Wyniki z uwzględnieniem zmiennych (miejsce zamieszkania miasto/wieś oraz wiek) (N=500, w%) 92

Kwestionariusz ankiety dorośli mieszkańcy województwa podkarpackiego

Ankieta dotycząca świadomości osób dorosłych na temat jakości powietrza

Dzień dobry!

Prowadzimy badanie wśród mieszkańców województwa podkarpackiego dotyczące jakości powietrza, którym oddychamy oraz sposobów jego ochrony. Celem badania jest poznanie obecnego poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców na temat czystego powietrza, jego wpływu na zdrowie i dostępnych działań, które mogą pomóc w poprawie sytuacji.

Państwa odpowiedzi są całkowicie anonimowe.

Nie ma dobrych ani złych odpowiedzi – liczy się szczerza opinia i osobiste doświadczenie

Dziękujemy za poświęcenie czasu na udział w badaniu!

1. Czy wie Pan/Pani, czym jest zła jakość powietrza? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Tak, wiem dokładnie, co to jest
- Tak, coś o tym słyszałem/am, ale nie wiem dokładnie
- Nie wiem, co to jest

2. Czym Pana/Pani zdaniem jest smog? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Zjawiskiem pogodowym, które powoduje deszcz
- Zanieczyszczeniem powietrza spowodowanym przez dym, spaliny i pyły
- Naturalną mgłą, która pojawia się zimą
- Rodzajem chmury
- Nie wiem, co to jest

3. Jaka jest jakość powietrza w miejscu, w którym Pan/Pani mieszka? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Bardzo zła
- Raczej zła
- Nie mam zdania

- Raczej dobra
- Bardzo dobra
- Nie wiem

4. Czy w Pana/Pani okolicy zdarza się, że zła jakość powietrza jest widoczna lub odczuwalna (np. gryzący zapach, pieczenie oczu, gardła lub nosa, widoczny dym lub mgła, osad na parapetach, oknach, samochodach)? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Tak, często
- Czasami
- Rzadko
- Nigdy
- Nie wiem

5. Jak Pan/Pani myśli, co najbardziej zanieczyszcza powietrze? (proszę zaznaczyć maksymalnie 2 odpowiedzi)

- Palenie śmieci
- Stare piece, kotły (kopciuchy)
- Transport samochodowy poprzez emisję spalin oraz procesy mechaniczne takie jak hamowanie, ścieranie opon i nawierzchni
- Transport kolejowy
- Zakłady przemysłowe, w tym fabryki i elektrownie
- Palenie w kominkach
- Ogniska i grille
- Wypalanie traw/pól
- Rolnictwo ((prace polowe)
- Inne (jakie?) .....

6. Czy słyszał(a) Pan/Pani o uchwale antysmogowej obowiązującej w województwie podkarpackim? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Tak, słyszałem/am i wiem, co to jest

Tak, coś słyszałem/am, ale nie wiem dokładnie

Nie, nigdy o tym nie słyszałem/am

7. W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: „Mieszkańcy są dobrze informowani o uchwale antysmogowej i obowiązkach z niej wynikających”? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

Zdecydowanie się nie zgadzam

Raczej się nie zgadzam

Nie mam zdania

Raczej się zgadzam

Zdecydowanie się zgadzam

8. Czy wie Pan/Pani, że zła jakość powietrza może szkodzić zdrowiu ludzi? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

Tak

Nie

Nie wiem

9. Czy uważa Pan/Pani, że zła jakość powietrza może wpływać nie tylko na układ oddechowy, ale również na inne układy, np. krążenia, nerwowy czy rozrodczy? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

Tak

Nie

Nie wiem

10. Skąd najczęściej dowiaduje się Pan/Pani o jakości powietrza i jego wpływie na zdrowie? (proszę zaznaczyć maksymalnie 2 odpowiedzi)

Rodzina i znajomi

Lekarze i personel medyczny

Media tradycyjne (TV, radio, prasa)

Internet / media społecznościowe

- Organizacje ekologiczne / akcje społeczne
- Urząd gminy/miasta
- Inne źródła (jakie?) .....

11. Czy słyssał(a) Pan/Pani o programach dofinansowania wymiany kotłów (pieców), termomodernizacji domów lub inwestycji w OZE (np. „Czyste Powietrze”)? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Tak, słyssałem/am i korzystałem/am
- Tak, słyssałem/am, ale nie korzystałem/am
- Nie słyssałem/am o tym

12. Czy Pan/Pani lub ktoś z rodziny korzystał z takiej pomocy (np. wymieniał kocioł (piec), termomodernizował dom)? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Tak
- Nie
- Nie wiem

13. Czy w Pana/Pani miejscu zamieszkania (dom, mieszkanie) ma Pan/Pani wpływ na to, czym jest ogrzewane mieszkanie/dom? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Tak, sam/sama o tym decyduję
- Częściowo – mogę coś zmienić (np. dołożyć nowe źródło, wymienić kocioł (piec) w domu rodzinnym)
- Nie mam wpływu (np. mieszkam w bloku z ogrzewaniem miejskim)
- Nie wiem

→ Jeśli ktoś zaznaczy „Tak” lub „Częściowo” – kolejne pytanie:

13a. Czy rozważa Pan/Pani wymianę obecnego źródła ogrzewania na bardziej ekologiczne? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Tak, planuję w najbliższym czasie
- Tak, ale w dalszej przyszłości
- Nie wiem
- Nie planuję

14. Czy Pan/Pani jest świadomy, że wymiana źródła ciepła i termomodernizacja domu lub inwestycja w OZE wpływa na jakość powietrza? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Tak
- Nie
- Nie wiem

15. Co mogłoby Pana/Panią skłonić do wymiany kotła (pieca) lub innych inwestycji proekologicznych? (proszę zaznaczyć maksymalnie 2 odpowiedzi)

- Wyższe dofinansowanie
- Informacje o korzyściach zdrowotnych
- Lepszy dostęp do doradców/instytucji
- Kontrole i egzekwowanie przepisów
- Inne (jakie?) .....

16. Jak ocenia Pan/Pani działania władz lokalnych (gminy, miasta) na rzecz poprawy jakości powietrza (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Zdecydowanie źle
- Raczej źle
- Nie mam zdania
- Raczej dobrze
- Bardzo dobrze

17. Kto według Pana/Pani zdaniem dba o czystsze powietrze w okolicy? (proszę zaznaczyć maksymalnie 2 odpowiedzi)

- Władze gminy/miasta
- Szkoły, przedszkola
- Organizacje ekologiczne
- Sąsiedzi / mieszkańcy
- Policja / straż miejska / straż pożarna

- Przedsiębiorstwa / zakłady przemysłowe
- Inni (kto?) .....
- Nie wiem

18. Czy interesuje Pana/Panią jakość powietrza? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Tak, interesuję się i regularnie sprawdzam jakość powietrza
- Tak, interesuję się, ale sprawdzam tylko sporadycznie
- Interesuje mnie, ale nie wiem, gdzie sprawdzić jakość powietrza
- Nie interesuje mnie jakość powietrza

→ Jeśli ktoś zaznaczy „Tak” lub „Interesuje mnie” – kolejne pytanie:

18a Gdzie najczęściej sprawdza Pan/Pani, czy jakość powietrza jest dobra czy zła?

(proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Aplikacje w telefonie
- Internet / media społecznościowe
- TV / radio
- Urząd gminy/miasta
- Rodzina/znajomi

19. Jak często wybiera Pan/Pani ekologiczny transport zamiast samochodu? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Codziennie
- Kilka razy w tygodniu
- Sporadycznie
- Nigdy

20. Co sprawia, że wybiera Pan/Pani ekologiczne rozwiązania w zakresie transportu (np. rower, komunikacja publiczna, wspólne przejazdy, samochód elektryczny)?

(proszę zaznaczyć maksymalnie 2 odpowiedzi)

- Troska o środowisko i czyste powietrze
- Oszczędność pieniędzy
- Wygoda / szybkość dojazdu

- Brak dostępu do samochodu
- Zdrowie i aktywność fizyczna
- Moda / wpływ innych osób
- Zachęty finansowe (np. dopłaty, darmowa komunikacja)
- Inne (jakie?): _____
- Nie wybieram ekologicznych rozwiązań w transporcie

21. Jakie rozwiązania sprawiają, że wybiera Pan/Pani ekologiczne środki transportu (np. rower, komunikację publiczną, carpooling, samochód elektryczny)?

(proszę zaznaczyć maksymalnie 2 odpowiedzi)

- Dobrze rozwinięta sieć ścieżek rowerowych
- Tanie bilety lub darmowa komunikacja publiczna
- Dogodne połączenia komunikacji publicznej
- Możliwość korzystania z aplikacji (np. do współdzielenia przejazdów, wypożyczania rowerów/skuterów)
- Dostęp do stacji ładowania pojazdów elektrycznych
- Wsparcie finansowe (np. dopłaty do zakupu roweru, hulajnogi, samochodu elektrycznego)
- Ułatwienia w ruchu (np. buspasy, priorytet dla komunikacji miejskiej)
- Kampanie informacyjne i edukacyjne
- Inne (jakie?): _____
- Żadne z powyższych nie wpływają na mój wybór

22. Czy uważa Pan/Pani, że każdy mieszkaniec może realnie przyczynić się do poprawy jakości powietrza? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Zdecydowanie się nie zgadzam
- Raczej się nie zgadzam
- Nie mam zdania
- Raczej się zgadzam
- Zdecydowanie się zgadzam

23. Na ile zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: „Dbanie o jakość powietrza to wspólna korzyść i odpowiedzialność”? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Zdecydowanie się nie zgadzam
- Raczej się nie zgadzam
- Nie mam zdania
- Raczej się zgadzam
- Zdecydowanie się zgadzam

METRYCZKA

1. Płeć (proszę podać)

.....

2. W jakim przedziale wiekowym się Pan/Pani mieści? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- 18–24
- 25–34
- 35–44
- 45–59
- 60+

3. Wykształcenie (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Podstawowe/gimnazjalne
- Zasadnicze zawodowe
- Średnie
- Wyższe

4. Miejsce zamieszkania (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Miasto
- Wieś

5. Zamieszkaný powiat (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Miasto Rzeszów

- Miasto Krosno
- Miasto Przemyśl
- Miasto Tarnobrzeg
- bieszczadzki
- brzozowski
- dębicki
- jarosławski
- jasielski
- kolbuszowski
- krośnieński
- leski
- leżajski
- lubaczowski
- łańcucki
- mielecki
- niżański
- przemyski
- przeworski
- ropczycko-sędziszowski
- rzeszowski
- sanocki
- stalowowolski
- strzyżowski
- tarnobrzesci

6. Sytuacja zawodowa (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Pracujący
- Emeryt, rencista
- Uczeń, student
- Niepracujący

7. Wykonywany zawód obecnie/ostatnio (*proszę zaznaczyć 1 odpowiedź*)

- Pracownik administracyjno-biurowy (w tym administracja publiczna, kadry, księgowość, obsługa biurowa)
- Pracownik dydaktyczny (przedszkole, szkoła podstawowa, średnia, wyższa, edukacja specjalistyczna)
- Specjalista branży beauty (fryzjerstwo, kosmetyka, wizaż, manicure, pedicure)
- Pracownik branży rolniczej i leśnej (rolnik, ogrodnik, leśnik, rybak, hodowca zwierząt)
- Pracownik gastronomii (kelner, kucharz, barman, obsługa restauracji, catering)
- Pracownik ochrony zdrowia (lekarz, pielęgniarka, rehabilitant, farmaceuta, technik medyczny)
- Pracownik służb mundurowych (policjant, strażak, wojskowy, strażnik miejski)
- Pracownik przemysłowy (produkcja, montaż, operator maszyn, inżynier produkcji)
- Pracownik branży nieruchomości (agent nieruchomości, pośrednik, zarządca, deweloper)
- Pracownik branży usługowej (usługi finansowe, turystyka, usługi edukacyjne, doradztwo, przewoźnik)
- Pracownik branży handlowej (handlowiec, kasjer, przedstawiciel handlowy, specjalista ds. sprzedaży)
- Przedsiębiorca (właściciel firmy, freelancer, startupowiec, właściciel sklepu internetowego)
- Inny, jaki? .....
- Brak

8. Rodzaj głównego ogrzewania w miejscu zamieszkania (*proszę zaznaczyć 1 odpowiedź*)

- Miejska Sieć Ciepłownicza (MSC)/Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej (MPEC)/Ciepłownia
- Kocioł na paliwo stałe
- Ogrzewanie gazowe
- Ogrzewanie elektryczne/pompa ciepła
- Kominek
- Inne, jakie? .....

Kwestionariusz ankiety dzieci i młodzieży z województwa podkarpackiego

ANKIETA – świadomość dzieci i młodzieży na temat jakości powietrza

Dzień dobry!

Prowadzimy badanie, aby dowiedzieć się, co dzieci i młodzież wiedzą o powietrzu, którym oddychamy, oraz jak można o nie dbać. Twoje odpowiedzi pomogą zaplanować działania, które sprawią, że powietrze na Podkarpaciu będzie czystsze i zdrowsze.

Ankieta jest anonimowa – nie ma dobrych ani złych odpowiedzi.

Wystarczy, że zaznaczysz to, co myślisz lub wiesz.

1. Czy wiesz, czym jest zła jakość powietrza? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Tak, wiem dokładnie, co to jest
- Tak, coś o tym słyszałem/am, ale nie wiem dokładnie
- Nie wiem, co to jest

2. Czym jest smog? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Zjawiskiem pogodowym, które powoduje deszcz
- Zanieczyszczeniem powietrza spowodowanym przez dym, spaliny i pyły
- Naturalną mgłą, która pojawia się zimą
- Rodzajem chmury
- Nie wiem, co to jest

3. Jaka jest jakość powietrza w miejscu, gdzie mieszkasz? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Bardzo zła
- Raczej zła
- Nie mam zdania
- Raczej dobra
- Bardzo dobra
- Nie wiem

4. Czy w Twojej okolicy zdarza się, że zła jakość powietrza jest widoczna lub odczuwalna (np. gryzący zapach, pieczenie oczu lub gardła, widoczny dym lub mgła, osad na parapetach, samochodach)? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Często
- Rzadko
- Nigdy
- Nie wiem

5. Jak myślisz, co najbardziej zanieczyszcza powietrze? (proszę zaznaczyć maksymalnie 2 odpowiedzi)

- Palenie śmieci
- Stare piece, kotły (kopciuchy)
- Samochody i inne pojazdy
- Transport kolejowy
- Fabryki i zakłady przemysłowe
- Palenie w kominkach
- Ogniska i grille
- Wypalanie traw/pól
- Rolnictwo (prace polowe)
- Inne (jakie?) .....

6. Czy w Twojej szkole mówiono o tym, jak dbać o jakość powietrza? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Tak, dużo o tym mówiono
- Tak, coś mówili
- Nie, nigdy o tym nie mówiono

7. Czy słyszałeś/słyszałaś o uchwale antysmogowej obowiązującej w województwie podkarpackim? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Tak, słyszałem/am i wiem, co to jest
- Tak, coś słyszałem/am, ale nie wiem dokładnie

Nie, nigdy o tym nie słyszałem/am

8. Czy wiesz, że zła jakość powietrza może szkodzić zdrowiu ludzi? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

Tak

Nie

Nie wiem

9. Czy uważasz, że zła jakość powietrza może wpływać zarówno na zdrowie fizyczne (np. powodować kaszel, astmę, pieczenie lub łzawienie oczu, choroby skóry), jak i negatywnie wpływać na nasze samopoczucie, zdolność uczenia się i koncentrację? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

Tak

Nie

Nie wiem

10. Od kogo najczęściej dowiadujesz się o jakości powietrza i jego wpływie na zdrowie? (proszę zaznaczyć maksymalnie 2 odpowiedzi)

Rodzice / rodzina

Nauczyciele / szkoła

Koledzy i koleżanki (rówieśnicy)

Telewizja / radio

Internet / media społecznościowe

Organizacje ekologiczne / akcje społeczne

Ktoś inny – kto? .....

11. Czy wiesz, że można dostać pieniądze (dofinansowanie), żeby wymienić np. stary kocioł (piec), ocieplić dom? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

Tak, wiem

Tak, coś słyszałem/am, ale nie wiem dokładnie

Nie, nie wiem

12. Czy Twoi rodzice lub ktoś z rodziny korzystali z takiej pomocy (np. wymieniali kocioł (piec), ocieplali dom)? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Tak
- Nie
- Nie wiem

13. Czy wiesz, że) wymiana pieca i ocieplenie domu mogą pomóc w poprawie jakości powietrza? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Tak
- Nie
- Nie wiem

14. Czy w Twojej okolicy ktoś dba o to, żeby powietrze było czystsze? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Tak
- Nie
- Nie wiem

→ Jeśli „Tak”, dopytaj:

14a. Kto Twoim zdaniem dba o czystsze powietrze w okolicy? (proszę zaznaczyć maksymalnie 2 odpowiedzi)

- Władze gminy/miasta
- Szkoła (nauczyciele, dyrekcja)
- Organizacje ekologiczne / fundacje
- Sąsiedzi / mieszkańcy
- Rodzice / rodzina
- Policja / straż miejska / straż pożarna
- Przedsiębiorstwa / zakłady przemysłowe
- Ktoś inny – kto? .....

15. Gdzie sprawdzasz, czy powietrze jest czyste czy zanieczyszczone? (proszę zaznaczyć maksymalnie 2 odpowiedzi)

- Aplikacje w telefonie
- Internet/media społecznościowe
- TV/radio
- Rodzice/rodzina/znajomi
- Nie sprawdzam tego

16. Jak często chodzisz pieszo, jeździsz rowerem lub hulajnogą zamiast samochodem?

(proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Codziennie
- Czasami
- Nigdy

17. Gdyby było więcej ścieżek rowerowych i chodników – czy częściej chodził(a)byś pieszo/jeździł(a) rowerem? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Tak
- Nie
- Nie wiem

18. Jakie Twoje codzienne zachowania pomagają w utrzymaniu czystego powietrza?

(proszę zaznaczyć maksymalnie 2 odpowiedzi)

- Chodzę pieszo do szkoły lub sklepu
- Jeżdżę na rowerze lub hulajnodze zamiast samochodem
- Korzystam z autobusu zamiast jeździć samochodem
- Sadzę kwiaty, drzewa lub inne rośliny
- Segreguję śmieci
- Wyłączam światło, gdy go nie potrzebuję
- Ubieram się cieplej zamiast podkręcać ogrzewanie
- Rozmawiam z innymi o tym, jak dbać o powietrze
- Pomagam dbać o czystość w swoim otoczeniu
- Uczę się, jak chronić środowisko

19. Na ile zgadzasz się ze stwierdzeniem: „Każdy z nas może pomóc w walce o czyste powietrze”? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Zgadzam się
- Nie zgadzam się
- Nie wiem

METRYCZKA

M1. Płeć (proszę podać)

.....

M2. Ile masz lat? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- 7–10
- 11–15
- 16–18

M3. Miejsce zamieszkania: (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Miasto
- Wieś

M4. Zamieszkaný powiat: (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- Miasto Rzeszów
- Miasto Krosno
- Miasto Przemyśl
- Miasto Tarnobrzeg
- bieszczadzki
- brzozowski
- dębicki
- jarosławski
- jasielski
- kolbuszowski

- krośnieński
- leski
- leżajski
- lubaczowski
- łańcucki
- mielecki
- niżański
- przemyski
- przeworski
- ropczycko-sędziszowski
- rzeszowski
- sanocki
- stalowowolski
- strzyżowski
- tarnobrzeski